แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

ปริญญานิพนธ์

ของ

พจนา บุญคุ้ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2550

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

ปริญญานิพนธ์
ของ
พจนา บุญคุ้ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2550
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ทรรศนียา ศักดิ์ดี ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร. พรรณี บุญประกอบ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์สุภาพร สุกสีเหลือง ประธานหลักสูตร ท่านทั้งสามได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอนและยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พยอม ธรรมบุตร ที่เป็นผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และเป็นแม่แบบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตร อาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม ดร.ปัญญา ธีระวิทยเลิศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไอยเรศ ลิบลับ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณข้าราชการ เจ้าหน้าที่จากศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ข้าราชการ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน เจ้าหน้าที่ของวัดกลางคูเวียง คุณสนั่น สาลีเวียง พ่อค้า แม่ค้าและนักท่องเที่ยวทุกท่านที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามอย่างดี

ขอขอบคุณ ดร.ฉวีวรรณ บุญคุ้ม ที่ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำรวมทั้งเพื่อน ๆ และน้อง ๆ

พจนา บุญคุ้ม

สารบัญ

บทที่ **หน้า**

1 **บทนำ**..... 1

ภูมิหลัง..... 1

ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 4

ความสำคัญของการวิจัย..... 4

ขอบเขตของการวิจัย..... 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 7

2 **เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**..... 8

นโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย..... 8

แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว..... 14

แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ..... 24

แนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว.....25

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว..... 30

แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการ และการมีส่วนร่วม..... 33

ความรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำ..... 36

ข้อมูลของจังหวัดนครปฐม..... 42

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 49

3 **วิธีดำเนินการวิจัย**.....52

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....52

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....53

การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 56

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....57

การนำเสนอข้อมูล.....57

4 **ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**..... 58

การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....58

การตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว.....66

สารบัญ (ต่อ

บทที่ **หน้า**

4 (ต่อ)

ผลการศึกษาแบบสอบถามและการสัมภาษณ์.....73

ผลการวิเคราะห์ SWOTของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง..... 91

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....92

5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....94

สรุปผลการวิจัย 96

อภิปรายผล..... 98

ข้อเสนอแนะ.....99

บรรณานุกรม.....101

ภาคผนวก……..107

ภาคผนวก ก ตารางแสดงผลการศึกษาแบบสอบถามและการสัมภาษณ์…….....107

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม……..117

ภาคผนวก ค แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว……122

ภาคผนวก ง แบบสอบถาม..... 128

ประวัติย่อผู้วิจัย.....171

บัญชีตาราง

ตาราง **หน้า**

1 จำนวน ร้อยละ ของเพศ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....73
2 จำนวน ร้อยละ ของอายุ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....73
3 จำนวน ร้อยละ ของระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....74
4 จำนวน ร้อยละ ของอาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 74
5 จำนวน ร้อยละ ของรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 75
6 จำนวน ร้อยละ ของภูมิลำเนา ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....75
7 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....76
8 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....77.
9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง..... 78
10 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาในเรื่องการเข้าถึงของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....80
11 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....81
12 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....82
13 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับสินค้าและบริการของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....83
14 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการตลาดของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....84
15 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม
เกี่ยวกับกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....86
16 ค่าความถี่ของปัญหาที่พบที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....87
17 ค่าความถี่ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....88

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

1 ตราประจำจังหวัด..... … 43

2 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมแสดงที่ตั้งตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....46

3 ป้ายบอกทางเข้าถึง.....59

4 สะพานและป้ายบอกระยะทาง..... 59

5 แผนกประชาสัมพันธ์ของวัด.....60

6 ห้องสุขา.....60

7 ร้านอาหาร.....61

8 ร้านอาหาร.....61

9 เส้นทางเดินไปตลาดน้ำ.....62

10 เส้นทางเดินภายในตลาดน้ำ.....63

11 ป้ายโฆษณาภาพรวมของจุดท่องเที่ยว.....63

12 ลานจอดรถ.....64

13 ที่นั่งพักผ่อน.....64

14 ที่นั่งพักผ่อน.....65

15 บรรยากาศยามเย็นของแม่น้ำนครชัยศรี.....67

16 ฝูงปลากำลังรอรับอาหารจากนักท่องเที่ยว.....67

17 สวนสมุนไพร.....68

18 วัดกลางคูวียง.....69

19 ลูกนิมิต.....69

20 เรือโบราณ (เรือต่อ).....69

21 หม้อยาใหญ่.....70

22 เวทีกีฬา.....70

23 การนวดแผนโบราณ.....71

24 สวนพฤกษชาติ.....71

25 รถทัวร์ ขสมก..... 72

26 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 77

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ **หน้า**

27 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 78

28 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 79

29 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องการเข้าถึง.....80

30 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องแหล่งท่องเที่ยว.....81

31 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก.....83

32 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องสินค้าและบริการ.....84

33 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องการบริหารจัดการและการตลาด.....85

34 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน..87

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

บทคัดย่อ

ของ

พจนา บุญคุ้ม

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนและการจัดการ
การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
พฤษภาคม 2550

พจนา บุญคุ้ม. (2550). *แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม* ปริญญานิพนธ์ วทม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการผู้ควบคุม รองศาสตราจารย์ ทรรศนียา ศักดิ์ดี
อาจารย์ ดร. พรรณี บุญประกอบ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จากกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจงจำนวนทั้งสิ้น 181 คน ประกอบด้วยเจ้าอาวาสและเจ้าหน้าที่ของวัดกลางคูเวียง พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง นักท่องเที่ยวชาวไทย ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม

ผลจากการวิจัยโดยประมวลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในด้านต่าง ๆ สรุปได้คือ สภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงทั้งในด้านเป็นแหล่งสร้างงานเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จำนวนวันที่เปิดให้บริการ และการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมอยู่ในระดับมาก จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ทั้งในด้านความเป็นธรรมชาติ บรรยากาศร่มเย็น แม่น้ำใสสะอาด มีสัตว์น้ำชุกชุม มีความสงบ และมีความเป็นมิตรของคนในพื้นที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดการประชาสัมพันธ์ โอกาสในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และเรื่องสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ส่วนในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าและบริการ การบริหารจัดการและการตลาด กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงได้แก่ การเพิ่มประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ให้มีผู้รู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นผู้แนะนำ ในเรื่องการรักษาธรรมชาติให้มากที่สุด ควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ล่องเรือชมแม่น้ำ ควรเพิ่มจำนวนร้านค้าให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำสินค้ามาขายและให้ผู้ขายบริหารจัดการเอง

THE GUIDELINES OF ECOTOURISM DEVELOPMENT OF KLANGKHUWIANG TEMPLE FLOATING MARKET IN NAKHONPATHOM PROVINCE.

AN ABSTRACT

BY

POTJANA BOONKOUM

Presented In Partial Fulfill Of The Requirements For

The Master Of Science Degree In Ecotourism Planning And Management

At Srinakharinwirot University

May 2007

Potjana Boonkoum (2007). *The Guidelines of Ecotourism Development of Klangkhuwiang Temple Floating Market in Nakhon Pathom Province*. Master of Science (Planning and Management in Ecotourism). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.Thesis Advisors : Assoc. Dhasaneeya Sakdee, Dr.Pannee Boonprakob.

The purposes of this research were; to study the potential of Klangkhuwiang Temple Floating Market in developing into an ecotourism attraction, to find the problems, to propose the solutions, and to develop Klangkhuwiang Temple Floating Market into an ecotourism attraction in Nakhonchaisri, Nakhon Pathom Province. The purposive random samples of 181 people were selected among the abbot and the officers of the temple, the vendors who sold goods at Klangkhuwiang Temple Floating Market, Thai tourists, the government officials, the officers of the Local Administration and the Center of Sports and Recreation Development, Nakhon Pathom Province.

The findings of the study by compiling the viewpoints of the samples upon Klangkhuwiang Temple Floating Market in various aspects were summarized as follows: general condition of the market in terms of tourist attractions, job providing, opening days, and ecotourism development were at high level; the most outstanding points of the market were its calm and natural atmosphere, clean river, and friendly local people; most of the problems and obstacles were at mean level except lacking of ecotourism knowledge of people and advertisements were at high level; the opportunities in developing the market in terms of accessibility and tourist attractions were at high level, whereas the facilities, the goods and services, the management and marketing, the activities and people's participation were at mean level.

The suggestions for improving Klangkhuwiang Temple Floating Market were; advertise the market continuously, provide ecotourism experts to advice tourists in taking care of the nature, promote ecotourism activities which tourists could participate such as cruising along the river, provide more shops for people to sell products and allow them to manage their own shops.

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

โลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่ละประเทศต่างมุ่งหวังที่จะพัฒนาความเจริญก้าวหน้าให้ทัดเทียมนานาประเทศ การที่ประเทศจะเจริญและมีความมั่นคงได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยสำคัญซึ่งได้แก่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นตัวสนับสนุน จะเห็นได้ว่าประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสูง สำหรับประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจเช่นกัน จึงได้หาแนวทางที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้มีความก้าวหน้าขึ้น โดยหันมาให้ความสำคัญในเรื่องของการท่องเที่ยว ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพสูงทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวอันอุดมสมบูรณ์และเป็นที่ปรารถนาของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตสูงและรวดเร็ว จากข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2538 มีรายได้ 190,765 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2544 มีรายได้ 299,047 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 323,484 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2545 หรือขยายตัวร้อยละ 8.2 ปี พ.ศ. 2546 มีรายได้ 309,269 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ -4.4 ปี พ.ศ. 2547 มีรายได้ 384,360 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 24.3 ปี พ.ศ. 2548 มีรายได้ 400,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 4.1 และคาดว่าจะมีรายได้จากการท่องเที่ยว 468,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 17.0 ในปี พ.ศ. 2549 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ออนไลน์)

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานานกว่าครึ่งศตวรรษ นับตั้งแต่การก่อตั้งองค์การส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกในการต้อนรับนักท่องเที่ยว (อสท.) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2522 มีการออกพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยกระดับ อสท.เป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวเพิ่มเติมได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งก่อตั้งตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ปี พ.ศ. 2545 เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มีภารกิจสำคัญในการบริหารยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและกีฬาให้ขับเคลื่อนอย่างเป็นเอกภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2547)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) คาดการณ์แนวโน้มของอุตสาหกรรมของการท่องเที่ยวโลกในปี พ.ศ. 2553 และปี พ.ศ. 2563 ว่าจะมีนักท่องเที่ยวถึง

1,006 ล้านคนและ 1,561 ล้านคน โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.15 ต่อปี และคาดการณ์ต่อไปอีกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มายังภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะมีถึง 397 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 6.55 ต่อปี (บุญหลิบ พานิชชาติ. 2548: 392-393)

ประเทศไทยมีศักยภาพสูงทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลาย ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ที่สร้างความประทับใจในเรื่องของความสวยงาม ความเป็นธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศาสนา อันแสดงถึงอารยธรรม ความเจริญของท้องถิ่นนั้น ๆ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เหล่านี้สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างมาก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ ทำให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาในเรื่องของไข้หวัดนก ปัญหาน้ำมันที่มีราคาสูง ปัญหาความไม่สงบจาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และที่จะลืมเสียมิได้คือ ปัญหาจากคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 แต่ที่ผ่านมานักท่องเที่ยวยังคงให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยอยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะลดน้อยลงบ้าง แต่เชื่อว่าในอีกไม่ช้าการท่องเที่ยวของไทยจะกลับมาสู่สภาพเดิมได้ นั่นก็หมายความว่าจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างแน่นอน

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ เรื่องของความยั่งยืนของทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งที่ผ่านมามีการละเลย ทำให้ทรัพยากรถูกทำลาย เกิดความเสื่อมโทรมในแหล่งท่องเที่ยว เกิดสภาวะมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ อาจเป็นผลมาจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวก็เป็นได้ หากปล่อยทิ้งไว้ทรัพยากรท่องเที่ยวอาจถูกทำลายมากขึ้นและหมดสิ้นไปในอนาคต “ตลาดน้ำ” จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของไทย เป็นสิ่งที่แสดงถึงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยที่มีความผูกพันกับน้ำตลอดมา โดยเฉพาะการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย ที่นิยมการตั้งบ้านเรือนตามแหล่งน้ำลำคลอง (สุมณฑา หลบภัย. 2543: 3; อ้างอิงจาก สมัย สุทธิธรรม. 2539: 1) ดังนั้นภาพชีวิตของตลาดน้ำในปัจจุบันจึงเป็นภาพจำลองชีวิตของคนไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี และตลาดน้ำยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการพยายามพัฒนาพื้นที่บริเวณริมน้ำให้เหมาะสมเพื่อใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาดน้ำในหลาย ๆ แห่งของแต่ละจังหวัดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตั้งอยู่ที่ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นตลาดน้ำขนาดเล็ก ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติได้ดี โดยเฉพาะบริเวณแนวต้นไม้ริมฝั่ง สายน้ำ ที่สร้างความชุ่มชื่นให้กับผู้พบเห็น และสายลมที่พัดพาความเย็นมาให้ตลอดทั้งฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว เพราะตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นจุดรับลมได้ดี (สนั่น สาลีเวียง: สัมภาษณ์) จึงเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ชอบสัมผัสธรรมชาติ อันเป็นบรรยากาศที่น่าประทับใจยิ่ง นอกจากนี้ยังสามารถเลือกซื้อสินค้า ทั้งอาหาร คาว หวาน พืช ผัก ผลไม้ เสื้อผ้า ตลอดจนของใช้ พ่อค้า แม่ค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ วัด นำผลิตผลทางการเกษตรมาขาย ราคาไม่แพงนัก จึงเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว อีกจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจคือ วัดกลางคูเวียง ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณที่เป็นตลาดน้ำ หลังจากเที่ยวชมตลาดน้ำและเลือกซื้อสินค้าแล้ว นักท่องเที่ยวจะไปทำบุญปิดทองลูกนิมิต เพื่อถวายแก่วัดต่าง ๆ ที่ขาดแคลนลูกนิมิตในการสร้างโบสถ์ นอกจากนี้ทางวัดยังมีชื่อเสียงในเรื่องสมุนไพรที่นำมาต้มเป็นยาใช้รักษาโรคต่าง ๆ นับเป็นอีกผลิตภัณฑ์หนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเป็นของฝากกลับบ้าน

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง บริหารจัดการโดย พระครูโสภณ สาธุการ (เจ้าอาวาส) และคุณสนั่น สาลีเวียง โดยใช้เงินทุนบริหารจัดการจากทางวัด ที่ผ่านมาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงหลังคาตลาดน้ำจากเดิมที่เป็นหลังคามุงจากเป็นหลังคากระเบื้องเพื่อความมั่นคงแข็งแรง มีการจัดระเบียบ ความเรียบร้อย ดูแลความสะอาดบริเวณตลาดน้ำซึ่งทางวัดให้ความสำคัญมาก รวมทั้งมีการรณรงค์ให้ช่วยกันรักษาความสะอาดในแม่น้ำ โดยมีป้ายคำขวัญว่า “น้ำให้ชีวิต อย่าสร้างมลพิษให้กับสายน้ำ” จนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดท่าน้ำ (สนั่น สาลีเวียง: สัมภาษณ์)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เป็นตลาดน้ำที่มีคุณภาพในเรื่องของความเป็นธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ น้ำ อากาศ รวมถึงขยะมูลฝอย จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ เหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากการเบี่ยงเบนความสนใจของนักท่องเที่ยวจากตลาดน้ำดอนหวาย โดยเฉพาะในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเป็นจำนวนมาก จนเกิดปัญหาการจราจรติดขัด ที่จอดรถมีไม่เพียงพอ ประกอบกับขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานครได้จัดนำเที่ยวให้กับประชาชนในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์เช่นกัน ซึ่งหนึ่งในรายการนำเที่ยวนั้นมีตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอยู่ด้วย และอีกเหตุผลที่ว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงตั้งอยู่ไม่ไกลจากตลาดน้ำดอนหวายมากนัก สามารถเดินทางถึงกันได้สะดวก จึงเหมาะที่จะเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวได้ และด้วยศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องของความพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความ

สนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันตลาดน้ำแห่งนี้มีความพร้อมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ จึงทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นตามลำดับ การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวนี้เองอาจส่งผลกระทบทางลบต่อตลาดน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศได้ หากมิได้รับการดูแลที่ดีและทั่วถึง ดังนั้นการหาแนวทางพัฒนาตลาดน้ำในเชิงนิเวศจึงมีความสำคัญและต้องรีบดำเนินการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและเพื่อให้ตลาดน้ำนี้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ความสำคัญของการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะตลาดน้ำ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อประโยชน์ต่อชุมชน และ ประเทศชาติ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับนักท่องเที่ยวที่แสวงหาแหล่งท่องเที่ยวและทราบถึงแนวทางปฏิบัติต่อทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี ไม่ก่อให้เกิดการทำลาย อันจะส่งผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยที่ได้จะนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม จะครอบคลุมในเรื่องศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงด้านสภาพโดยทั่วไปของตลาด

น้ำ ปัญหา อุปสรรค แนวทางในการแก้ไขปัญหา และแนวทางที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง กลุ่มที่ 2 ได้แก่พ่อค้า-แม่ค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง กลุ่มที่ 3 ได้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทย กลุ่มที่ 4 ได้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

3. ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ที่ใช้ทำการวิจัยได้แก่ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตั้งอยู่ที่ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาไว้ 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 - เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549 เป็นการค้นคว้าทบทวนเอกสาร เขียนเค้าโครง สร้างเครื่องมือและตรวจสอบ

ระยะที่ 2 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 - เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการทำวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้มี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง จำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 พ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 30 คน กลุ่มที่ 3 นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 132 คน และกลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และข้าราชการเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 181 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนิยามศัพท์เพื่อความเข้าใจไว้ ดังนี้

1. **แนวทางพัฒนา** หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้ปฏิบัติต่อสิ่งที่มีอยู่เดิม ให้มีสภาพที่ดีขึ้น

2. **ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง** หมายถึง สถานที่ที่ใช้ประกอบกิจกรรมค้าขายทางน้ำ หรือบริเวณริมฝั่ง รวมถึงกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว ตั้งอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรี ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3. **แหล่งท่องเที่ยว** หมายถึง สถานที่ที่มีลักษณะโดดเด่นทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม ที่สัมผัสแล้วเกิดความประทับใจ ในที่นี้หมายถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

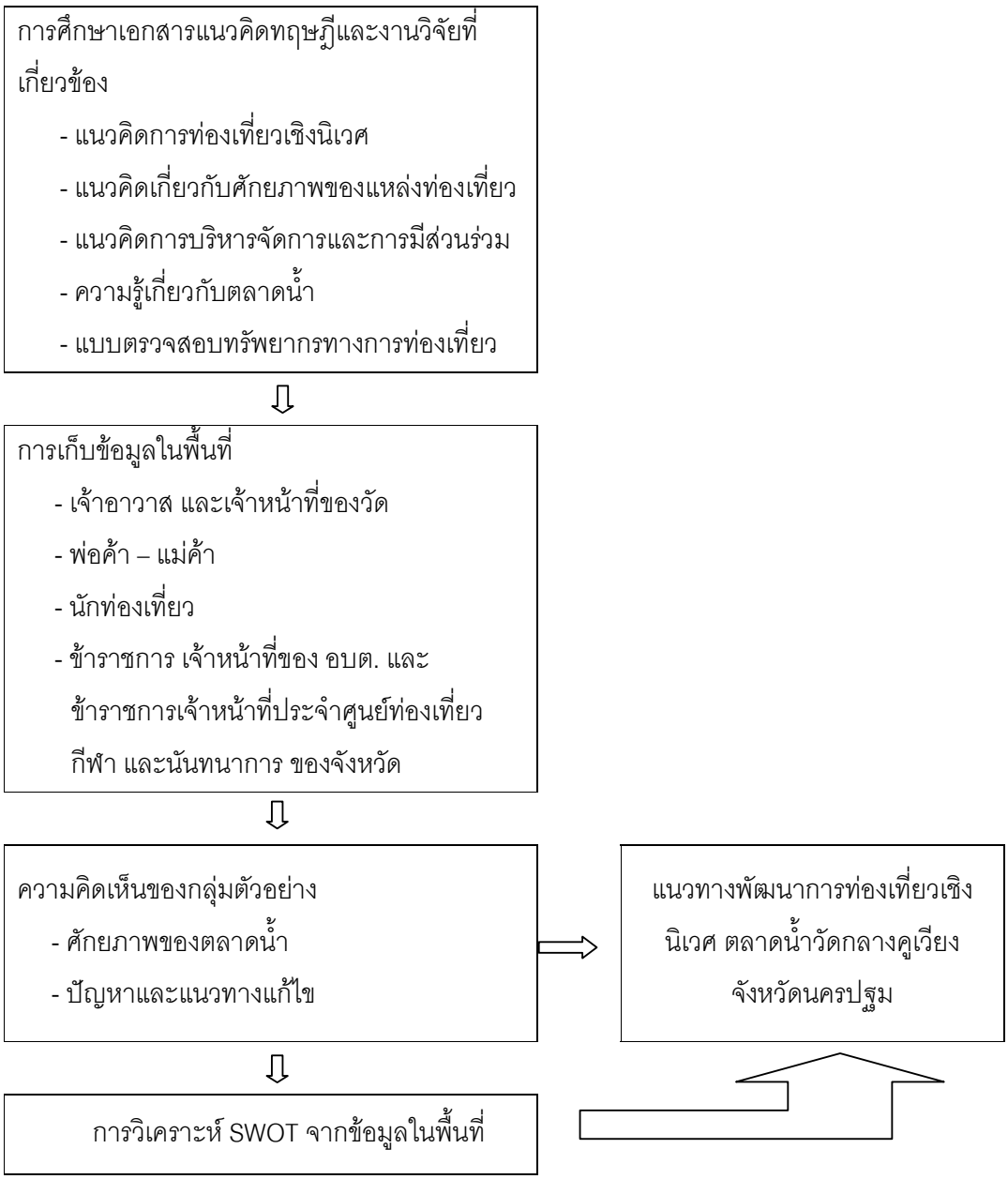
4. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ** หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

5. **ศักยภาพ** หมายถึง ความพร้อม ความเป็นไปได้ของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในด้านทรัพยากร การบริหารจัดการ กิจกรรมและด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรและประชาชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit) เป็นตัวสำรวจความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว

6. **นักท่องเที่ยว** หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เดินทางไปเที่ยวที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อน คลายเครียด เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และทำบุญ รวมถึงการเลือกซื้อสินค้า อาหารเพื่อรับประทานและเป็นของฝาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้าวรรณกรรมและผลงานที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

การศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
- แนวคิดการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม
- ความรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำ
- แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
การเก็บข้อมูลในพื้นที่
- เจ้าอาวาส และเจ้าหน้าที่ของวัด
- พ่อค้า – แม่ค้า
- นักท่องเที่ยว
- ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของ อบต. และ ข้าราชการเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ท่องเที่ยวกีฬา และนันทนาการ ของจังหวัด
ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง
- ศักยภาพของตลาดน้ำ
- ปัญหาและแนวทางแก้ไข
แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม
การวิเคราะห์ SWOT จากข้อมูลในพื้นที่

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. นโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
5. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว
6. แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการและการมีส่วนร่วม
7. ความรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำ
8. ข้อมูลของจังหวัดนครปฐม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2545: 2-6) ไว้ดังนี้

1. วิสัยทัศน์การท่องเที่ยว ภาพรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยที่อยากให้เป็นในอนาคตข้างหน้า มี 2 ระยะ คือ

1.1 ระยะกลาง: พัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ (Quality destination)

1.2 ระยะยาว: พัฒนาไปสู่มาตรฐานสากล (World class destination) ซึ่งเป็นการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism)

2. นโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยมีนโยบายต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แก้ไขปัญหากับดักราคาถูก (ตัดราคา) โดยกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานในระดับประเทศและระดับสากล

2.2 ให้การท่องเที่ยวเติบโตอย่างต่อเนื่องในแนวที่ไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการเร่งการพัฒนาที่ทำลายตนเอง

2.3 กระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวจากเมืองหลักกระจายสู่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ข้างเคียง

2.4 ส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยวในวันหยุดพักผ่อนประจำปี เพื่อให้มีการกระจายการท่องเที่ยวออกไปตลอดปี มิใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะวันหยุดติดต่อกัน (Long weekend) เช่นการท่องเที่ยวในฤดูฝน การท่องเที่ยวในฤดูผลไม้ เป็นต้น

2.5 ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในธุรกิจท่องเที่ยวและบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษาเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในทิศทางที่เหมาะสม

2.6 ประสานความร่วมมือในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน สร้างโอกาสให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน

3. แนวทางการพัฒนา ททท. ได้กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนี้

3.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามกลุ่มพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและเพิ่มทางเลือกใหม่ให้มีการเดินทางมากขึ้น โดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เสริม 7 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

กลุ่มเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ มีแนวคิดส่งเสริมการขายคือ: แดนฝันทะเลวัง (Royal paradise)

กลุ่มกระบี่ ตรัง สตูล พัทลุง มีแนวคิดส่งเสริมการขายคือ: มรกตเมืองใต้ (Andaman hideaway)

กลุ่มนครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ มีแนวคิดส่งเสริมการขายคือ: แดนโบราณคดีอีสานใต้ (Mythical I-san)

กลุ่มเชียงราย พะเยา แพร่ น่าน มีแนวคิดส่งเสริมการขายคือ: ถิ่นฟ้าล้านนาตะวันออก (Serene lanna)

กลุ่มระยอง จันทบุรี ตราด มีแนวคิดส่งเสริมการขายคือ: อัญมณีตะวันออก (Jewel coast)

กลุ่มขอนแก่น อุดรธานี กาฬสินธุ์ หนองคาย มีแนวคิดส่งเสริมการขายคือ: แดนอัศจรรย์อีสานเหนือ (Spicy I-San)

กลุ่มชุมพร ระนอง มีแนวคิดส่งเสริมการขายคือ : อาศรมสมุทร (Green Between Seas)

3.2 การพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลัก การพิจารณาศักยภาพของเมืองท่องเที่ยวหลักคำนึงถึงตัวชี้วัดปริมาณนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ กับสิ่งอำนวยความสะดวก เน้นการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว เร่งสร้างมาตรฐานการบริการสู่ระดับสากล

3.3 การพัฒนาพื้นที่ศักยภาพและเมืองชายแดน พัฒนาเมืองที่มีศักยภาพ 10 จังหวัดได้แก่ พิษณุโลก สุโขทัย พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี ตาก นครศรีธรรมราช นครนายก พังงา แม่ฮ่องสอน เลย และจังหวัดชายแดนได้แก่ สงขลา นราธิวาส สตูล ยะลา อุบลราชธานี สระแก้ว ตราด

3.4 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะอย่างโดยพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา โดยรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเสนอขายเป็นรายการพิเศษ เช่น ธาราบำบัด การนวดแผนโบราณ อีกทั้งส่งเสริมให้การเรียนทำอาหาร กีฬากอล์ฟ กีฬาดำน้ำ กลุ่ม Mice (M=Meeting/ I=Incentive/ C=Conference/ E=Exhibition) และกลุ่ม Long stay เป็นต้น การเสนอขายสำหรับกลุ่ม MICE นี้ ททท.ได้รณรงค์ The Place To Meet 2002 นอกจากนี้ยังมีการพัฒนากิจกรรมประเพณี โดย ททท. วางแผนส่งเสริมให้ประเพณีสงกรานต์และลอยกระทงเป็นงานเทศกาลระดับโลกคือ (Festival of the world)

3.5 การพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยนำระบบมาตรฐาน (Rating) แหล่งท่องเที่ยวมาใช้ปฏิบัติอย่างจริงจัง ประชาสัมพันธ์ให้แก่องค์กรและหน่วยงานให้ความสำคัญเรื่อง Quality assurance มากขึ้นโดยมีการมอบรางวัล Thailand Tourism Award

3.6 การพัฒนาด้านบริการทางการท่องเที่ยว มีแนวทางการพัฒนาในธุรกิจหลายด้าน เช่น

- กำหนดมาตรฐานคุณภาพการบริการของโรงแรม
- กำหนดมาตรฐานการบริการของบริษัทนำเที่ยว
- กำหนดมาตรฐานการบริการด้านร้านอาหารในเรื่องของสุขอนามัย
- กำหนดมาตรฐานด้านการบริการขนส่งและการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและปลอดภัย

- พัฒนาระบบการผ่านเข้าเมือง ศุลกากร

3.7 การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เช่น การพัฒนาระบบสำหรับการทำ E-commerce เพื่อการท่องเที่ยว การจัดทำระบบ Website เพื่อให้เชื่อมโยงได้ทั่วโลก

3.8 สร้างมาตรฐานด้านการผลิตและจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เช่น อัญมณี เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resources)

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ.(2545: 2-6) กล่าวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่แต่ละท้องถิ่นและ ททท. รณรงค์ให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ รับทราบข้อมูล เกิดความสนใจอยากไปเที่ยว คำว่า “ทรัพยากรการท่องเที่ยว” นั้น หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งมีชีวิตในยุคต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่าง ๆ ได้

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

สุวัฒน์ จุธากรณ์ และรุ่งทิพ ว่องปฏิการ (2545: 146-164) จำแนกประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวไว้ 2 ลักษณะคือ

1. การจำแนกประเภทตามลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว จำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้

1.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural tourism resources) หมายถึง ทรัพยากรทั้งทางด้านชีวภาพและกายภาพ ได้แก่ พื้นที่ป่า สัตว์ป่า ถ้ำ น้ำตก หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำลำคลอง ภูเขา ชายฝั่งทะเล เกาะ แก่ง ปะการัง และแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มีลักษณะภูมิประเทศหรือลักษณะทางธรณีวิทยาเป็นพิเศษ เช่น น้ำพุร้อนและบ่อน้ำร้อน โกรกธาร แท่งเสาดิน สันเขาและผาชัน แหล่งซากดึกดำบรรพ์ ทรัพยากรเหล่านี้มีความงดงามโดดเด่น เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการพักผ่อนหย่อนใจ และการศึกษาธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติประเภทพื้นที่ป่าของประเทศไทย จำแนกได้เป็น 6 ประเภท ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ในความดูแลของกรมป่าไม้ ได้แก่

1.1.1 อุทยานแห่งชาติ (National park) เป็นพื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นเขตสงวนและคุ้มครองสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการค้นคว้า วิจัย นันทนาการ และการท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติของประเทศไทยแบ่งเป็น อุทยานแห่งชาติทางบก และอุทยานแห่งชาติทางทะเล อุทยานแห่งชาติทางบก ได้แก่ เขาใหญ่ ภูกระดึง ภูหลวง และแม่วงก์ อุทยานแห่งชาติทางทะเล ได้แก่ หมู่เกาะสิมิลัน หมู่เกาะสุรินทร์ หมู่เกาะอ่างทอง และอ่าวพังงา

1.1.2 วนอุทยาน (Forest park) เป็นพื้นที่นันทนาการที่มีขนาดเล็กและมีความโดดเด่นน้อยกว่าอุทยานแห่งชาติ แต่ยังคงความสำคัญในแง่ของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนในท้องถิ่น ประเทศไทยมีวนอุทยานกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ เช่น วนอุทยานน้ำตกโตนไทร จังหวัดภูเก็ต

1.1.3 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (Wildlife sanctuary) คือพื้นที่ซึ่งถูกกำหนดให้สงวนและรักษาไว้ให้ปลอดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ที่อาจรบกวนที่อยู่อาศัยและการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า รวมทั้งกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ด้วย แต่เนื่องจากพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหลายแห่งมีองค์ประกอบของทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นและมีคุณค่าทางด้านนันทนาการสูง กรมป่าไม้ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบจึงอนุญาตให้ประชาชนเข้าไปพักผ่อนหาความรู้ในพื้นที่ได้ เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง เป็นต้น

1.1.4 เขตห้ามล่าสัตว์ป่า (Non-hunting area) เป็นพื้นที่ที่รัฐบาลประกาศขึ้นเพื่อคุ้มครองสัตว์ป่าบางชนิดที่กำหนด แต่ไม่หวงห้ามการใช้พื้นที่เพื่อกิจกรรมอื่น ๆ

1.1.5 สวนพฤกษศาสตร์ (Botanical garden) เป็นสถานที่ที่มีการจัดรวบรวมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ที่มีคุณค่ามาปลูกไว้ เพื่อการศึกษาวิจัย และเผยแพร่ขยายพันธุ์ให้แก่ประชาชน โดยปกติมักมีการจัดตกแต่งพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนควบคู่ไปด้วย เช่น สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

1.1.6 สวนรุกขชาติ (Aboretum) เป็นพื้นที่ธรรมชาติแต่มีขนาดเล็กกว่าสวนพฤกษศาสตร์ สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ โดยเฉพาะไม้ยืนต้นที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและไม้ดอกที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่ไม่ได้มีการปลูกเป็นหมวดหมู่เหมือนสวนพฤกษศาสตร์ ปกติมีการตกแต่งบริเวณและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจและศึกษาพันธุ์ไม้ในพื้นที่ได้ เช่น สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล จังหวัดราชบุรี สวนรุกขชาติสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ เขาหินร้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ (Archeoligical and historical resources) หมายถึง พื้นที่ หลักฐาน และร่องรอยทางกายภาพที่หลงเหลืออยู่ ซึ่งอาจบ่งบอกถึงสภาพความเป็นมาและพัฒนาการของสิ่งมีชีวิตทั้งในยุคก่อนประวัติศาสตร์ และยุคประวัติศาสตร์ ทั้งนี้รวมถึงวัตถุต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นด้วย เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ในจังหวัดสุโขทัย พระพุทธรูป และเครื่องปั้นดินเผาโบราณ

1.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม รวมถึงสิ่งที่ตกทอดตามประเพณีโบราณมาสู่ชนรุ่นหลัง เช่น ศิลปะการแสดง การแต่งกายแบบโบราณ ภาษาพื้นเมือง ความเชื่อเรื่องวิญญาณ กิจกรรมการยังชีพแบบดั้งเดิมของชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน รวมถึงสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก หรือพิพิธภัณฑ์

2. การจำแนกตามพื้นที่และลักษณะของทรัพยากร “พื้นที่” ในที่นี้ หมายถึง ที่ตั้งของทรัพยากรนั้น ๆ และ “ลักษณะ” หมายถึง ลักษณะที่เป็นธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้น เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์ทั้ง 2 นี้ สามารถจำแนกได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นผู้ใช้ประโยชน์ (User-oriented areas) ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ใกล้ชุมชน การเข้าถึง (Accessibility) เพื่อประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงทำได้สะดวก เพราะมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ขึ้นมารองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์ และสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มรูปแบบ ส่วนใหญ่จะสร้างขึ้นเพื่อรองรับกิจกรรมเฉพาะอย่าง เช่น สวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สนามกีฬา และสวนสนุก

2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวกึ่งธรรมชาติ (Intermediate areas) มักตั้งอยู่ไกลชุมชนมากกว่าประเภทแรก แต่มีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมที่เปิดโอกาสให้เดินทางเข้าถึงได้สะดวก เช่น รีสอร์ท อุทยาน และวนอุทยาน

2.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ (Resource-based areas) ทรัพยากรการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มีลักษณะเด่นแตกต่างจากทรัพยากรใน 2 กลุ่มข้างต้นตรงที่มีความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมมากกว่า และนักท่องเที่ยวมีโอกาสประกอบกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายมากกว่า เช่น การดูนก (Bird watching) และการเดินป่า (Trekking) ความหลากหลายในการประกอบกิจกรรมขึ้นอยู่กับทรัพยากรพื้นฐานว่าเป็นลักษณะใด หากทรัพยากรพื้นฐานเป็นพื้นที่ชายทะเล จะเหมาะกับกิจกรรมเล่นน้ำ อาบแดด หรือดำน้ำ เป็นต้น

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตมนุษย์มักเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาที่อยู่อาศัยใหม่ เพื่อติดต่อค้าขาย เพื่อเผยแพร่ศาสนาและเพื่อเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ปัจจุบันการเดินทางเกิดขึ้นในหลายวัตถุประสงค์ หากเป็นการเดินทางท่องเที่ยว ผู้เดินทางต้องการที่จะไปเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความเพลิดเพลินใจและเป็นการผ่อนคลายความเครียด จากวัตถุประสงค์ของการเดินทางที่มีความหลากหลายจึงมีผู้ให้คำจำกัดความของการเดินทางไว้ดังนี้

จี ชอย และมาสเคนส์ (Gee, Choy; & Maskens.1984: 4) ให้ความหมายของการเดินทางไว้ว่า การเดินทางหมายถึง การออกจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่อื่น ๆ เช่น การเดินทางออกจากบ้านตามปกติ และการเดินทางเพื่อไปอาศัยที่อื่น

แมคอินทอช และโกลด์เนอร์ (McIntosh; & Goeldner.1986: 4) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ผลของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นมาจาก ปฏิสัมพันธ์ (การกระทำซึ่งกันและกัน)ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจ รัฐบาลและชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน เป็นการดึงดูดใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่น ๆ

พอนด์ (Pond. 1993: 35 กล่าวถึงการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการและการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดความสุขสบายในการเดินทาง นอกจากนี้ จริญญา เจริญสุขใส และสุวัฒน์ จุธากรณ์ (2545: 72) ยังได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่ไม่ใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน) ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐที่ดูแลการท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

ศรัญยา วรากุลวิทย์ (2546: 2) กล่าวถึงการประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวที่องค์การท่องเที่ยวโลก (World tourism organization หรือ WTO)ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการดังต่อไปนี้

1. การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่อื่น ๆ เป็นการชั่วคราว
2. การเดินทางนั้นผู้เดินทาง เดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ

3. การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

ในขณะที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 5-7) ได้กล่าวถึงการจัดการประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า " การท่องเที่ยว " ไว้ว่า " เป็นการเดินทางเพื่อความบันเทิง รื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร " พร้อมกับให้ประเทศสมาชิกใช้คำว่า "ผู้มาเยือน" (Visitors) แทนคำว่า "นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน " (Tourist) คำว่า "ผู้มาเยือน" มีความหมาย 2 ประการคือ

1. นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน (Tourists) ได้แก่ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป โดยใช้บริการสถานที่พักแรม ณ แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ (Local accommodation) และเดินทางมาเยือนเพื่อพักผ่อน พักฟื้น ทัศนศึกษา ประกอบศาสนกิจ ร่วมการแข่งขันกีฬา ติดต่อธุรกิจ ร่วมการประชุม สัมมนา เป็นต้น โดยแยกตามลักษณะของนักท่องเที่ยวดังนี้

1.1 International tourist หมายถึง นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่ค้างคืน เดินทางเข้ามาในประเทศและพำนักอยู่ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่เกิน 60 วัน

1.2 Domestic tourist หมายถึง นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน อาจเป็นคนไทยหรือต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยเดินทางมาจากจังหวัดของตนไปยังจังหวัดอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มิใช่ไปเพื่อทำงานหรือหารายได้ และระยะเวลาที่พำนักอยู่ไม่เกิน 60 วัน

2. นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (Same day visitor) ได้แก่ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวและอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่ได้ใช้บริการสถานที่พักแรม ณ แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ เช่น ผู้เดินทางมากับเรือสำราญ (Cruise) โดยแยกตามลักษณะของการท่องเที่ยวได้คือ

2.1 International excursionist หมายถึง นักทัศนาจรระหว่างประเทศ

2.2 Domestic excursionist หมายถึง นักทัศนาจรภายในประเทศ ทั้งนักท่องเที่ยวประเภท Tourist และ Same day visitor เป็นกลุ่มนักเดินทาง (Traveler) ที่สามารถติดตามการเดินทางและจัดเก็บข้อมูลสถิติได้ สำหรับประเทศไทยได้ยึดถือคำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นที่กรุงโรมนี้เป็นหลักในการจดนับสถิตินักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปแล้วหมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อ

1. ท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อมาพักฟื้น ฯลฯ

2. ร่วมประชุมหรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนทางศาสนา นักกีฬา ฯลฯ

3. เพื่อติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อทำงานหารายได้

4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดลักษณะของนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้ (วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ. 2548: 222-224)

1. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ หมายถึง ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เดินทางจากที่อยู่ในจังหวัดของตน ไปยังจังหวัดอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางใด ๆ ที่ไม่ใช่การหารายได้ในสถานที่ที่ไปเยือน และระยะเวลาที่พำนักไม่เกิน 60 วัน

2. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ ในการเดินทางครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากไปกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อ

2.1 การติดต่อกิจธุระ แต่ไม่ใช่เพื่อหารายได้

2.2 การมากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอดในท่าเรือ

2.3 การท่องเที่ยว การพักผ่อน การรักษาสุขภาพ การเยี่ยมญาติมิตร การศึกษาและการดูงาน

2.4 การร่วมประชุมสัมมนา หรือเป็นตัวแทนสมาคม นักบวช นักกีฬา (วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ. 2548: 222-224)

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดให้นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางท่องเที่ยวประเภทเช้าไปเย็นกลับโดยไม่ใช้เวลาในการพำนักมาเป็นข้อจำกัด

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 11-12) กล่าวถึงการท่องเที่ยว(Tourism)ว่า เป็นเรื่องของการเดินทาง(Travel) ถ้าไม่มีการเดินทาง ก็ไม่มีการท่องเที่ยว แต่ต้องเป็นการเดินทางที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจมิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน การศึกษา ศาสนา กีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ การประชุมสัมมนา เป็นต้น

2.1 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

สำหรับความสำคัญของการท่องเที่ยวนั้น มิลล์ (Mill.1990: 17) กล่าวว่า การท่องเที่ยวไม่จัดอยู่ในระบบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่เป็นเพียงลักษณะของกิจกรรมซึ่งจัดให้แก่นักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวก็ยอมรับว่า การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการ (Hospitality industry) ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภค การกระจายผลผลิต ในที่นี้มี 2 ประเภทคือ ผลผลิตหรือสินค้ามีตัวตน (Tangible product) สามารถสัมผัสได้ เช่น รถยนต์ เสื้อผ้า ปากกา ฯลฯ และอีกประเภทหนึ่งคือ สินค้าที่เกิดจากอุตสาหกรรมบริการซึ่งเป็นผลผลิตที่ไม่มีตัวตน (Intangible product) ไม่สามารถสัมผัสได้ ผลผลิตคือ การบริการ (Service) ซึ่งต้องสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือแขกให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด

ปวีณา โทนแก้ว (2542: 1-3) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ ซึ่งอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. ความสำคัญต่อบุคคล การท่องเที่ยวเป็นสื่อสร้างสรรค์ความสำราญ เพลิดเพลินใจแก่มนุษย์ อันเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้มีทัศนคติกว้างไกล สามารถรับและเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริง เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนสถาปนาความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ เนื่องจากการท่องเที่ยวนำมาซึ่งโอกาสแห่งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชนในชาติและนานาชาติ

2. ความสำคัญต่อสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรม ตลอดจนการรักษาเอกลักษณ์ของชาติ นอกจากนั้นการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ช่วยพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค มาตรฐานการครองชีพ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญในรูปเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ กระตุ้นการสร้างงานและรายได้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตรา และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งกระตุ้นการผลิตและธุรกิจบริการต่าง ๆ

2.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวโฮโลเวย์. (Holloway,1983: 6 กล่าวว่าการท่องเที่ยวของคนเรานั้นเกิดจากสาเหตุ 3 ประการคือ

1. การท่องเที่ยวในวันหยุดพัก เช่น การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร

2. การท่องเที่ยวทางด้านธุรกิจ เช่น การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา

3. การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การศึกษา การรักษาสุขภาพ การเล่นกีฬา การศาสนา ฯลฯ

ในขณะที่ สมบัติ กาญจนกิจ (2544: 19-20) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวว่า

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่าง ๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเปลี่ยนสถานที่พักอาศัย ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น รสนิยม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจจะรวมถึงการพักฟื้นหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือบนภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในแง่มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่าง ๆ

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวประเภทนี้มีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การท่องเที่ยวประเภทนี้สถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา หรือ การเดินป่าเพื่อดูนก ตกปลา หรือส่องสัตว์ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุมและสัมมนา ซึ่งผู้ที่ไปเพื่อธุรกิจหรือสัมมนา มักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวคือ สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือโรงแรม และระบบการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อย ๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือ การที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อการศึกษาดูงาน หรือวิจัยหรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัยและจะอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานับเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศอีกอย่างหนึ่ง

2.3 ประเภทของการท่องเที่ยว

วรรณา วงษ์วานิช (2546:17) ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องมีสิ่งจูงใจหลายอย่าง เช่น ความสวยงามของภูมิประเทศ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัยตลอดจนการโฆษณา หรือมีสิ่งจูงใจโดยเฉพาะของสถานที่นั้น เช่น หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวต่างประเทศ (International tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างไปจากประเทศของตน และต้องผ่านกระบวนการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น ศุลกากร ด่านตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น ใช้ภาษาต่างประเทศ และอาจจะต้องมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำ การท่องเที่ยวต่างประเทศนี้ ขนาดของประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประเทศที่มีขนาดใหญ่มักจะมีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวมาก เพราะมีโอกาสที่จะมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งอื่น ๆ หลายอย่างมากกว่าประเทศที่มีขนาดเล็ก แต่บางครั้งการที่จะต้องเดินทางไกล ๆ ก็อาจจะเป็นอุปสรรคหรือทำให้นักท่องเที่ยวหมดความสนใจ หรือมีความสนใจน้อยลงก็ได้

ในขณะที่ จริญญา เจริญสุกใส และสุวัฒน์ จุฬากรณ์ (2545: 116) แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทางและถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวระหว่างประเทศและการท่องเที่ยวในประเทศ

2. การท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ และการท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ

3. การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทาง แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะและการท่องเที่ยวแบบจัดการเดินทางเอง

ศรัญยา วรากุลวิทย์ (2546: 15-20) แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. การท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยว พิจารณาตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เช่น เพื่อการพักผ่อน เพื่อการกีฬา เพื่อการศึกษา เพื่อสุขภาพ

2. การท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากล เช่นการท่องเที่ยวภายในประเทศ การท่องเที่ยวต่างประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะส่วนตัว การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ

3. การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการ มีรูปแบบดังนี้

3.1 กำหนดโดยประเภท เช่น การท่องเที่ยวภายในประเทศ และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

3.2 กำหนดโดยระยะทาง เช่น การท่องเที่ยวระยะไกลและการท่องเที่ยวระยะใกล้

3.3 กำหนดโดยวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เช่น การเยี่ยมญาติมิตร การประชุมและการ กีฬา

3.4 กำหนดโดยระยะเวลา เช่น การไปแวะเยี่ยม หรือทัศนาจร

3.5 กำหนดโดยนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนดแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางอาจเป็นการท่องเที่ยวคนเดียวหรือการท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม

3.6 กำหนดโดยวิธีการจัดการ ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบอิสระ และการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 269-272) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเน้นการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพราะถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative tourism) ที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ก่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคต แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชน ในการตระหนักถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลก ให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่น จนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว ที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุก เพลิดเพลิน เพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

จากกระแสหลักทั้ง 3 กระแสดังกล่าว ก่อให้เกิดความตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม จึงเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อเดือนมีนาคม ปี พ.ศ. 2533 จากผลของการประชุมครั้งนี้ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน ก็ปกป้องและสงวนโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง จึงมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย” จากความหมายดังกล่าว สามารถนำมาแปลเป็นหลักการเบื้องต้น และสร้างกรอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนขึ้น จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ พยายามคิดหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นเหตุให้มีการจัดประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2535) ในที่ประชุมมุ่งเน้นความสนใจของทั่วโลกสู่ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จากการประชุมนี้เองทำให้มีการลงนามในเอกสารแผนการปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) อันเป็นบ่อเกิดแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” นั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2548: 334) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2545: อัดสำเนา) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเกิดประโยชน์ต่อประชากรท้องถิ่น

3.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548: 270)กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการคือ

1. เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มากกว่าการเสริมแต่งสภาพธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
2. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษา และคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
3. เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยตรง อันจะเป็นการสร้างความพึงพอใจและช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
4. เพื่อให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

3.3 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548: 272) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการคือ

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบสิ่งก่อสร้างจะต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปต่าง ๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

4. เป็นการท่องเที่ยวที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การจัดการ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ

3.4 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (คมสันต์ วาฤทธิ์. 2545: 14; อ้างอิงจาก สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540) กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า การกำหนดองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติอันมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นหลัก รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งนั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. องค์ประกอบด้านองค์กร เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการในการบริหารจัดการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์โดยรวมต่อท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการนำผลตอบแทนที่ได้กลับมาบำรุงรักษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองด้วย

3.5 รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวประเภทนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้นโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ชอบความตื่นเต้น ความแปลกใหม่และการผจญภัย รูปแบบของกิจกรรมที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนี้ (ไพฑูรย์ พงศะบุตร 2548: 58) ได้แก่

1. การเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติ (Nature trail) เป็นการเดินตามเส้นทางที่กำหนดไว้ในสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าชายเลน เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ชมสิ่งที่น่าสนใจโดยไม่เดินหลงทาง หรือเดินไปเหยียบย่ำพืชพรรณไม้ หรือได้รับอันตรายจากการปีนป่าย ตามเส้นทางมีเครื่องหมายบอกทาง รวมทั้งป้ายบอกชื่อพรรณไม้ต่าง ๆ และสิ่งที่นักท่องเที่ยวควรทราบในสถานที่นั้น ๆ

2. การส่องสัตว์ หรือ การดูสัตว์ป่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ป่าบางชนิดที่อาศัยอยู่ในแหล่งที่อยู่ตามธรรมชาติของมัน โดยการมองจากกล้องส่องทางไกลหรือการส่องไฟฉายในช่วงเวลากลางคืนซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สัตว์บางชนิดออกหากิน

3. การดูนก ผีเสื้อ ค้างคาว ในสถานที่บางแห่งมีนกอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก การดูนกกระทำโดยใช้กล้องส่องทางไกล หรือใช้กล้องถ่ายภาพ เป็นกิจกรรมที่นักดูนกสนใจเป็นพิเศษโดยเฉพาะนกที่หาดูได้ยากหรือนกสวยงาม นอกจากการดูนกแล้ว นักท่องเที่ยวที่สนใจการดูผีเสื้อซึ่งมีอยู่ในป่าบางแห่ง หรือต้องการดูค้างคาวที่อาศัยอยู่ตามถ้ำ ก็สามารถเลือกทำกิจกรรมได้

4. การสำรวจถ้ำ ถ้ำขนาดใหญ่ที่มีเส้นทางภายในถ้ำที่สลับซับซ้อน มักดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เดินเข้าไปสำรวจภายใน ถือเป็นการผจญภัยอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะถ้ำที่ค้นพบใหม่ การสำรวจภายในถ้ำอาจได้พบสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยทราบหรือพบเห็นมาก่อน

5. การไต่หน้าผา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เริ่มเข้ามาแพร่หลายในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ เนื่องจากการไต่หน้าผาต้องอาศัยความชำนาญและใช้อุปกรณ์ช่วย เช่น เชือกและหมุดเหล็กที่ตอกลงบนเนื้อหินสำหรับเกาะโหนตัว ผู้เล่นต้องผ่านการฝึกมาแล้วจึงจะทำได้โดยไม่เกิดอันตราย ปัจจุบันการไต่ผานิยมทำตามหน้าผาชายทะเล

6. การล่องแก่ง เป็นกิจกรรมที่เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวที่มีการผจญภัย นักท่องเที่ยวจะนั่งอยู่ในเรือยางหรือบนแพไม้ไผ่ ล่องไปตามกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยว

7. การพายเรือแคนูและเรือคะยัก เรือแคนู (Canoe) และเรือคะยัก (Kayak) เป็นรูปแบบของเรือพายที่นำมาจากต่างประเทศ เพื่อใช้ท่องเที่ยวตามชายฝั่งทะเล หรือในลำน้ำที่มีน้ำไหลเชี่ยว

8. การดำน้ำในทะเลตื้น ในทะเลตื้นบางแห่งมีปะการัง พืชน้ำ และปลาสวยงามอาศัยอยู่นักท่องเที่ยวที่ชอบว่ายน้ำและดำน้ำจึงมักใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อชมความงามของธรรมชาติใต้น้ำ

9. การนั่งเรือหรือแพชมภูมิประเทศ เป็นการท่องเที่ยวทางน้ำแบบพักผ่อนสบาย ๆ นักท่องเที่ยวนั่งอยู่ในเรือหรืออยู่บนแพ ชมทัศนียภาพขณะที่เรือและแพเคลื่อนที่ไป เช่น การนั่งอยู่บนเรือสำราญ (Cruiser)

10. การนั่งช้าง การนั่งบนหลังช้างถือเป็นประสบการณ์ที่น่าตื่นเต้นมากอย่างหนึ่งของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาจากประเทศที่ไม่มีช้าง นักท่องเที่ยวจะนั่งอยู่ที่สัปคับบนหลังช้าง ขณะที่ควาญช้างบังคับให้ช้างเดินไปตามเส้นทาง

11. การขี่รถจักรยานชมภูมิประเทศ เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยววัยหนุ่มสาว

12. การเที่ยวชมสวนเกษตร เป็นการเข้าชมผลผลิตของสวน วิธีการเพาะปลูก การดูแลและการเก็บเกี่ยวตลอดจนได้ชิมรสของผลไม้ และซื้อได้ในราคาย่อมเยา

13. การกางเต็นท์นอนพักแรม เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มนิยมทำกันในบริเวณอุทยานแห่งชาติ หรือในสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกจัดไว้ให้โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

14. การพักแรมตามบ้าน (Homestay) เป็นการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้พักแรมอยู่ในบ้านของคนในท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการพักในโรงแรมแล้ว นักท่องเที่ยวยังมีโอกาสได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและได้สร้างสัมพันธไมตรีกับคนในท้องถิ่นด้วย

4. แนวความคิดเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

คำว่า “ศักยภาพ” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ผู้วิจัยขอนำมากล่าวไว้ดังนี้

วรียา เอี่ยมวิบูลย์. (2540: 11) กล่าวถึงศักยภาพของบุคคลและองค์กรว่า หมายถึงการแสดงความสามารถที่มีอยู่ให้ปรากฏ เมื่อมีโอกาสที่จะกระทำได้ในระดับบุคคลและระดับองค์กรภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

ทวิชา คชรินทร์. (2541: 52) ให้ความหมายว่า ศักยภาพหมายถึง พลังความสามารถของบุคคลหรือหน่วยงานที่มีอยู่ในตัว ซึ่งสามารถนำออกมาใช้เพื่อดำเนินการ หรือประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งภายในขอบเขตได้เป็นผลสำเร็จ

กนกพร ชัยวรพร (2546: 81) กล่าวถึงศักยภาพขององค์การว่า หมายถึง ความพร้อมในการแสดงความสามารถในการดำเนินการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายสูงสุดขององค์การ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่

สำหรับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น สุภาภรณ์ หาญทอง (2543: 43-44) กล่าวไว้ว่า ศักยภาพทางพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ย่อมมีศักยภาพในตัวเองที่แตกต่างกัน บางแห่งมีศักยภาพสูง แต่บางแห่งอาจมีศักยภาพต่ำ การพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงขีดความสามารถ ความพร้อมของสถานที่และอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาพรวมของศักยภาพทางพื้นที่ท่องเที่ยวว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใด สมควรต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในระดับใดจึงจะเหมาะสม นอกจากนี้ในพื้นที่ท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ หากมีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อจะมีการพัฒนาการท่องเที่ยว มักจะประสบปัญหาข้อจำกัดที่เกี่ยวกับบุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยี ตลอดจนงบประมาณ ในการดำเนินการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกหรือพัฒนาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ หรือมีความสามารถในการรองรับการพัฒนาได้สูง โดยจัดให้อยู่ในอันดับแรก ๆ เพื่อให้คุ้มค่าและสอดคล้องกับเทคโนโลยีและค่าใช้จ่ายในวงเงินงบประมาณที่มีอยู่ ในการจัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่หนึ่ง ๆ จึงจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้น โดยพิจารณาปัจจัยและคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นตัววัดศักยภาพออกมา แล้วนำมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้การเลือกสรรแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมาพัฒนาตามลำดับก่อนหลังได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับข้อจำกัดดังกล่าว

การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนที่จะทุ่มการวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมใด ๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542:43-44) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ออกเป็น 4 อย่างคือ

1. ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากความสำคัญของสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลาย ๆ ด้าน เช่นความต้องการในด้านความสงบในการพักผ่อน ความสนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์และความจริง ซึ่งปัจจัยจูงใจหลักแบ่งได้เป็น 3 ชนิดคือ

1.1 ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ (Natural assets) ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ น้ำตก เป็นต้น

1.2 ปัจจัยจูงใจทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา (Historical and religious assets) ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัด อนุสาวรีย์ พระราชวัง เป็นต้น

1.3 ปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Contemporary human product) ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี งานฝีมือ การดำเนินชีวิต เป็นต้น แหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดใจ ที่มีคุณภาพสูง มีเอกลักษณ์หรือเป็นบริเวณที่มีสิ่งดึงดูดใจอยู่ใกล้กันเป็นกลุ่ม เป็นข้อที่น่าพิจารณาถึงความได้เปรียบด้วย

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสะท้อนท่าที พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน โจรผู้ร้าย ภัยธรรมชาติและการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกสบายที่ได้มาตรฐานในเรื่องที่พักและอาหารแก่นักท่องเที่ยว การติดต่อเข้าใจในภาษา การให้ข่าวสารและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบันเทิงและร้านค้าของที่ระลึก

4. ปัจจัยทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม จะต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคมทางบก ทางน้ำ ทางอากาศที่สะดวกสบาย บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งโสโครก ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม

นอกจากนี้สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ Oxford Brookes University School of Planning ยังได้สร้างแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อใช้สำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเนื้อหาประกอบด้วยรายการตรวจสอบ 8 รายการดังนี้

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ จะกล่าวถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะและผู้จัดการที่ตั้ง (แผนที่) การเข้าถึง ผู้ใช้ประโยชน์ บริการนักท่องเที่ยว ข้อมูลนักท่องเที่ยว ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่โทรศัพท์ สำหรับรายละเอียดของรายการทรัพยากรธรรมชาติประกอบด้วย

1.1 ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ : หาด ถ้ำ ที่ราบ หุบเขา ฤดูกาล เกาะ ฯลฯ

1.2 พืช : ป่า ไร่ เขา สวนผลไม้ สวน ฟาร์ม ต้นไม้ ป่าไม้ ป่าชายเลน สมุนไพร สวนครัว ความหลากหลายทางชีวภาพ ฯลฯ

1.3 สัตว์ : นก สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ แมลง สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์ ฯลฯ

1.4 น้ำ : ลำธาร แม่น้ำ คุ้งน้ำ น้ำตก ทะเลสาบ น้ำพุร้อน ทะเล อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฯลฯ

2. รายการทรัพยากรวัฒนธรรม จะกล่าวถึง ทรัพยากรวัฒนธรรม ลักษณะและผู้จัดการ ที่ตั้ง (แผนที่) การเข้าถึง ผู้ใช้ประโยชน์ บริการนักท่องเที่ยว ข้อมูลนักท่องเที่ยว ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่โทรศัพท์ รายละเอียดของรายการทรัพยากรวัฒนธรรมประกอบด้วย

2.1 มรดกวัฒนธรรม : ปราสาท ป้อม ที่เกิดคนสำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุ หมู่บ้าน เมืองวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศูนย์ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม

2.2 มรดกด้านศาสนา : โบสถ์ วิหาร สุเหร่า โบสถ์คริสต์ วัด สุสาน ศาสนสถาน เจดีย์ ปราสาทขอม พระพุทธรูปปางต่าง ๆ จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม พระไตรปิฎก ไบเบิล กุระอ่าน

2.3 ศิลปะชาติพันธุ์ : ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา ดนตรี อาหาร หัตถกรรม ภาถิ่น การแสดง ขนบธรรมเนียม ประเพณี

3. รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Events) จะกล่าวถึง ทรัพยากรมหกรรมและปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Events) ชื่องานแสดงและผู้จัดการ ที่ตั้ง (แผนที่) วันที่ ประเภทของกิจกรรม จำนวนผู้เข้าร่วม คุณสมบัติผู้เข้าร่วม ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรสศัพท์ รายละเอียดของรายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ ประกอบด้วย

3.1 มหกรรม: เฟสติวัล ดนตรีชนิดต่าง ๆ แจ๊ส ป๊อบ การแสดงละคร เต้นรำ ลิเก หนังใหญ่

3.2 Tournaments การแข่งขันกีฬา: กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล มวย แข่งรถ แข่งม้าโชว์ ประกวดสุนัข

3.3 งานแสดงสินค้าธุรกิจ: งานแสดงสินค้าเกษตรกรรม รถยนต์ เรือ อุปกรณ์กีฬา งานประชุม ประชุมสมาคมโลก

3.4 งานแสดงอื่น ๆ: วันชาติ งานฉลอง งานฉลองถนนต่าง ๆ ขบวนแห่ มหกรรมหัตถกรรมเกษตรกรรม ดอกไม้ แสวงบุญ ประกวด งานแสดงทหาร การถ่ายรูป

4. รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม จะกล่าวถึง ทรัพยากรกิจกรรม ชื่อกิจกรรมและผู้จัดการ ที่ตั้ง (แผนที่) เวลา เปิด – ปิด มีฤดูใดบ้าง ค่าผ่านประตู ข้อมูลนักท่องเที่ยว ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์ รายละเอียดของรายการทรัพยากรด้านกิจกรรม ประกอบด้วย

4.1 กิจกรรมนันทนาการ: สนามเด็กเล่น สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทางจักรยาน คลอง โดดร่ม สระว่ายน้ำ การพายเรือ ตกปลา แกะสลัก

4.2 กิจกรรมด้านบริการ: ขายปลีก อุปกรณ์แค้มปิ้ง เสื้อผ้าเฉพาะ เซรามิก แก้ว สินค้าโรงงาน ละคร การอบสมุนไพร การนวด การรักษา ภาพยนตร์

4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก: ทัวร์สวนผลไม้ ทัวร์อุทยานแห่งชาติ ฟาร์ม สวนพฤกษชาติ ท้องฟ้าจำลอง สวนสนุก ทัวร์โรงงาน ท่าเรือ สวนสาธารณะ

5. รายการทรัพยากรด้านบริการ จะกล่าวถึง ทรัพยากรบริการ ชื่อ/ประเภทบริการ ลักษณะ ที่ตั้ง (แผนที่) กี่ห้อง กี่คน ราคาห้อง ราคาอาหาร เวลาเปิดทำการ บริการต่าง ๆ ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์ รายละเอียดของรายการทรัพยากรด้านบริการประกอบด้วย

5.1 การขนส่ง: การเข้าถึง ยานพาหนะ เรือ รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน รถทัวร์ สนามบิน ท่าเรือ

5.2 ที่พักแรม: โรงแรม 2-5 ดาว home stay โมเต็ล หอพัก แค้มปิ้ง

5.3 การต้อนรับ: ศูนย์ข้อมูล แผนที่ โบรชัวร์ ของที่ระลึก ป้ายบอกทาง ไกด์ท้องถิ่น บริษัททัวร์ ทีท่าเจ้าของบ้าน

5.4 บริการอื่น ๆ: ปั๊มน้ำมัน ธนาคาร ที่แลกเงิน ตำรวจท่องเที่ยว บริการสุขภาพและอุบัติเหตุ ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา การซ่อมแซมต่าง ๆ

6. รายการกิจกรรมการท่องเที่ยวในรอบปี รายละเอียดจะเป็นรายการกิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในแต่ละเดือนในรอบปี

7. การประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว จะกล่าวถึง ลักษณะทรัพยากร คุณภาพ ความโดดเด่น เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รายละเอียดของการประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วย

7.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

7.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

7.3 Events

7.4 กิจกรรม

7.5 บริการ

8. ตารางจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว จะกล่าวถึง ลักษณะทรัพยากร คุณสมบัติความโดดเด่น ลูกค้าสำคัญ โอกาสในการพัฒนา อุปสรรคต่อการพัฒนา อันดับ รายละเอียดของตารางจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วย

8.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

8.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

8.3 Events

8.4 กิจกรรม

8.5 บริการ

5. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเร่งด่วนนั้น รุ่ง กาญจนวิโรจน์ (2541) กล่าวว่า ควรมุ่งการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่แหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน สนับสนุนการให้บริการทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการพัฒนาบริการข้อมูลข่าวสารในระบบที่ทันสมัยด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และส่งเสริมให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขด้านการท่องเที่ยว นอกจากนั้น รุ่ง ยังได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นให้ท้องถิ่นเห็นถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การเข้ามามีบทบาทในการบริหาร ดูแล จัดการ บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เร่งรัดการพัฒนา ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว

2. ด้านบริการ ในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวกับพิธีการเข้าเมือง การให้บริการภายในท่าอากาศยาน มีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (Tourist service center) ในลักษณะเบ็ดเสร็จ (One stop service) พร้อมทั้งการบริการข้อมูลข่าวสาร ให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนั้นควรมีการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวร่วมกับสถาบันการศึกษา องค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยจัดการฝึกอบรมให้ความรู้อย่างมีคุณภาพ ที่สามารถแข่งขันกับนานาประเทศในระดับสากล สร้างจิตสำนึกและความรู้แก่ประชาชนท้องถิ่นให้สามารถดูแลจัดการแหล่งท่องเที่ยวของตนได้ดียิ่งขึ้น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของตนได้

3. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น งานประเพณีต่าง ๆ กิจกรรมแสงเสียง กิจกรรมกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้กล่าวถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รัฐบาลได้ให้ความสนใจที่จะพัฒนาเพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิดชูและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยอย่าง

สมศักดิ์ศรีและสร้างสรรค์ ซึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีอยู่ 4 ประการคือ ทางด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ข่าวสารการท่องเที่ยว โดยการกำหนดนโยบายส่วนรวมให้ชัดเจนเพื่อให้สามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยว

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2542) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาด้านการตลาดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่า หมายถึง การบริหารแนวความคิดทางด้านส่วนประสมทางการตลาด ได้แก่การจัดการผลิตภัณฑ์ การตั้งราคา การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ การส่งเสริมการตลาดให้เข้ากับส่วนประสมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการซื้อขายสินค้าอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า ควรมีการควบคุมและการจัดระเบียบในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้มีความเหมาะสมทางด้านการลงทุน การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่การดำเนินการธุรกิจนำเที่ยว สิ่งแวดล้อม การจัดการด้านการเงิน ซึ่งมีทั้งการเงินที่รัฐบาลจัดสรรให้และเงินที่มีการบริหารของธุรกิจเอกชน

5.1 หลักการในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

แชลเลอร์ (กฤติยากร นวลศรี. 2545: 7-8; อ้างอิงจาก Schaller.1999) ไว้ดังนี้

1. มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศก่อนเป็นลำดับแรก ส่วนการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศนั้นจะต้องเหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ

2. ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ (Local participation)

3. ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) ของจำนวนนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม โดยการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีความเปราะบางในระบบนิเวศ (Fragile ecosystem)

4. มุ่งใช้วัสดุและผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

5. เน้นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยมุ่งประโยชน์ในระยะยาวของชุมชน

6. ให้ความสำคัญกับคุณค่าของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอยู่ในตัวเอง (Intensive value) ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญไม่เฉพาะเพียงแต่เป็นสิ่งที่ใช้ในการรองรับเพื่อการพัฒนาเท่านั้น

7. หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจะต้องร่วมมือกันในการดำเนินการอย่างมีความเสมอภาคและยึดหลักการอย่างเคร่งครัด

8. ควรมีการกำหนดบริเวณที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Zoning of the various activities) ให้มีความชัดเจน

9. จัดเตรียมข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับนักท่องเที่ยว เช่น ข้อมูลการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติของชุมชน ลักษณะที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลการเดินทางเข้าออกแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

10. ส่งเสริมและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง เพื่อช่วยลดความแออัดให้กับพื้นที่ท่องเที่ยว

11. ควบคุมสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

12. ควบคุมระบบการกำจัดของเสียและสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

5.2 ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying capacity for tourism development)

ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้มีผู้สรุปคำจำกัดความไว้ดังนี้

สันติ ชุดินธรา (2530) กล่าวว่า ขีดความสามารถในการรองรับฯ หมายถึง ปริมาณการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งที่พื้นที่นั้นจะสามารถแบกรับไว้ได้ ก่อนที่จะเกิดความเสื่อมโทรมขึ้น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.(2537:8-11) ได้กล่าวไว้ว่า ขีดความสามารถในการรองรับฯ วัดได้ด้วยปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ในทุกเวลาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ ในปริมาณที่จะทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลายน้อยที่สุด ยังคงรักษาสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีไว้มากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวมีความพอใจและได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสม ทั้งนี้การพัฒนาจะต้องไม่กระทบต่อความจำเป็นพื้นฐานและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในท้องถิ่นด้วย ขีดความสามารถในการรองรับฯ สามารถแปรเปลี่ยนหรือมีความแตกต่างกันไปตามชนิดของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม เวลา และสถานที่ นอกจากนี้ ขีดความสามารถในการรองรับฯ ยังแตกต่างกันตามเกณฑ์และปัจจัยที่นำมาพิจารณา เช่น ขนาดของพื้นที่ ความต้องการน้ำใช้ การปล่อยของเสีย การดำรงรักษาทัศนียภาพตลอดจนขีดความพอใจของนักท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงความสามารถหรือโอกาสในการจัดการ เช่น

นโยบาย การบริหาร เทคโนโลยี งบประมาณ ในการควบคุม ป้องกัน ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น การศึกษาเพื่อกำหนดขีดความสามารถในการรองรับฯ จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจเลือกระดับขีดความสามารถในการรองรับฯ ที่ดีและเหมาะสมที่สุดภายใต้ระบบการจัดการระดับต่าง ๆ แล้ว ในขั้นสุดท้ายการตัดสินใจเลือกขีดความสามารถในการรองรับฯ จะต้องคำนึงถึงความเกี่ยวข้องของปัจจัยต่าง ๆ และเลือกสรรข้อกำหนดที่มีประสิทธิภาพเข้าช่วย

ลักษณะของขีดความสามารถในการรองรับฯ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาทางด้านกายภาพ (Physical carrying capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงระดับความอิ่มตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่

2. ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environment carrying capacity) หมายถึง ระดับของนักท่องเที่ยวที่สูงสุดที่จะไม่ทำให้ระบบสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาด้อยค่าลง ซึ่งได้แก่ ระบบนิเวศ คุณภาพน้ำ น้ำทะเล อากาศ การทิ้งและการกำจัดขยะมูลฝอย

3. ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางสังคม (Social carrying capacity) หมายถึง ระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไปเมื่อมีการขยายตัวของการท่องเที่ยว ทั้งนี้รวมถึงระดับสูงสุดที่ไม่ทำให้ผลกระทบทางลบเกิดกับประชาชนท้องถิ่นจนเกิดความไม่พอใจของประชาชน

4. ขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเศรษฐกิจ (Economic carrying capacity) หมายถึง ระดับการพัฒนาที่ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งในหมู่สมาชิกในสังคม และไม่กระทบต่อการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร

6. แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการและการมีส่วนร่วม

การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวหมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้ว การจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้

ทิศทางและประสบความล้มเหลว การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น จำเป็นจะต้องพิจารณาระบบย่อย (Sub system) หรือองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ (Relationship) ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วย (วรรณา วงษ์วานิช. 2539: 49-52)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2541: 44) ได้อธิบายว่า การจัดการหมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) มนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2544: 209-211) ได้อธิบายว่า วิธีคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของไทยมุ่งหวังที่จะให้ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับพื้นฐานที่สุด กล่าวคือ จัดหาที่กินอยู่หลับนอนและท่องเที่ยว และพยายามจัดให้มีการรองรับ (Supply) เท่ากับความต้องการ (Demand)

ส่วนแนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมนั้น มีผู้ให้ข้อคิดที่หลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งผู้วิจัยขอนำมากล่าวไว้ดังนี้

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539: 104) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประกอบด้วยกระบวนการค้นคว้าทางสังคม การให้การศึกษา และการกระทำเพื่อจะให้กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ทางสังคม ซึ่งกระบวนการทั้งสามส่วนของการสร้างความรู้นี้ เป็นแนวทางที่จะเปลี่ยนสภาพของบุคคลและสังคมอย่างมีระบบ โดยที่การมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการพัฒนาความสำนึกอย่างมีวิจารณญาณของชาวบ้านในอันที่จะปรับปรุงสภาวะความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของเขา ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานและความสัมพันธ์ในสังคมด้วย

สมชาย สนั่นเมือง (2541) กล่าวว่า ความเกี่ยวข้องของชุมชนกับการท่องเที่ยวสามารถกำหนดได้ในสองลักษณะคือ ลักษณะแรก ผลประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ และลักษณะที่สอง ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็น ตั้งแต่การเตรียมการจัดการ การวางแผน การควบคุมดูแล การใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการให้บริการ และการได้รับประโยชน์จากการบริการโดยชุมชน ซึ่งจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประการสำคัญคือ การมีส่วนร่วมที่ดี ต้องให้ความสำคัญในการรวมกลุ่มมากกว่าส่วนบุคคล

แพทริเซีย ลันดี. (มณีวรรณ พุทธเสถียร. 2548: 15; อ้างอิงจาก Patricia, Lundy. 1999: 125) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับจากการพัฒนาเพียงฝ่ายเดียว

ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะกำหนดปัญหาและความต้องการด้วยตนเอง โดยเฉพาะในขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหา ดังที่โคเฮ็น และอัฟฮอฟ (Cohen; & Uphoff 1980: 213-218) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ทรัพยากร การบริหาร การประสานความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ด้านวัตถุ ด้านสังคม และส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

สเพราล์ว (กฤติยากร นวลศรี. 2544: 6-7; อ้างอิงจาก Sproule. 1992) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct participant) หมายถึงการมีส่วนร่วมในการใช้แรงงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในส่วนของการผลิตและบริการโดยตรง และการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น

1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

1.2 การมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.3 การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและโครงการในการพัฒนา

1.4 การมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักกับนักท่องเที่ยว

1.5 การมีส่วนร่วมในการขายอาหารให้กับนักท่องเที่ยว

1.6 การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำเที่ยว

1.7 การมีส่วนร่วมในการผลิตและขายสินค้าที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

1.8 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงทางเดินเท้าในสถานที่ท่องเที่ยวที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นป่า

1.9 การมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนการเงินที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่

2. การมีส่วนร่วมโดยทางอ้อม (Indirect participant) หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานะของคณะกรรมการชุมชน (Broad community) เช่น

2.1 การมีส่วนร่วมในการเลือกคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาต่าง ๆ

2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่

7. ความรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำ

ตลาดน้ำ เป็นบริเวณมี่มีการดำเนินชีวิตรูปแบบหนึ่งของสังคมไทยเดิม ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและชุมชนริมน้ำเสมอมา บรรยากาศของตลาดน้ำเต็มไปด้วยน้ำใจไมตรีของคนในท้องถิ่นและต่างถิ่น ซึ่งต่างวนเวียนเข้ามาอยู่อาศัยและสร้างสังคมร่วมกัน พึ่งพากัน ขณะเดียวกันก็ยังคงความเป็นตนเองในเชื้อชาติและความเชื่อไว้ อันถือว่าเป็นลักษณะที่โดดเด่นของสังคมไทย แต่เดิมในสมัยโบราณ ผู้คนอาศัยอยู่อย่างง่าย ๆ รูปแบบการดำรงชีวิตของแต่ละชุมชนเป็นลักษณะของการพึ่งตนเอง ต่อมาเมื่อบ้านเมืองพัฒนามากขึ้น การดำรงชีวิตของมนุษย์ก็เปลี่ยนไป มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสิ่งของซึ่งกันและกัน ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน จากแหล่งชุมชนหนึ่งกับอีกแหล่งชุมชนหนึ่ง ทำให้เกิดสถานที่ที่ถือเป็นแหล่งซื้อขายของชุมชนขึ้นกลายเป็นย่านเศรษฐกิจที่เราเรียกว่า “ตลาด” ตลาดเป็นสถานที่สำคัญที่จะขาดไม่ได้โดยเฉพาะในสังคมที่เป็นชุมชนเมือง โดยทั่วไปแล้ว ตลาด จะประกอบด้วยร้านค้าและบ้านที่อยู่อาศัย ค้าขายสิ่งของต่าง ๆ เพื่อการอุปโภคในชีวิตประจำวัน ตลาดที่ใกล้ชิดกับคนมากที่สุดน่าจะเป็นตลาดนัด ซึ่งเปลี่ยนวัน เวลา สถานที่ ไปเรื่อย ๆ ตามนัด พ่อค้า แม่ค้าจากหลายถิ่นมีโอกาสนำสินค้ามาขายแลกเปลี่ยนกัน ชุมชนใดที่ใช้การคมนาคมทางบกในการติดต่อไปมาหาสู่ตลาดอันเป็นแหล่งสำคัญในการแลกเปลี่ยนค้าขายก็จะเรียกกันว่า “ตลาดบก” แต่ถ้าชุมชนนั้นใช้การคมนาคมทางน้ำเป็นเส้นทางสัญจร ส่วนใหญ่ก็จะเรียกว่า “ตลาดน้ำ” ลักษณะของตลาดจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน อีกทั้งเป็นการแสดงวัฒนธรรมความเป็นอยู่อีกรูปแบบหนึ่งด้วย พื้นที่ภาคกลางของไทย ได้อาศัยแม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางการคมนาคม ย่านชุมชนที่เกิดขึ้นมักอยู่บริเวณริมน้ำ กิจกรรมของตลาดจึงอยู่กับน้ำ เกิดเป็นตลาดน้ำขึ้น ผู้คนที่อยู่ริมแม่น้ำลำคลอง นำผลไม้ ผัก ปลา จากสวนมาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันตามอัธยาศัย บ้านและที่อยู่อาศัยริมน้ำก็จะเป็นสถานที่ค้าขาย

ไปด้วยในตัว “น้ำ” จึงเปรียบเสมือนหัวใจของคนไทยมาตั้งแต่เดิม ความเจริญของเมืองและหมู่บ้านเริ่มต้นจากแม่น้ำ เกิดเป็นชุมชนอันหลากหลาย ใช้น้ำในการดำรงชีวิตประจำวัน การทำมาหากินและเป็นเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญ

ในอดีต ตลาดน้ำของเมืองอยุธยา เป็นแหล่งการค้าที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์ของอยุธยา ซึ่งมีแม่น้ำลำคลองล้อมรอบหลายสาย เกิดเป็นย่านตลาดที่รู้จักกันดีหลายแห่ง เช่น ตลาดคูไม้ร้อง ตลาดปากคลองวัดเดิม ตลาดคลองคูจาม ตลาดหัวรอ เป็นต้น ตลาดขายของเบ็ดเตล็ดในเมืองไทยสมัยก่อน มีลักษณะเป็นอาคารโถงเปิดโล่ง หลังคาสูง ไม่มีข้างฝาติดต่อถึงกันตลอด ทำให้มีลมพัดผ่านเย็นสบาย ด้วยลักษณะสถาปัตยกรรมแบบนี้เอื้ออำนวยไม่ให้ร้อนอุดอู้ การอยู่ใกล้ริมแม่น้ำ ทำให้ได้รับไอเย็นของน้ำ มีการยกพื้นสูง เพื่อให้พ้นน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก ที่วางสินค้าขายยกสูงกว่าส่วนที่เป็นทางเดิน ลูกค้าสามารถเลือกซื้อสินค้าได้สะดวก สินค้ามีหลายประเภท ทั้งเครื่องอุปโภค บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนริมน้ำ โดยเฉพาะร้านขายยาสมุนไพรและร้านขายก๋วยเตี๋ยวเรือ ซึ่งเป็นที่นิยมมาก นอกจากร้านขายของเบ็ดเตล็ดซึ่งคล้ายกับตลาดกลางของชุมชนแล้ว ในตลาดน้ำก็ยังประกอบด้วยร้านค้าทั่วไป ทั้งที่เป็นร้านค้าที่เป็นส่วนหนึ่งของที่อยู่อาศัย และร้านค้าขายเพียงอย่างเดียว สินค้าที่ซื้อขายกันนี้ได้สร้างความสมบูรณ์ให้กับชุมชนตลาดน้ำเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้

การตั้งบ้านเรือนบริเวณตลาดน้ำในสมัยอยุธยา ด้วยเหตุที่ชุมชนริมน้ำ ใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางการสร้างสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นชุมชนที่หนาแน่น อาคารเป็นทั้งที่อยู่อาศัยและร้านค้าไปพร้อมกัน การเป็นชุมชนร่วมกันของคนหลายกลุ่มเหล่า ทำให้สภาพภายในตลาดน้ำ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความเชื่อตามศาสนา โดยบ้านเรือนของคนทั่วไปจะตั้งกระจายออกมาตามลำน้ำ ที่ใดมีบ้านเรือนหนาแน่น ก็จะกลายเป็นชุมชน ลักษณะบ้านเรือนในชุมชนตลาดน้ำในสมัยอยุธยา อาคาร เป็นอาคารทรงไทยริมน้ำ จะปลูกเป็นเรือนใต้ถุนสูง เพื่อให้น้ำไหลผ่านและชะล้างสิ่งสกปรกไปตามน้ำได้ จึงไม่ทำให้น้ำสกปรกเสียสภาพแวดล้อม เรือนแพเป็นเรือนที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัวของชุมชนริมน้ำและตลาดน้ำ ซึ่งปัจจุบันหาดูได้ยาก

วิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำสมัยอยุธยา สังคมไทยภาคกลางแต่เดิม เป็นสังคมที่อยู่ริมน้ำ อาศัยน้ำเป็นสื่อในการติดต่อค้าขาย คมนาคม และอื่น ๆ ดังนั้น “เรือ” จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกบ้านจะขาดไม่ได้ เรือที่ใช้ก็มีหลายลักษณะ หลายชนิด ตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น ถ้าเป็นเรือมาจากต่างท้องที่หรือต่างเมือง ก็มักเป็นเรือกระแชง เรือประทุน มีหม้อข้าว เตาไฟพร้อม บรรทุกพืชผักมาขาย มักจะมารวมกันหลาย ๆ ลำ เรือบรรทุกข้าวก็บรรทุกข้าวมาขาย ส่วนเรือในท้องที่นิยมเรือ

สำปั้น เรือมาด เรือบด ฯลฯ ซึ่งเป็นเรือลำเล็ก ๆ ใช้พายไปไหนมาไหนได้สะดวก ไม่เกะกะ หาที่จอดได้ง่าย ถ้าต้องการพักจอดเรือ ก็มีสถานที่สำหรับพักได้ทั้งเรือและเจ้าของเรือ เรียกว่า “อู่เรือ”

เมื่อขึ้นจากเรือสู่ย่านร้านค้า ซึ่งบางส่วนอยู่ริมน้ำ บางส่วนอยู่ในเรือ การติดต่อสำหรับผู้คนไปมาถึงกัน ต้องอาศัยเส้นทางคมนาคมทางบก เช่น “สะพาน” วัสดุที่ใช้ทำส่วนใหญ่จะเป็นท่อนไม้ทอดข้ามลำน้ำธรรมดาหรือใช้ไม้ทำคานเป็นแบบง่าย ๆ สะพานไม้รุ่นแรก ๆ จะมีขนาดเล็กสำหรับคนเดินสัญจรไปมา ถ้าเป็นสะพานที่ข้ามแม่น้ำ ลำคลอง จำเป็นต้องยกสะพานให้สูง เพื่อให้เรือที่ลากจูงเรือนแพ ลอดไปมาได้สะดวก สะพานที่มีหลังคาคลุมตลอด เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้เดินทาง ได้อาศัยนั่งพักเหนื่อย หลบลมแดด ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังใช้เป็นที่พบปะ สนทนา หรือเป็นจุดนัดพบได้ บริเวณที่เป็นสะพาน จะมีโคมส่องทางเดินแขวนอยู่บนเสาสูง เพื่อให้ผู้เดินทางมองเห็นได้ในระยะไกล ใช้เป็นสัญญาณบอกได้ว่า มีสะพานอยู่ข้างหน้า ตัวโคมก็ใช้ตะเกียงน้ำมัน มีโคมติดกระจกครอบอีกที ส่วนหัวเสามักจะประดิษฐ์เป็นลวดลายสวยงาม ทำเป็นรูปหงส์ พญานาค เป็นส่วนประดับเพิ่มให้สะพานดูมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ท่าเรือจ้าง เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของชุมชนตลาดน้ำ ที่ท่าเรือจะมีเกราะไม้ไผ่ไว้ให้สั่นเรียก แต่เดิมจะแขวนเกราะไว้ที่ท่าข้ามทั้งสองฟาก เพื่อให้ผู้ต้องการข้ามส่งสัญญาณด้วยการสั่นเกราะให้คนเรืออีกฟากหนึ่งนำเรือมารับ เรือจ้างมีทั้งชนิดที่ใช้วิธีนั่งพายเรือ และชนิดที่ยืนแจวเรือ ปัจจุบันไม่ค่อยพบเรือจ้างข้ามฟาก

ในสมัยก่อนไม่มีไฟฟ้าใช้ สิ่งที่ให้แสงสว่างได้ก็มีพวกไต้ เทียนไข ตะเกียง คบไฟ เมื่อจะไปไหนมาไหนในเวลากลางคืนมักจะถือคบไฟ ซึ่งทำด้วยไม้ ใบไม้ นำมามัดรวมกันแล้วจุดไฟส่องนำทาง หรืออาจจะใช้ไต้ เทียนไข ตะเกียง ก็แล้วแต่ความจำเป็น ตะเกียงที่ใช้ในสมัยก่อนมีหลายชนิด ที่ใช้กันแพร่หลาย เช่น ตะเกียงกระป๋อง ใช้น้ำมันมะพร้าว ใช้ด้าย หรือไส้หญ้าปล้องมาทำเป็นไส้ตะเกียงเจ้าพายุหรือตะเกียงลาน เป็นตะเกียงที่ให้แสงสว่างมาก ผู้ที่มีฐานะดีจะใช้ตะเกียงน้ำมันก๊าด ตะเกียงรั้ว ใช้จุดประดับตามรั้วเวลามีงาน มีลักษณะเป็นโคม มีหูหิ้วไว้สำหรับถือส่องทางเดิน ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 มีการตัดถนนหลายสาย ตามริมถนนก็ยังมีการใช้โคมส่องทางเดิน มีลักษณะเป็นเสาโคมสังกะสีติดกระจกเป็นรูปสี่เหลี่ยมปักเป็นระยะห่าง ๆ เวลาบ่าย ๆ จวนเย็นก็จะมีเจ้าพนักงานแบกบันไดหิ้วกระป๋องน้ำมันมาเติม และจุดตะเกียงตามเสาโคมแต่ละต้น ในช่วงปี พ.ศ. 2444 มีไฟฟ้าใช้จึงเปลี่ยนมาเป็นโคมไฟฟ้าแทน (สำนักพิมพ์เมืองโบราณ)

ตลาดน้ำในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของประชาชนชายฝั่งมาตลอด ความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายแต่หลากหลายด้วยวัฒนธรรมของชุมชน ความเชื่อและวิถีชีวิตแบบไทยรอยยิ้มที่เปี่ยมไปด้วยไมตรีจิตของชาวบ้านตลอดจนสินค้า พืชพันธุ์เกษตรล้วนเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาสัมผัสตลาดน้ำแหล่งรวมวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชนริมฝั่งน้ำของไทย

เสมอมา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลของตลาดน้ำที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันจากเอกสาร ข้อมูลจาก Internet และผลงานวิจัยของแต่ละท่าน มากล่าวไว้พอสังเขปดังนี้

ตลาดน้ำตลิ่งชัน

ตลาดน้ำตลิ่งชัน ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางขุนศรี หรือที่คนทั่วไปคุ้นเคยเรียกกันติดปากว่า “คลองชักพระ” มีความสวยสดงดงาม มีอากาศบริสุทธิ์ ราวกับได้ย้อนยุคกลับไปสู่สังคมในอดีตที่มลพิษยังไม่ก้าวล้ำข้ามเส้นแบ่งมารบกวน ภาพโดยรวมของสถานที่แห่งนี้เป็นตลาดกึ่งชนบทที่ผสมผสานวิถีชีวิตริมน้ำของชาวบ้านกับธรรมชาติเข้าไว้ด้วยกันอย่างลงตัว ทำให้สิ่งที่ปรากฏให้เห็นเมื่อไปเยือนคล้ายภาพถ่ายในอดีตที่ผู้คนต่างทำมาหากินในระดับชีวิตแบบพอเพียง โดยการเก็บพืชผัก ผลไม้ จากไร่สวนมาขายทำให้ผลผลิตที่วางเรียงรายขายจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามฤดูกาล แม่ค้าส่วนใหญ่เป็นแม่บ้านที่ชอบทำของหวานและอาหารรสจัด รสชาติไทยแท้แบบดั้งเดิมมาวางขายด้วย ด้านหน้าของตลาดน้ำก่อนจะลงไปสู่ตัวแพสองข้างทางเต็มไปด้วยของขายละลานตามากมาย ทั้งอาหารคาว ขนมหวาน ที่หาทานยาก ผลไม้เนื้อนุ่มหวานฉ่ำ งานหัตถกรรมฝีมือดีน่าชื่นชมจากภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมถึงของดีฝั่งธน ต้นไม้และกล้วยไม้นานาพันธุ์ที่เพาะส่งตรงมาจากสวนส่วนตัว

ตลาดน้ำตลิ่งชันเต็มไปด้วยความครบครันของวิถีชีวิต ธรรมชาติ และบรรยากาศในตลาดน้ำซึ่งเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่อยู่คู่กับชาวบ้านมานานแสนนาน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ช่วยยกระดับให้เมืองกรุงเทพฯพร้อมอวดโฉมรับสมญานาม “เวนิสตะวันออก” อย่างเต็มภาคภูมิมากยิ่งขึ้น (http://www.magichealth.net/qn/udomsak ออนไลน์))

ตลาดน้ำดอนหวาย

ตลาดริมน้ำดอนหวาย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม อยู่ห่างจากวัดไร่ขิง 5 กิโลเมตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 การคมนาคมทางเรือเมล์รุ่งเรืองมาก มีเรือวิ่งจากสุพรรณบุรีผ่านมาประจำทุกวัน และยังเป็นสถานีขนถ่ายสินค้าที่สำคัญในสมัยนั้น ยังมีร่องรอยแห่งความเจริญให้เห็นได้จากที่มีโกดังสินค้าริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี วิถีชีวิตของชาวบ้านอยู่กันอย่างเรียบง่าย มีการคมนาคมด้วยเรือพาย มีอาชีพทำสวนส้มโอ สวนหมาก สวนมะพร้าวตามริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี บรรยากาศอันร่มรื่นของชาวสวนและวิถีชีวิตอันเรียบง่ายนี้เป็นสิ่งที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง จากชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันปลูกบ้านอาศัยอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรี ซึ่งเป็นเส้นทางการคมนาคมขนส่งเป็นหลักใน

สมัยนั้น ปัจจุบันได้กลายมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ซึ่งลักษณะเด่นของตลาดริมน้ำดอนหวายคือ เป็นตลาดที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี บรรยากาศร่มรื่น ยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติอยู่ มีทั้งของฝากและขนมแบบไทย ๆ เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ขนมตาล ขนมทองเอก ขนมช่อม่วง ขนมจ่ามงกุฎ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งผู้ที่มาเที่ยวชมสามารถเลือกซื้อได้ตามความพอใจ พร้อมทั้งยังมีอาหารจีนแบบโบราณที่มีฝีมือการปรุงแต่งที่สืบเชื้อสายการทำอาหารชั้นดีจากภูมิปัญญาชาวจีนที่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี เช่น ขนมเปี๊ยะ ก๋วยจั๊บ ขนมจีนแบบหมักและแบบสด ฯลฯ (องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก)

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

เมื่อ พ.ศ. 2409 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริเห็นว่าการคมนาคมที่ไปมาระหว่างกรุงเทพมหานคร และสมุทรสาคร ไปมาได้สะดวก แต่ถ้ามีคลองเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ สมุทรสงคราม และราชบุรี ก็จะสะดวกยิ่งขึ้นเป็นอันมาก โดยอาศัยแม่น้ำแม่กลองเป็นสื่อกลาง เมื่อเป็นคลองได้ การไปมาหาสู่ทางน้ำก็จะมีความสะดวกและคล่องตัวยิ่งขึ้น จึงทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) พระสมุหกลาโหม เป็นผู้อำนวยการขุดคลองดำเนินสะดวกขึ้น ในการขุดคลองสมัยนั้นใช้กำลังคนทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยขณะนั้น คลองดำเนินสะดวกมีความยาวประมาณ 32 กิโลเมตรเศษ เป็นคลองที่ผ่านเขตอำเภอถึง 3 อำเภอใน 3 จังหวัด คือ อำเภอบ้านแพ้ว อำเภอดำเนินสะดวกและอำเภอบางคนที จึงใช้เวลาในการขุดยาวนานถึง 3 ปี เป็นคลองที่มีเรือสัญจรไปมาจำนวนมาก ในขณะที่ทำการขุดคลองนั้น ได้ทำการสร้างศาลาที่พักของคนงานขึ้นที่ปากคลองลัดราชบุรี เป็นอาคารไม้จริง 5 ห้อง หลังคามุงกระเบื้องสีแดง เรียกกันว่า ศาลา 5 ห้อง หรือศาลาแดง เมื่อมีคนอาศัยอยู่มากขึ้น ก็เกิดการค้าขายแลกเปลี่ยนกันขึ้น เกิดเป็นตลาดนัดซื้อขายสินค้า เรียกว่า ตลาดนัดศาลาแดง หรือตลาดน้ำดำเนินสะดวกในยุคแรกนั่นเอง ต่อมา พ.ศ. 2510 การคมนาคมสะดวก การไปมาใช้เรือติดเครื่องยนต์มากขึ้น บริเวณคลองดำเนินสะดวกมีการสัญจรไปมามาก พ่อค้า แม่ค้าจึงย้ายเข้าไปค้าขายกันในคลองลัดราชบุรี สิ่งของที่นำมาขายเป็นพืชผลทางการเกษตรที่ชาวบ้านปลูกกันเอง ส่วนใหญ่เป็นพวกผัก และเปลี่ยนชื่อจากตลาดนัดศาลาแดงมาเป็นตลาดน้ำดำเนินสะดวก พ.ศ. 2520 ตลาดน้ำดำเนินสะดวกบริเวณคลองลัดราชบุรีเริ่มเสื่อมถอย ผู้คนที่ค้าขายในบริเวณนี้เริ่มโยกย้ายมาที่แห่งใหม่บริเวณท่าพจวรรณ คลองต้นเข็มสาเหตุที่ย้ายเนื่องจากมีการตัดถนนสุขาภิบาลขึ้นมา ผู้คนจึงย้ายเข้าหาถนนเพราะการคมนาคมสะดวกขึ้น ทำให้ตลาดน้ำบริเวณเดิมเริ่มซบเซา ตลาดน้ำดำเนินสะดวกยุคปัจจุบัน ย้ายมาอยู่ที่

บริเวณคลองต้นเข็มโดยถาวร และได้มีนายทุนสร้างท่าเรือขึ้นมาอีกหลายท่า เช่น ท่าเจริญสุขโข ท่ายุวันดา เป็นต้น มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมาเที่ยวชมตลาดน้ำกันเป็นจำนวนมาก สินค้าที่นำมาขายก็แตกต่างจากสมัยก่อน คือมีสินค้าจากต่างถิ่นมาขายมากขึ้นและพ่อค้าแม่ค้าก็มาจากต่างถิ่นกันมากด้วย (สุมนฑา หลบภัย. 2543)

ตลาดน้ำดำเนินสะดวก เปิดตัวสู่สายตาชาวโลกในฐานะแหล่งท่องเที่ยวครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2510 ในภาพของตลาดลอยน้ำที่คลาคล่ำไปด้วยเรือพายลำย่อม บรรทุกสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ พ่อค้าแม่ค้าสวมเสื้อผ้าโทนสีเข้มแบบชาวสวน ใส่หมวกงอบใบลาน พายเรือเร่ขายสินค้าในยามที่เส้นทางคมนาคมทางน้ำเป็นหัวใจหลัก ปัจจุบันตลาดน้ำดำเนินสะดวกเริ่มต้นค้าขายกันตั้งแต่เช้าตรู่ไปจนถึงช่วงประมาณ 11.00 น.

ตลาดน้ำท่าคา

ตลาดน้ำท่าคา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 (บ้านคลองศาลา) ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นตลาดน้ำที่เหลืออยู่เพียงแห่งเดียวของลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ในอดีตตลาดน้ำเกิดขึ้นในทุกตำบลของลุ่มน้ำแห่งนี้ เพราะชาวบ้านมีความจำเป็นต้องซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน และการคมนาคมสายหลักก็คือการคมนาคมทางน้ำที่ผ่านไปตามแม่น้ำลำคลองเป็นสำคัญ ชาวปลายโพงพางซึ่งเป็นชาวสวนก็จะนำผลไม้ลงเรือ มีทั้งกล้วย อ้อย มะพร้าว และน้ำตาล ไปตลาดน้ำแถบยี่สารหรือคลองโคนเพื่อแลกเปลี่ยนเกลือ กะปิและถ่านไม้โกงกาง ทางเพชรบุรีก็เอาข้าวสารและพืชไร่ บรรทุกเรือลงมาพบกันแถวตลาดน้ำบางคนที แลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์จากสวนกลับไป ทางทะเลแถบปากน้ำแม่กลอง ก็เอาปลาทะเลเข้ามาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันตามปกติ จากวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ความเป็นชุมชนและการเป็นตลาดน้ำดั้งเดิมที่มีการค้าขายกันมายาวนานหลายทศวรรษจนอาจกล่าวได้ว่าตลาดน้ำเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นตลอดจนการมีวิสัยทัศน์ของผู้นำท้องถิ่นจึงมีการร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยผลักดันให้ตลาดน้ำท่าคาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างมาก บริเวณตลาดน้ำท่าคาบรรยากาศสองฝั่งน้ำร่มรื่นด้วยสวนมะพร้าวและสวนผลไม้ตั้งแต่ 7 โมงเช้า ชาวบ้านจะเริ่มทยอยพายเรือออกมาจากสวน บ้างก็มาจากละแวกใกล้เคียงบรรทุกผลไม้ พืชผัก ขนม ของกินของใช้ล่องมาขาย สินค้าที่หลากหลายเหล่านี้เป็นตัวแทนบอกเล่าเรื่องราวในท้องถิ่น สภาพภูมิประเทศ พืชพันธุ์ ผลผลิต วิถีชีวิตผู้คน ตลาดน้ำจึงเป็นตัวเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันไว้ด้วยกัน เป็นศูนย์กลางการพบปะของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวจากภายนอก บริเวณด้านหน้าทางเข้าตลาดน้ำมีศูนย์ต้อนรับนักท่องเที่ยวของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลาดน้ำท่าคา มีสินค้าและผลิตภัณฑ์

ในชุมชนจำหน่าย มีการสาธิตการเคี่ยวตาล หยอดตาล และบริการพาล่องเรือเที่ยวสวน (http://www.maeklongtoday.com/menu/images/mapbig_1.gif ออนไลน์)

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

วัดกลางคูเวียง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรี หมู่ 1 ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม แต่เดิมชื่อวัดกลางหรือวัดกลางลาว ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการสร้างวัดเมื่อใด โดยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พระเจ้าเมืองและพระชายา หม่อมเจ้าโสภี ได้ควบคุมไพร่หลวงจำนวนหนึ่งมาบูรณะวัดกลางลาว ซึ่งในสมัยนั้นประเทศสยาม (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นประเทศไทย) ได้ทำการรบชนะเมืองเวียงจันทน์ จึงได้กวาดต้อนราษฎรชาวเมืองเวียงจันทน์มายังประเทศสยาม โดยเดินทางล่องมาตามลำน้ำท่าจีน จนเข้าสู่มณฑลนครชัยศรี และหยุดตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านสัมปทวน ชาวเมืองเวียงจันทน์ได้ช่วยกันบูรณะวัดกลางลาวจนเสร็จ ต่อจากนั้นได้อาราธนาพระครูบุญ ชูโต เป็นเจ้าอาวาส โดยได้มีการผลัดเปลี่ยนเจ้าอาวาสตามแต่สมัยนับได้รวม 9 รูป รวมทั้งได้เปลี่ยนชื่อวัดกลางลาวเป็นวัดกลางคูเวียง ในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เพื่อให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมท้องถิ่นและสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศที่มีคูน้ำล้อมรอบวัด ซึ่งในปัจจุบันนี้พระครูโสภณสาธุการดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาส วัดกลางคูเวียง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาและมีความเจริญตามลำดับเป็นที่รู้จักและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่นและต่างจังหวัด รวมทั้งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างในปี พ.ศ. 2543 (แผนกประชาสัมพันธ์ วัดกลางคูเวียง. แผ่นพับ)

รางวัลเกียรติยศที่วัดกลางคูเวียงได้รับ

1. ได้รับแต่งตั้งเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2543
2. ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักรในด้านการอุทิศตนเพื่อศาสนา ปี พ.ศ. 2544
3. รางวัลชนะเลิศการประกวดท่าน้ำ
4. รางวัลชนะเลิศการประกวดป้ายรณรงค์เรารักแม่น้ำท่าจีน

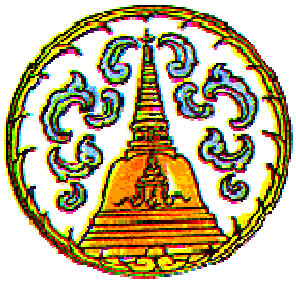
8. ข้อมูลของจังหวัดนครปฐม

8.1 ประวัติความเป็นมา

นครปฐมตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง ห่างจากกรุงเทพฯ 56 กิโลเมตร เป็นเมืองเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของไทย เจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดีเนื่องจากเป็นราชธานีที่สำคัญ มีหลักฐานเชื่อว่าพุทธศาสนาและอารยธรรมจากอินเดียเผยแพร่เข้ามาที่นครปฐมเป็นแห่งแรก

นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางความเจริญ มีชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ต่อมาเกิดความแห้งแล้งเพราะกระแสน้ำที่ไหลผ่านตัวเมืองเปลี่ยนเส้นทาง ประชาชนจึงอพยพไปตั้งหลักแหล่งอยู่ริมน้ำและสร้างเมืองใหม่ขึ้นชื่อว่า “นครชัยศรี” หรือ “ศรีวิชัย” นครปฐมจึงกลายเป็นเมืองร้างมาหลายร้อยปี จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ขณะที่ยังทรงผนวช ได้เสด็จธุดงค์ไปพบองค์พระปฐมเจดีย์ ซึ่งเป็นเจดีย์องค์ใหญ่ไม่มีที่ไหนจะเทียบเท่า จึงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อเจดีย์แบบลังกาครอบเจดีย์องค์เดิมไว้เมื่อทรงขึ้นครองราชย์ และได้ทรงปฏิสังขรณ์สิ่งต่าง ๆ ในบริเวณองค์พระปฐมเจดีย์ให้มีสภาพดี ทั้งยังโปรดฯให้ขุดคลองเจดีย์บูชา เพื่อการคมนาคมที่สะดวกขึ้น ต่อมารัชกาลที่ 5 ได้เริ่มทำทางรถไฟสายใต้ แต่ตอนนั้นเมืองนครปฐมยังเป็นป่ารกอยู่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจากตำบลท่านา อำเภอนครชัยศรีมาตั้งที่บริเวณพระปฐมเจดีย์เหมือนที่เคยตั้งมาแล้วในอดีต ตัวเมืองนครปฐมจึงตั้งอยู่ต่อมาจนทุกวันนี้ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังขึ้น ที่ตำบลสนามจันทร์ เพื่อเป็นที่เสด็จแปรพระราชฐานและโปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเพิ่มขึ้นอีกหลายสาย อีกทั้งโปรดให้สร้างสะพานใหญ่ข้ามคลองเจดีย์บูชา ทรงพระราชทานนามว่า “สะพานเจริญศรัทธา” ต่อมาให้เปลี่ยนชื่อเมืองนครชัยศรีเป็น “นครปฐม” แต่ชื่อมณฑลยังคงเรียกว่า “มณฑลนครชัยศรี” จนกระทั่งยุบเลิกไปในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ซึ่งปัจจุบันนครชัยศรีมีฐานะเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครปฐม จังหวัดนครปฐมมีเนื้อที่ 2,168,327 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอกำแพงแสน อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน อำเภอบางเลน อำเภอดอนตูมและอำเภอพุทธมณฑล

8.2 ตราประจำจังหวัดนครปฐม

ภาพประกอบ 1 ตราประจำจังหวัด

ที่มา: http:// www.Mc41.com/special/logo-province.htm (ออนไลน์)

สัญลักษณ์ เป็นรูปพระปฐมเจดีย์มีพระมหาพิชัยมงกุฎอยู่ตรงกลาง

ความหมาย เจดีย์องค์ใหญ่ คือ องค์พระปฐมเจดีย์ที่พระโสณะและพระอุตระได้สร้างขึ้น

มงกุฎ หมายถึง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงอุปถัมภ์สร้างองค์พระปฐมเจดีย์ต่อเติมให้สูงใหญ่สง่างาม ตามที่ปรากฏในปัจจุบัน

8.3 คำขวัญประจำจังหวัด

“ส้มโอหวาน ข้าวสารขาว ลูกสาวงาม ข้าวหลามหวานมัน สนามจันทร์งามล้น พุทธมณฑลคู่ธานี พระปฐมเจดีย์เสียดฟ้า”

8.4 อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดสุพรรณบุรี	
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดสมุทรสาคร	
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดนนทบุรี และกรุงเทพฯ	
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดราชบุรี	

8.5 พื้นที่ทั่วไป

เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีภูเขา มีที่ดอนเฉพาะทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอเมืองและอำเภอกำแพงแสนเท่านั้น ส่วนที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีน แม่ น้ำนครชัยศรี ได้แก่ ท้องที่อำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี อำเภอสามพราน ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์มีการประกอบการเกษตร สัตว์เลี้ยง ประมงน้ำจืด

8.6 สถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง

วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร พระร่วงโรจนฤทธิ์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระปฐมเจดีย์ พระราชวังสนามจันทร์

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอกำแพงแสน

สวนป่าสมุนไพร วัดปลักไม้ลาย โรงเรียนการบินกำแพงแสน

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอสามพราน

วัดไร่ขิง ลานแสดงช้างและฟาร์มจระเข้สามพราน สวนสามพราน ตลาดดอนหวาย การล่องเรือชมสวนผลไม้ในเขตอำเภอสามพราน

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอนครชัยศรี

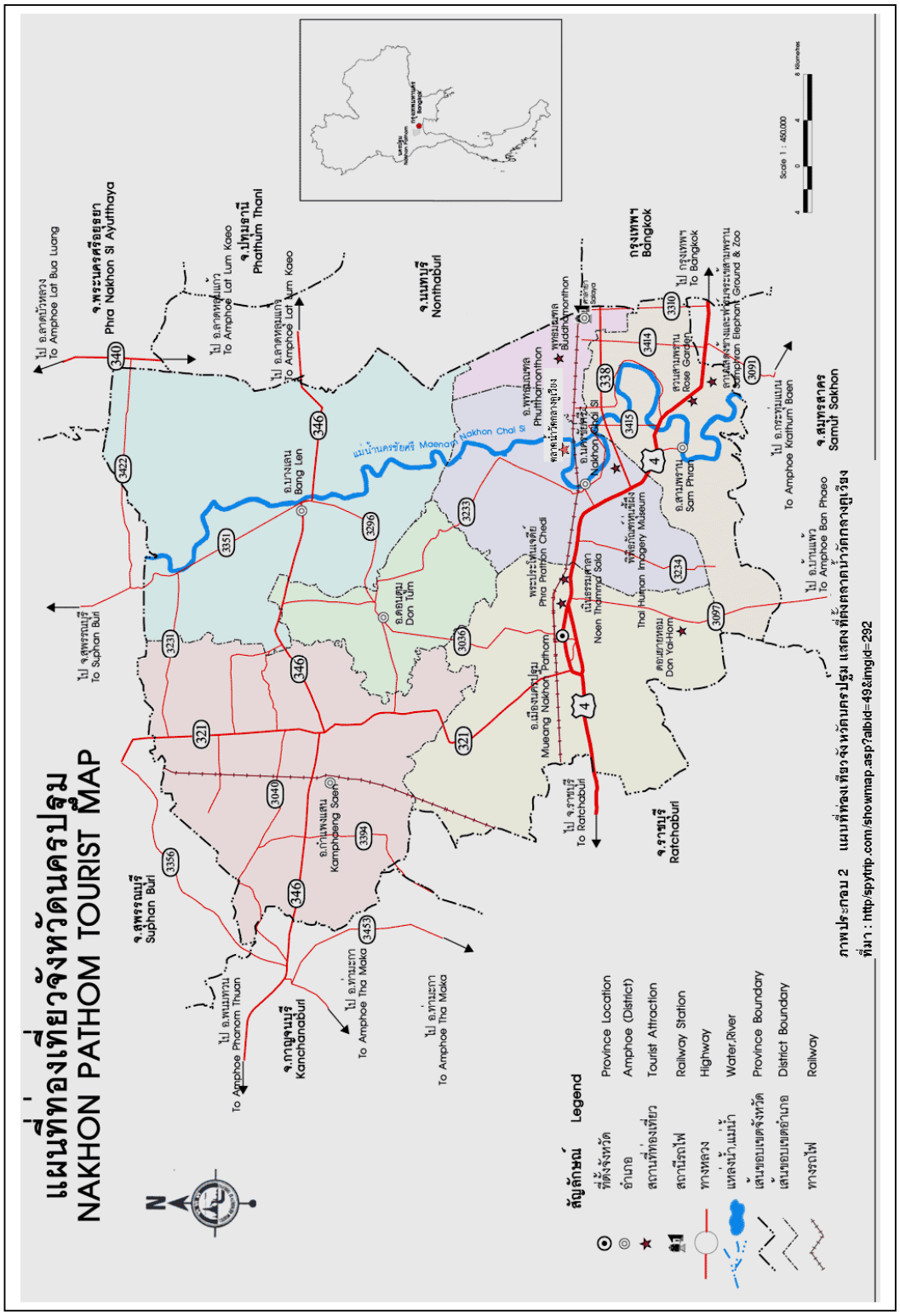
พิพิธภัณฑ์พระพุทธวิถีนายก วัดกลางบางแก้ว พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้งไทย อุทยานปลา พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวไทย ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอพุทธมณฑล

พุทธมณฑล ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) ล่องเรือเที่ยวคลองมหาสวัสดิ์

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอบางเลน

หมู่บ้านไทยโซ่ง ตลาดน้ำลำพญา (ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม. 2547) : แผ่นพับ.

ภาพประกอบ 2 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมแสดงที่ตั้งตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

8.7 การคมนาคม

ทางรถไฟสายใต้ สร้างขึ้นเมื่อครั้งรัชกาลที่ 5 เชื่อมต่อจากทางรถไฟที่ตำบลตลิ่งชัน จังหวัดธนบุรีมายังจังหวัดนครปฐม ที่อำเภอนครชัยศรี มีสะพานข้ามแม่น้ำนครชัยศรีหรือแม่น้ำท่าจีนที่ตำบลไทยาวาสและตำบลวัดแค สะพานแห่งนี้ชื่อ สะพานเสาวภา และตัดตรงมายังองค์พระปฐมเจดีย์ทางด้านทิศเหนือ ห่างจากองค์เจดีย์เพียง 1 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของสถานีรถไฟนครปฐม จากนั้นจึงมุ่งไปสู่จังหวัดราชบุรีและภาคใต้

ทางรถยนต์สายเพชรเกษม เริ่มจากวงเวียนใหญ่กรุงเทพมหานคร พุ่งตรงมายังองค์พระปฐมเจดีย์ ระยะทาง 56 กิโลเมตร คู่ขนานกับทางรถไฟสายใต้ไปสู่จังหวัดราชบุรีและจังหวัดภาคใต้ ปัจจุบันมีทางรถยนต์สายปิ่นเกล้า-นครชัยศรีมาบรรจบกับถนนเพชรเกษมที่ตำบลขุนแก้ว อำเภอนครชัยศรี ระยะทาง 30 กิโลเมตร ทำให้การเดินทางมาจังหวัดนครปฐมสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีถนนสายมาลัยแมนเป็นทางเชื่อมระหว่าง จังหวัดนครปฐมกับจังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทาง 102 กิโลเมตร

ปัจจุบันถนนรถยนต์สายหลักเหล่านี้เป็นถนนขนาดใหญ่ มีเกาะกั้นกลางถนน นอกจากนี้ยังมีถนนระหว่างอำเภอ ตำบล และหมู่บ้านเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก ทำให้การเดินทางโดยรถยนต์สะดวกสบายและปลอดภัยยิ่งขึ้น (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2544: 7

8.8 “แม่น้ำท่าจีน” สายเลือดใหญ่ของชาวนครปฐม

แม่น้ำท่าจีน มีต้นกำเนิดจากแม่น้ำเจ้าพระยา โดยแยกออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาด้านฝั่งขวาที่บ้านคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม และไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 325 กิโลเมตร เป็นแม่น้ำสายเดียวที่อยู่ระหว่างพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยากับที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีพื้นที่ของลุ่มน้ำ 19,536 ตารางกิโลเมตร (11.6 ล้านไร่) เป็นที่ทางการเกษตรถึง 7.8 ล้านไร่ ป่าไม้ 2.1 ล้านไร่ ที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ 1.7 ล้านไร่ แม่น้ำท่าจีนมีชื่อเรียกต่างกัน ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปากน้ำคือ

1. เรียกว่า “แม่น้ำสุพรรณ” ช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เรียกว่า “แม่น้ำนครชัยศรี” ช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดนครปฐม
3. เรียกว่า “แม่น้ำท่าจีน” ช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เพราะแม่น้ำไหลลงทะเลที่ตำบลท่าจีน

พื้นที่ของลุ่มแม่น้ำท่าจีนโดยเฉพาะฝั่งตะวันออกของแม่น้ำท่าจีนซึ่งมีบริเวณติดต่อกับพื้นที่ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำฝืนเดียวกับที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก หน้าน้ำ น้ำจะท่วมขังเป็นส่วนใหญ่เหมาะแก่การเกษตร โดยเฉพาะการทำนา ทำสวนผลไม้

แหล่งน้ำหลักของแม่น้ำท่าจีน

คือน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา ในอดีตน้ำในแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำเจ้าพระยาจะมีระดับเดียวกัน เนื่องจากแม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำสาขาที่แยกมาจากเจ้าพระยา ต่อมาในปัจจุบันได้มีการสร้างประตูน้ำระบายน้ำเพื่อควบคุมปริมาณน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาได้แก่ประตูน้ำพลเทพ ประตูน้ำท่าโบสถ์ จังหวัดชัยนาท ประตูน้ำชลมารคพิจารณ์ ที่อำเภอสามชุก และประตูน้ำโพธิ์พระยา จังหวัดสุพรรณบุรี

แม่น้ำท่าจีนกับจังหวัดนครปฐม

แม่น้ำท่าจีน เป็นแม่น้ำหลักสายเดียวที่ไหลผ่านอำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสามพราน มีความยาวทั้งสิ้น 97 กิโลเมตร และโดยที่จังหวัดนครปฐม มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม ค่อนข้างเรียบไม่มีภูเขาและป่าไม้ สภาพพื้นที่ลาดเอียงจากทิศตะวันตกสู่ทิศตะวันออก มีระดับความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 6 เมตร โดยประมาณ ดังนั้น ระดับน้ำของแม่น้ำท่าจีนจึงได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลค่อนข้างมาก มีน้ำขึ้น-น้ำลง วันละ 2 ครั้ง และโดยที่น้ำในแม่น้ำท่าจีนมีตลอดปีจะมีเพียงหน้าแล้งที่อาจมีน้ำจำนวนน้อยเป็นเหตุให้น้ำทะเลหนุนขึ้นสูง แต่ก็ทำให้ระบบนิเวศเหมาะสมกับการผลิตอาหารของสัตว์น้ำ หน้าฝนน้ำจะท่วมเอ่อสองแม่น้ำตั้งแต่อำเภอบางเลน นครชัยศรี และอำเภอสามพราน ทำให้มีสัตว์น้ำขยายพันธุ์ มีตะกอนดินทับถม เหมาะแก่การเกษตรกรรมเพื่อผลิตอาหารเลี้ยงประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมและจังหวัดใกล้เคียง

แม่น้ำท่าจีนกับอาชีพการเกษตรของคนนครปฐม

แม่น้ำท่าจีน เป็นเสมือนสายเลือดแห่งชีวิตของคนนครปฐม พื้นที่ทางฝั่งตะวันตกส่วนใหญ่และบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเหมาะแก่การทำสวน ที่ดอนห่างจากริมแม่น้ำเหมาะแก่การทำนา ทำให้นครปฐมเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประเทศและของโลก พืชพรรณทางเกษตรที่สำคัญ เช่น ข้าว พืชไร่ ส้มโอ มะพร้าวน้ำหอม หมาก องุ่น ชมพู่ ฝรั่ง สวนผัก สวนดอกไม้ โดยเฉพาะกล้วยไม้ นับเป็นแหล่งส่งออกใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่ง เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้ชาวบ้านริมน้ำต่างก็ประกอบอาชีพปลูกพืชน้ำเป็นอาชีพหลักอีกอาชีพหนึ่ง เช่น การปลูกผักบุ้ง ผักกะเฉด บัว ซึ่งส่งขายในกรุงเทพมหานครเป็นเครื่องเคียงและส่วนประกอบของอาหารมากมายหลายชนิด

แม่น้ำท่าจีนกับอาชีพการประมงของคนนครปฐม

ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว บ่งบอกสภาพความเป็นจริงของแม่น้ำท่าจีนความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งผลิตพันธุ์สัตว์น้ำหลากหลายชนิด กุ้ง หอย ปู ปลาชุกชุม มีประชาชนจำนวนมากประกอบอาชีพจับสัตว์น้ำและการเลี้ยงปลาในกระชังที่ส่งภัตตาคารและส่งออกต่างประเทศ ประชาชนที่ไม่ได้อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนก็ยังได้อาศัยคูคลองในการส่งน้ำเพื่อการเลี้ยงปลาในบ่อ การเลี้ยงกุ้งก้ามกราม ทั้งในพื้นที่อำเภอบางเลน อำเภอกำแพงแสน อำเภอดอนตูม อำเภอนครชัยศรี และอำเภอเมืองนครปฐม

แม่น้ำท่าจีนกับการค้าขายของคนนครปฐม

แหล่งชุมชนหนาแน่นที่เป็นตลาดสองฝั่งแม่น้ำ ทั้งตลาดเก่าและตลาดใหม่ที่ชุมชนได้อาศัยค้าขายนำรายได้สู่ครัวเรือน ในปัจจุบันมีประมาณ 14 แห่ง ตลาดบางหลวง ตลาดบางไทรป่า ตลาดบางไผ่นารถ ตลาดบางเลน ตลาดบางปลา ตลาดบางภาษี ตลาดลำพญา ตลาดห้วยพลู ตลาดงิ้วราย ตลาดต้นสน ตลาดท่านา ตลาดดอนหวาย ตลาดสามพราน และตลาดที่ฟื้นฟูขึ้นมาเป็นตลาดริมน้ำแห่งใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวคือ ตลาดวัดสรรเพชญ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก. 2545-2546)

จังหวัดนครปฐมมีตลาดน้ำที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนที่ยังคงมีวิถีชีวิตแบบย้อนยุค มีพ่อค้า แม่ค้าและชาวสวน นำผัก ผลไม้ ผลิตภัณฑ์พื้นเมืองมาจำหน่าย อาหารเลื่องชื่อนานาชนิด เช่น ขนมไทย ห่อหมก เป็ดพะโล้ ขนมจีน ก๋วยเตี๋ยว มีบริการล่องเรือชมความสวยงามของทิวทัศน์ของสองฝั่งแม่น้ำท่าจีน ตลาดน้ำที่มีชื่อเสียงของจังหวัด ได้แก่ ตลาดน้ำดอนหวาย อำเภอสามพราน ตลาดน้ำลำพญา อำเภอบางเลน และตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง อำเภอนครชัยศรี (ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม. 2547: แผ่นพับ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

อัษฎางค์ โปราณานนท์ (2541) ได้เสนอแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบนแก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องดำเนินการให้มีความสอดคล้องกับการขยายตัวและการพัฒนาของเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และก่อให้เกิดประโยชน์สู่ประเทศมากที่สุด ซึ่งได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว สถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวโลก ประเทศไทยโดยเฉพาะภาคเหนือ การศึกษาด้านอุปทานการท่องเที่ยวที่สำคัญต่อการ

พัฒนาการท่องเที่ยวอันได้แก่ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและความสามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ คือด้านเศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และการศึกษาถึงนโยบายของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแล ซึ่งเป็นแผนพัฒนาโดยภาพรวมของทั้งภูมิภาค ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะที่ต่อไป

ประดับ เรียนประยูร (2541) ศึกษาแนวทางพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ตลาดน้ำตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพตลาดน้ำตลิ่งชันด้วยวิธีการตรวจสอบรายการ (checklist) ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ปัจจัยด้านภูมิทัศน์ ปัจจัยด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านขีดจำกัดในการรองรับการท่องเที่ยวและความอ่อนไหวต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

รัชฎา คชแสงสันต์ (2543) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ กรณีศึกษา เกาะลิเป๊ะ จังหวัดสตูล พบว่า เกาะลิเป๊ะมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และกลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยมากต่อข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะลิเป๊ะ ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามลำดับ

มธุรส ปราบไพรี (2543) ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนไทยทรงดำบ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ชาวไทยทรงดำมีศักยภาพในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการรวมกลุ่มของสมาชิกทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ภายใต้การนำของผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง โดยอาศัยความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์และวัฒนธรรมเดียวกัน ระบบอุดมการณ์ของชุมชน และการที่ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ประหยัด ตะคอนรัมย์ (2544) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือรสชาติอาหารและความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดริมน้ำ ในด้านปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ ปัญหาด้านบริการการท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยเฉพาะแหล่งน้ำธรรมชาติ ในด้านปัญหาการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรชุมชนได้แก่ การขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ปัญหาการ

จัดเก็บผลประโยชน์ ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดการประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ดวงใจ หล่อธนวณิชย์; และโยชิโร อิวะสะ (2545) การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวจากเงื่อนไขทางกายภาพและทางสังคมเพื่อพิจารณาว่าจะพัฒนาไปในแนวทางใดจึงจะเหมาะสมและควรจัดระบบอย่างไรที่จะก่อให้เกิดการกระจายรายได้แก่ชุมชน ผลที่ศึกษา แม่ฮ่องสอนยังขาดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ขาดประสิทธิภาพการรองรับหรือธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง ขาดความรู้และไม่รู้คุณค่าของทรัพยากร ขาดความเข้าใจในการใช้ทรัพยากร ขาดการวางแผนแม่บทเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาแบบองค์รวม สมควรจะต้องแก้ปัญหาที่กล่าวมาโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานของภาครัฐกับภาคเอกชน

ทัศภรณ์ นาคเขียว (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาโป่งเดือด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้กลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาโป่งเดือดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้ 1) การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อม 2) การให้การศึกษาสร้างจิตสำนึกและการสื่อความหมายธรรมชาติ 3) การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 4) การส่งเสริมการตลาดและบริการนำเที่ยว 5) การบริหารจัดการ และ 6) การประชาสัมพันธ์สิ่งที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนคือ การจัดทำแนวทางการบริหารจัดการ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาใช้บริการเป็นจำนวนมากขึ้น เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่กำลังจะดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ เช่น บ้านพักและห้องอาบน้ำแร่ พร้อมทั้งการอบรมให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่และบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้พื้นที่บริเวณโป่งเดือดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อไป

จากการประมวลผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยยึดหลักองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและองค์ประกอบด้านองค์กร โดยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit) และรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวสำรวจความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอีกแห่งหนึ่ง

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจพื้นที่ศึกษา
2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุด
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลชุดแรกเก็บเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 ข้อมูลชุดที่สองเก็บเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม พ.ศ. 2550
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

1. การสำรวจพื้นที่ศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจพื้นที่ศึกษาโดยการตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2549

2. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ พ่อค้า-แม่ค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจำนวน 30 คน (จากร้านค้า 60 ร้าน) กลุ่มที่ 3 ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 132 คน และกลุ่มที่ 4 ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 5 คน และข้าราชการเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 181 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยดำเนินการด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยประชากรกลุ่มที่ 1 และ 4 ศึกษาทั้งกลุ่มประชากร สำหรับประชากรกลุ่มที่ 2 และ 3 จะทำการเลือกให้ครอบคลุมและสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ ได้แก่ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 30 คน ซึ่งจะเป็นตัวแทนของพ่อค้าแม่ค้าในหลายสินค้าที่แตกต่างกันกระจายอยู่ในตลาดน้ำ และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 132 คนซึ่งทำการเลือกโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Cohen, Manion, and Morrison. 2000: 94) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน 5% จากขนาดประชากร 200 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งสิ้น 181 คน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด ได้แก่

1. แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit) และรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

เครื่องมือนี้ผู้วิจัยได้นำมาจากเอกสารประกอบการเรียนซึ่งสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับ Oxford Brookes University School of Planning ประเทศอังกฤษได้จัดทำขึ้น โดยรายละเอียดของเนื้อหาประกอบด้วยแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจำนวน 8 รายการ และรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก 20 รายการ ดังนี้

1.1 แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เนื้อหาประกอบด้วย

1.1.1 รายการทรัพยากรธรรมชาติ ครอบคลุมในเรื่องของ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ พืช สัตว์ และน้ำ

1.1.2 รายการทรัพยากรวัฒนธรรม ครอบคลุมในเรื่องของ มรดกด้านวัฒนธรรม มรดกด้านศาสนา และศิลปะชาติพันธุ์

1.1.3 รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Events) ครอบคลุมในเรื่องของมหกรรม Tournaments การแข่งขันกีฬา งานแสดงสินค้า และงานแสดงอื่น ๆ

1.1.4 รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม ครอบคลุมในเรื่องของ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมด้านบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก

1.1.5 รายการทรัพยากรด้านบริการ ครอบคลุมในเรื่องของ การขนส่ง ที่พักแรม การต้อนรับ และบริการอื่น ๆ

1.1.6 รายการกิจกรรมท่องเที่ยว (Tourism Events) ในรอบปี เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นแต่ละเดือนในรอบปี

1.1.7 การประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว ในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากร วัฒนธรรม มหกรรมปรากฏการณ์ กิจกรรม และบริการ

1.1.8 รายการจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม มหกรรมปรากฏการณ์ กิจกรรม และบริการ

1.2 รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ใช้ตรวจสอบสภาพและปัญหาของสิ่งอำนวยความสะดวกในรายการต่อไปนี้

1.2.1 ป้ายบอกทางเข้าถึง

1.2.2 สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)

1.2.3 ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว

1.2.4 ห้องสุขา

1.2.5 ร้านอาหารเครื่องดื่ม

1.2.6 ร้านขายของที่ระลึก

1.2.7 การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว

1.2.8 การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง

1.2.9 การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย

1.2.10 การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น

1.2.11 การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

1.2.12 มีลานจอดรถ

1.2.13 มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก

1.2.14 การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน

1.2.15 การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น

1.2.16 สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน

1.2.17 การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

1.2.18 การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว

1.2.19 นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

1.2.20 แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี

ลักษณะของแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นแบบบันทึก ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นผู้ทำการบันทึกด้วยตนเอง โดยตรวจสอบจากเกณฑ์ที่กำหนดในแบบตรวจสอบ

2. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือขึ้นโดยอาศัยหลักการต่อไปนี้

2.1 ข้อมูลจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปในเรื่องของการท่องเที่ยว ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่พร้อมจะนำไปสู่การพัฒนารวมถึงปัญหา อุปสรรคในการพัฒนาและแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค

2.2 ข้อมูลจากการตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้จากสถานที่ศึกษาเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 โดยลักษณะเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นจาก เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านตรวจสอบก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้แก่ อาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม อดีตนายกสมาคมนักวิจัย (ในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ) อาจารย์ ดร. ปัญญา ธีระวิทยเลิศ ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไอยเรศ ลิบลับ รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เกณฑ์การให้คะแนน

เห็นด้วยมากที่สุด	กำหนดคะแนนเป็น	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	กำหนดคะแนนเป็น	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	กำหนดคะแนนเป็น	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	กำหนดคะแนนเป็น	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	กำหนดคะแนนเป็น	1	คะแนน

การแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ในลักษณะไม่มีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่าง แต่เนื้อหาจะให้ครอบคลุมในเรื่องขององค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารจัดการ กิจกรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน และเจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

2. ออกเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เริ่มจากทำการตรวจสอบศักยภาพของตลาดน้ำโดยใช้เครื่องมือตรวจสอบทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่วัด พ่อค้า-แม่ค้า นักท่องเที่ยว ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม และสัมภาษณ์ท่านเจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง

5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้กลับมาทำการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วน

2. นำข้อมูลมาทำการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents analysis)

6. การนำเสนอข้อมูล

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะได้นำผลการศึกษาทั้งหมดมาประมวลและเสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในรูปของแผนยุทธศาสตร์

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเจ้าอาวาสและเจ้าหน้าที่ของวัด พ่อค้าแม่ค้า นักท่องเที่ยว ข้าราชการ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและข้าราชการประจำศูนย์การท่องเที่ยว โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
   1.1 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
   1.2 การตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
2. ผลการศึกษาแบบสอบถามและการสัมภาษณ์โดยแบ่งเป็น
   2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
   2.2 สภาพโดยทั่วไปและจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
   2.3 ปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
   2.4 แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
   2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ
3. การวิเคราะห์ SWOT ของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
4. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในรูปแผนยุทธศาสตร์

1. ผลการศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

1.1 การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยใช้รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 20 รายการ ผลที่ได้ปรากฏดังนี้

1. ป้ายบอกทางเข้าถึง

หากเดินทางจากกรุงเทพมหานครโดยถนนสายปิ่นเกล้า - นครชัยศรี ขึ้นรถที่ขนส่งสายใต้ใหม่เป็นรถปรับอากาศ (ปอ. 1) สาย 83 กรุงเทพ ฯ - นครปฐม ถ้าใช้ถนนเพชรเกษมให้ขึ้นรถปรับอากาศ (ปอ. 2) สาย 83 กรุงเทพ ฯ - นครปฐม รถจะวิ่งจากกรุงเทพ ฯ สู่จังหวัดนครปฐม ระหว่างทางเมื่อถึงแยกท่านา อำเภอนครชัยศรี ให้ลงจากรถแล้วขึ้นรถสองแถวสายห้วยพลู - บางพระ เข้าไปประมาณ 4 กิโลเมตรจะถึงวัดกลางคูเวียง หากเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว เมื่อถึง

แยกท่านาให้เลี้ยวรถไปทางอำเภอนครชัยศรีใช้ถนนสายห้วยพลู -นครชัยศรี ระหว่างทางจะมีป้ายบอกทางเป็นระยะดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ป้ายบอกทางเข้าถึง

2. **สิ่งบ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว** (Gateway)

ก่อนถึงวัดกลางคูเวียงประมาณ 200 เมตรจะมีสะพานปูนสร้างข้ามคลองสัมปทวน ชาวบ้านเรียกสะพานนี้ว่า “สะพานสัมปทวน” ตามชื่อคลองและถือเป็นจุดสังเกตง่าย ๆ ว่าเมื่อมาถึงสะพานนี้แล้วแสดงว่ากำลังจะถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ภาพประกอบ 4 สะพานและป้ายบอกระยะทาง

3. **ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว**

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศูนย์ข้อมูลไว้บริการนักท่องเที่ยวตรงแผนกประชาสัมพันธ์ของวัดและบริเวณรอบ ๆ แผนกประชาสัมพันธ์ซึ่งจัดไว้เป็นที่นั่งสำหรับพักผ่อน จะมีบอร์ดข้อมูลและเอกสารแผ่นพับ นักท่องเที่ยวสามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากเจ้าหน้าที่แผนกประชาสัมพันธ์ที่ยินดีให้บริการ

ภาพประกอบ 5 แผนกประชาสัมพันธ์ของวัด

4. **ห้องสุขา**

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีห้องสุขาไว้บริการ 2 แห่ง อยู่ทางซ้ายของที่จอดรถใกล้กับกุฏิสงฆ์ 1 แห่งและทางขวาของที่จอดรถด้านหลังแผนกประชาสัมพันธ์อีก 1 แห่ง ห้องสุขาทั้ง 2 สังเกตเห็นค่อนข้างยาก ต้องสังเกตจากป้ายบอกทางซึ่งมีน้อย จากภาพประกอบ 6 เป็นสุขาแห่งที่ 2

ภาพประกอบ 6 ห้องสุขา

5. ร้านอาหารเครื่องดื่ม

บริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีร้านอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการ 2 แห่ง ๆ แรกอยู่บนบกเป็นร้านขายก๋วยเตี๋ยว ข้าวแกง เป็ดพะโล้ ปลาตะเพียนต้มหวาน-เค็ม ขนมต่าง ๆ เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ทองม้วน สาเกเชื่อม ข้าวเกรียบ ฯลฯ ขายรวมกับสินค้าอื่น ๆ ที่พ่อค้าแม่ค้านำมาขาย อีกแห่งอยู่บนแพในแม่น้ำจะเป็นร้านอาหารเครื่องดื่มโดยเฉพาะ เช่นร้านขายก๋วยเตี๋ยว ก๋วยจั๊บ ข้าวขาหมู หมูสะต๊ะ ข้าวผัดต่าง ๆ อาหารตามสั่ง ฯลฯ ส่วนเครื่องดื่มจะมีน้ำชา กาแฟโอเลี้ยง น้ำอัดลม น้ำส้มคั้น ฯลฯ ร้านอาหารเครื่องดื่มทั้ง 2 แห่งเริ่มขายตั้งแต่เช้าจนถึงเวลาประมาณ 14.00 น. พ่อค้าแม่ค้าจะเก็บของกลับเหลืออยู่เฉพาะร้านที่ขายอยู่บนแพ เป็นร้านขายอาหาร 7 ร้าน ขายเครื่องดื่ม 2 ร้าน

ภาพประกอบ 7 ร้านอาหาร

ภาพประกอบ 8 ร้านอาหาร

6. **ร้านขายของที่ระลึก**

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงยังไม่มีร้านขายของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว มีแต่วัตถุมงคลของทางวัด

7. **การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว**

มีป้ายสื่อความหมายในบริเวณที่เป็นจุดท่องเที่ยว 2 จุด คือจุดที่มีเรือต่อและหม้อยาใหญ่ซึ่งตั้งอยู่ด้านขวาของทางเดินไปตลาดน้ำ

8. **การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง**

บริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีเส้นทางเดินที่ทางวัดกำหนดไว้ ได้แก่ เส้นทางเดินสู่ตลาดน้ำ เป็นเส้นทางเชื่อมต่อกับลานจอดรถ ผ่านแผนกประชาสัมพันธ์สู่บริเวณตลาดน้ำ และเส้นทางเดินภายในตลาดน้ำและบริเวณแพซึ่งเป็นที่ตั้งของร้านขายอาหารเครื่องดื่ม สองข้างทางเดินตลอดเส้นทางปลูกไม้ประดับทำให้ร่มรื่น สะอาด เส้นทางเดินสะดวก ไม่มีป้ายหรือลูกศรชี้ทาง

ภาพประกอบ 9 เส้นทางเดินไปตลาดน้ำ

ภาพประกอบ 10 เส้นทางเดินภายในตลาดน้ำ

9. **การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย**

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงไม่มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นไว้อธิบายข้อมูลหรือนำชมแหล่งท่องเที่ยว

10-11 **การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานและการมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว**

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีป้ายที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานซึ่งเป็นจุดท่องเที่ยวของทางวัดและตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ที่ DTAC จัดทำให้ตั้งอยู่บริเวณลานจอดรถ

ภาพประกอบ 11 ป้ายโฆษณาภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

12. **มีลานจอดรถ**

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีลานจอดรถไว้บริการ 2 แห่ง ๆ แรกอยู่ด้านหน้าติดถนนบริเวณประตูทางออกของวัด อีกแห่งอยู่ด้านในบริเวณประตูทางเข้าวัด ลานจอดรถทั้ง 2 แห่งอยู่ใกล้กัน จอดรถได้ประมาณ 130 คัน มีที่จอดรถจักรยานยนต์บริเวณลานจอดรถด้านใน จอดรถได้ 9 คัน

ภาพประกอบ 12 ลานจอดรถ

13. **มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก**

เนื่องจากวัดและตลาดน้ำอยู่บริเวณเดียวกัน การจัดที่นั่งพักให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชน จึงเริ่มจากบริเวณด้านหน้าซึ่งเป็นส่วนของวัดจะมีที่นั่งพัก 2 จุด คือด้านหน้าและด้านข้างของแผนกประชาสัมพันธ์ จากนั้นเป็นบริเวณทางเดินสู่ตลาดน้ำ บริเวณสวนต้นไม้ และบริเวณด้านหน้าของตลาดน้ำซึ่งเป็นศาลามีที่นั่งพักเป็นแถวยาว 2 แถว ในอนาคตหากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นควรจัดที่นั่งพักเพิ่มโดยเฉพาะบริเวณที่เป็นตลาดน้ำ

ภาพประกอบ 13 ที่นั่งพักผ่อน

ภาพประกอบ 14 ที่นั่งพักผ่อน

14. การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน

วัดกลางคูเวียงมีโบสถ์เป็นโบราณสถานเก่าแก่ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2479 แต่ไม่มีการเล่าเรื่องราวอย่างละเอียดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

15. การให้ข้อมูลที่ละเอียดและลึกซึ้งขึ้น

มีตรงแผนกประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่เป็นเอกสารแผ่นพับ

16. สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน

ปัจจุบันตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้สำหรับนักท่องเที่ยวค่อนข้างเพียงพอ แต่หากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้นก็ควรที่จะเพิ่มปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้นด้วยเพื่อจะได้เพียงพอต่อความต้องการ เช่นที่สำหรับนั่งพักผ่อน ห้องน้ำ อ่างล้างมือ และที่ทิ้งขยะโดยเฉพาะบริเวณแผนกประชาสัมพันธ์ซึ่งปัจจุบันไม่มี

17. การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ข้อมูลที่เป็นเอกสาร แผ่นพับ มีจำนวนน้อยมาก ค่อนข้างเก่า ไม่ทันสมัย และไม่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

18. การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีเจ้าหน้าที่ดูแลทำความสะอาดบริเวณตลาดน้ำ แต่อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ไม้กวาด ถังขยะวางไว้ไม่ค่อยเป็นระเบียบ

19. นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคุเวียงสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้ตามต้องการแต่ควรระวังในเรื่องเขตของสงฆ์ เนื่องจากตลาดน้ำและวัดอยู่บริเวณเดียวกันและ

ทางเดินไปตลาดน้ำอีกเส้นทางซึ่งเป็นทางลัด ต้องผ่านกุฏิสงฆ์ อาจรบกวน ทำลายสมาธิและความเป็นส่วนตัวของพระสงฆ์ได้

20. **แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี**

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงปัจจุบันยังไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายเท่าที่ควรในหมู่นักท่องเที่ยวต่างถิ่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเพื่อทำบุญ ปิดทองลูกนิมิตและรักษาโรคด้วยสมุนไพรจึงจำเป็น ต้องใช้การโฆษณาประชาสัมพันธ์และการบอกเล่าปากต่อปากช่วยมากขึ้น

1.2 การตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยใช้แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจำนวน 7 รายการ ดังต่อไปนี้

1. **ทรัพยากรธรรมชาติ**

ภูมิทัศน์และภูมิอากาศพบว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม ภูมิอากาศดีมีบรรยากาศเย็นสบายเนื่องจากตั้งอยู่ตรงที่ที่เป็นจุดรับลมได้ดีทั้ง 3 ฤดู จึงเหมาะที่จะเป็นที่พักผ่อนและสัมผัสธรรมชาติ บริเวณ 2 ฝั่งของแม่น้ำนครชัยศรีมีทิวไม้ร่มรื่น ในแม่น้ำมีปลาสวายชุกชุมมากนักท่องเที่ยวสามารถให้อาหารปลาบริเวณท่าน้ำได้ นอกจากนี้ยังมีสวนสมุนไพรขนาดเล็กอยู่บริเวณด้านหน้าของตลาดน้ำติดกับลานจอดรถ พืชสมุนไพรที่ปลูกได้แก่ คูน โคกกระสุน ขี้เหล็ก ไพร ผักเสี้ยนผี บอระเพ็ด เตยหอม สมุนไพรเหล่านี้นำมาทำเป็นยารักษาโรคต่าง ๆ ได้ดี

2. **ยาสมุนไพรโบราณตำรับวัดกลางคูเวียง**

2.1 ยาอัมพฤกษ์อัมพาต สรรพคุณ รักษาโรคมือเท้าตาย ความดันโลหิตสูง เส้นเลือดตีบ เบาหวาน

2.2 ยาบำรุงหัวใจ สรรพคุณ รักษาโรคหัวใจอ่อน ตกใจง่าย หัวใจโต มือเท้าบวมเหนื่อยง่าย หงุดหงิด

2.3 ยาบรรเทาปวดเส้น สรรพคุณ รักษาโรคเหน็บชา แก้ปวดเส้น ขัดยอก บวมข้อรูมาตอย เอ็นพิการ เส้นท้องตึง

2.4 ยาริดสีดวงทวารต่าง ๆ สรรพคุณ รักษาโรคริดสีดวงทวารทุกชนิด

2.5 ยาเจริญอาหาร สรรพคุณ ทำให้รับประทานอาหารได้ บำรุงสมอง ร่างกายให้แข็งแรง เป็นยาอายุวัฒนะ

2.6 ยาหอมสว่างอารมณ์ สรรพคุณ แก้ลมวิงเวียน เมารถ เมาเรือ ลมป่วง ท้องเสีย ธาตุไม่ปกติ

2.7 ยาแก้ลมแปดจำพวก สรรพคุณ แก้ลม แน่นท้อง จุกเสียด ท้องอืด ท้องเฟ้อ เรอ เหม็นเปรี้ยว

2.8 ยาโรคกระเพาะอาหาร สรรคุณ รักษาโรคอิ่มปวด หิวปวด แน่นหน้าอก เจ็บสันหลัง ท้องเสีย ท้องขึ้น

2.9 ยาแก้ซาง ไอเจ็บคอ สรรพคุณ แก้ซางเด็ก ระคายคอ มีเม็ดตุ่มในคอ

2.10 ยารักษาโรคเชื้อ สรรพคุณ รักษาโรคผิวหนังทุกชนิด สะเก็ดเงิน สะเก็ดทอง คันตามง่ามมือ ง่ามเท้า

2.11 น้ำมันนวด สรรพคุณ แก้ปวดเมื่อยและเส้นเอ็น อัมพฤกษ์ อัมพาต

ภาพประกอบ 15 บรรยากาศยามเย็นของแม่น้ำนครชัยศรี

ภาพประกอบ 16 ฝูงปลากำลังรอรับอาหารจากนักท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 17 สวนสมุนไพร

2. **ทรัพยากรวัฒนธรรม**

พบว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีทรัพยากรวัฒนธรรมคือ เป็นหมู่บ้านชาวลาวที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาลาวเวียง ใช้พูดคุยกับลาวเวียงด้วยกันและใช้ภาษาไทยในการพูดคุยกับคนต่างถิ่นและนักท่องเที่ยว ในหมู่บ้านแห่งนี้มีวัดกลางคูเวียงซึ่งชาวบ้านจะมาทำบุญตักบาตร ปิดทองลูกนิมิตและช่วยงานประจำปีของวัดเสมอ และที่วัดแห่งนี้ยังมีตลาดน้ำซึ่งจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ยังมีจุดท่องเที่ยวที่สำคัญคือ หม้อยาใหญ่และเรือโบราณจำลอง ในอดีตใช้เป็นพาหนะในการเดินทาง บรรทุกสินค้าประกอบอาชีพต่าง ๆ และหม้อยาใหญ่ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยมีประวัติความเป็นมาว่า สมัยโบราณคนไทยรักษาโรคต่าง ๆ ด้วยการใช้ยาสมุนไพรนำมาต้มในหม้อดินรับประทาน รักษาโรคต่าง ๆ จนหายเป็นปกติ พ.ศ.2463 หลวงพ่อชื่น เขมจารี เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง ได้ทำการศึกษายาสมุนไพรโบราณ และทำการรักษาผู้ป่วยโรคต่าง ๆ ตลอดมา ต่อมา พระครูโสภณ สาธุการ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันทำการศึกษาการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพรสืบทอดจากหลวงพ่อชื่น เขมจารี (เจ้าอาวาสองค์ก่อน) จนถึงปัจจุบันและได้ทำการสร้างหม้อยาใหญ่ที่สุดในโลก เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ หลวงพ่อชื่น เขมจารี อดีตเจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงสืบต่อไป

ภาพประกอบ 18 วัดกลางคูเวียง

ภาพประกอบ 19 ลูกนิมิต

ภาพประกอบ 20 เรือโบราณ (เรือต่อ)

ภาพประกอบ 21 หม้อยาใหญ่

3. **ทรัพยากรมหกรรม และ** Events

พบว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีทรัพยากรมหกรรม และ Events ในช่วงงานประจำปีของวัดซึ่งจะจัดงานในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปี ภายในงานมีการแสดงลิเกและการแข่งขันกีฬามวยไทยให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้ชม นอกจากนี้ยังมีการจัดประกวดกระทงสวยงามที่ผลิตจากขนมปังในวันลอยกระทงซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยมมากเพราะเป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

ภาพประกอบ 22 เวทีกีฬา (มวยไทย)

4. ทรัพยากรกิจกรรม

พบว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีทรัพยากรกิจกรรมที่จัดไว้ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยว คือ มีการนวดแผนโบราณ การอบ ประคบด้วยสมุนไพร นอกจากนี้ยังมีสนามเด็กเล่นและสวนพฤกษชาติขนาดเล็กให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและชมพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ภายในตลาดมีท่าเรือไว้อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนที่ต้องเดินทางโดยเรือหรือมีกิจกรรมทางน้ำ

ภาพประกอบ 23 การนวดแผนโบราณ

ภาพประกอบ 24 สวนพฤกษชาติ

5. ทรัพยากรบริการ

ด้านการขนส่งคือ การเข้าถึงสามารถเดินทางโดยรถยนต์ รถทัวร์ และเรือ จากภาพประกอบ 25 เป็นรถทัวร์นำเที่ยวของ ขสมก. ที่จัดนำเที่ยวในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ สำหรับทรัพยากรบริการด้านการต้อนรับ พบว่าที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงชาวบ้านและเจ้าหน้าที่วัดมีอัธยาศัยดี เป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยว มีศูนย์ข้อมูลที่แผนกประชาสัมพันธ์ มีโบร์ชัวร์ไว้บริการนักท่องเที่ยว ทรัพยากรบริการอื่น ๆ มีโทรศัพท์ ไฟฟ้า และน้ำประปา

ภาพประกอบ 25 รถทัวร์ ขสมก.

6. **รายการ** Tourism Events **ในรอบปี**

พบว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีรายการ Tourism Events ในรอบปี คืองานประจำปี จัดในเดือนมีนาคมของทุกปี งานเทศกาลสงกรานต์ จัดในเดือนเมษายน และเทศกาลลอยกระทง จัดในเดือนพฤศจิกายน

7. **การประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว**

จากการตรวจสอบพบว่าทรัพยากรธรรมชาติของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีคุณภาพดี มีความโดดเด่นในเกณฑ์ดีเมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น สามารถแข่งขันได้และดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพราะมีบรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย มีสัตว์น้ำชุกชุมและต้นไม้รอบ ๆ บริเวณตลาดน้ำ ทรัพยากรวัฒนธรรม คุณภาพพอใช้ ไม่โดดเด่นมากนัก ไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร Events มีคุณภาพดี เช่นการจัดประกวดกระทงและการชกมวย เป็นที่นิยมของชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ดี กิจกรรม การนวด การอบ การรักษาด้วยสมุนไพร ปัจจุบันเป็นที่นิยมของประชาชนและนักท่องเที่ยวมาก เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากและมีคุณภาพดีมาก บริการ มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลางในเรื่องของการเข้าถึง ส่วนเรื่องความมีอัธยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดีและสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว

2. ผลการศึกษาแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละ ของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	62	34.30
หญิง	119	65.70
รวม	181	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นหญิง (ร้อยละ 65.70) รองลงมาเป็นชาย (ร้อยละ 34.30)

ตาราง 2 จำนวน ร้อยละ ของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	7	3.90
21 – 30 ปี	38	21.00
31 – 40 ปี	53	29.30
41 – 50 ปี	43	23.80
51 – 60 ปี	25	13.80
61 ปีขึ้นไป	15	8.30
รวม	181	100.00

จากตาราง 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุ 31-40 ปีมากที่สุด (ร้อยละ 29.30) รองลงมามีอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 23.80) อายุ21-30 ปี (ร้อยละ 21.00) อายุ 51-60 ปี (ร้อยละ 13.80) อายุ 61 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 8.30) และอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี (ร้อยละ 3.90) ตามลำดับ

ตาราง 3 จำนวน ร้อยละ ของระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	36	19.90
มัธยมศึกษา	47	26.00
อนุปริญญา	20	11.00
ปริญญาตรี	75	41.40
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.70
รวม	181	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด (ร้อยละ 41.40) รองลงมาจบชั้นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 26.00) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 19.90) จบการศึกษาระดับอนุปริญญา (ร้อยละ 11.00) และจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 1.70) ตามลำดับ

ตาราง 4 จำนวน ร้อยละ ของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	37	20.40
พนักงานบริษัทเอกชน	60	33.10
เกษตรกร	6	3.30
รับจ้าง	26	14.40
อื่นๆ	52	28.70
รวม	181	100.00

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำงานเป็นพนักงานในบริษัทเอกชนมากที่สุด (ร้อยละ 33.10) รองลงมารับราชการ (ร้อยละ 20.40) รับจ้าง (ร้อยละ 14.40) เกษตรกร (ร้อยละ 3.30) และประกอบอาชีพอื่น ๆ (ร้อยละ 28.70) ตามลำดับ

ตาราง 5 จำนวน ร้อยละ ของรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้	**จำนวน**	**ร้อยละ**
น้อยกว่า 5,000 บาท	26	14.40
5,000 – 10,000 บาท	77	42.50
10,001 – 20,000 บาท	54	29.80
20,001 – 30,000 บาท	10	5.50
30,001 บาทขึ้นไป	13	7.20
ไม่มีรายได้	1	0.60
รวม	181	100.00

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายได้ 5,000-10,000 บาทมากที่สุด (ร้อยละ 42.50) รองลงมามีรายได้ 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 29.80) มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 14.40) มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 7.20) และมีรายได้ 20,001-30,000 บาท (ร้อยละ 5.50) ตามลำดับ

ตาราง 6 จำนวน ร้อยละ ภูมิลำเนา ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภูมิลำเนา	**จำนวน**	**ร้อยละ**
นครปฐม	52	28.70
กรุงเทพ ฯ	76	42.00
อื่น ๆ	53	29.30
รวม	181	100.00

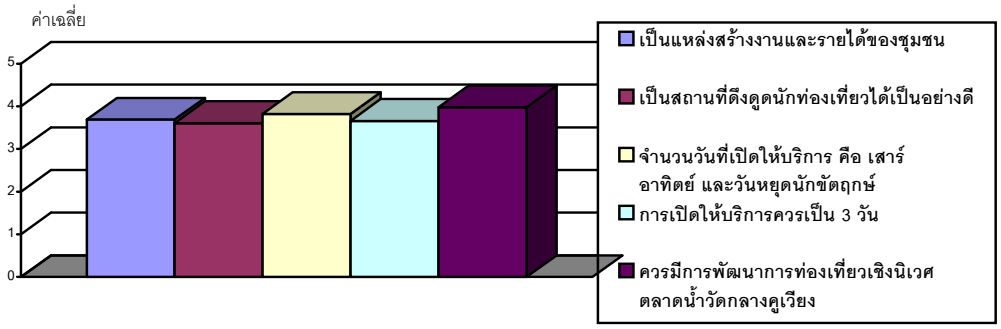
จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด (ร้อยละ 42.00) รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในเขตจังหวัดอื่น ๆ (ร้อยละ 29.30) และมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครปฐม (ร้อยละ 28.70) ตามลำดับ

1.2 สภาพโดยทั่วไปและจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
สภาพโดยทั่วไป			
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน	3.69	0.90	มาก
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี	3.61	0.80	มาก
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์	3.82	0.86	มาก
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน	3.66	0.89	มาก
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.98	0.86	มาก
รวม	3.75	0.58	มาก

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.75) ทุกรายข้อ โดยมีความเห็นว่า ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =3.98) รองลงมาคือ จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือเสาร์ อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ($\overline{X}$ =3.82) และเป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน ($\overline{X}$ =3.69) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงดังแสดงในภาพประกอบ 26

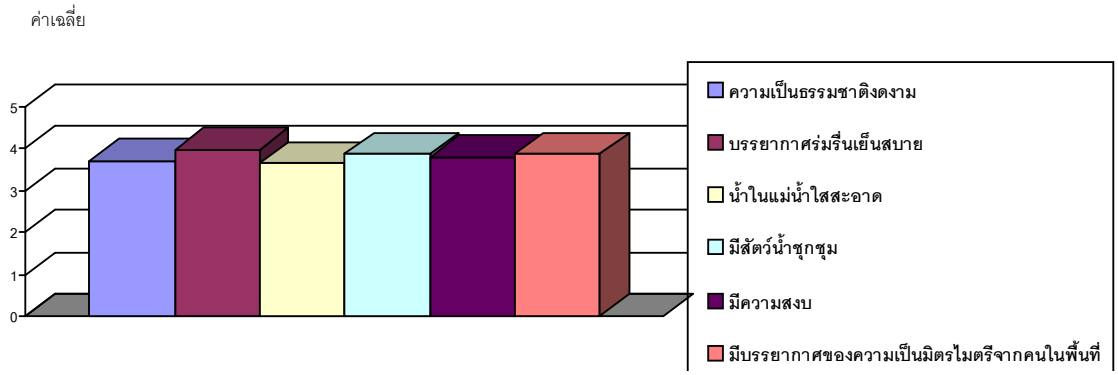
ภาพประกอบ 26 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง			
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม	3.69	0.83	มาก
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย	3.97	0.71	มาก
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด	3.64	0.76	มาก
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม	3.86	0.76	มาก
5. มีความสงบ	3.79	0.83	มาก
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่	3.86	0.75	มาก
รวม	3.80	0.59	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความเห็นว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีบรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย ด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =3.97) รองลงมาคือ มีสัตว์น้ำชุกชุมและมีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่ ($\overline{X}$ =3.86)

และมีความสงบ ($\overline{X}$ =3.79) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ดังแสดงในภาพประกอบ 27

ภาพประกอบ 27 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

2.3 ปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

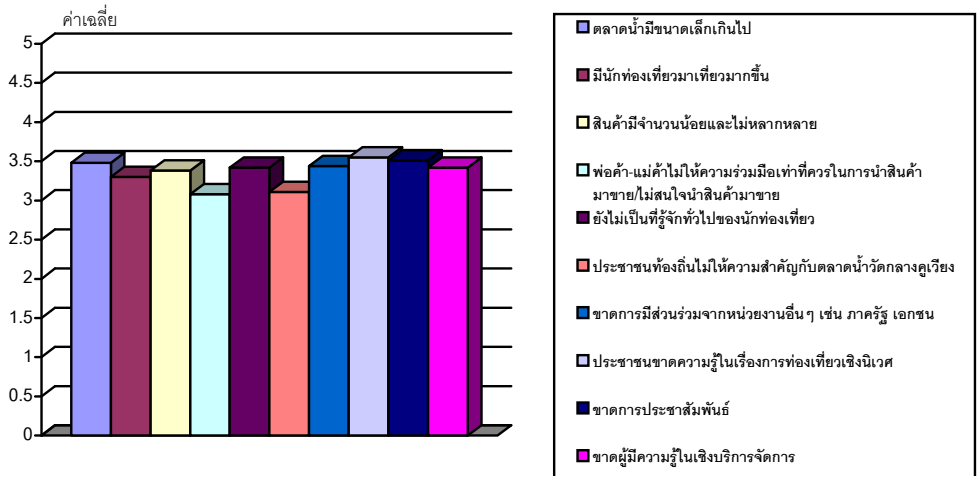
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
ปัญหาและอุปสรรค			
1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป	3.48	0.93	ปานกลาง
2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น	3.30	0.78	ปานกลาง
3. สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย	3.38	0.97	ปานกลาง
4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย	3.08	0.88	ปานกลาง
5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว	3.42	0.93	ปานกลาง
6 .ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง	3.11	0.92	ปานกลาง

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน	3.44	0.97	ปานกลาง
8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.55	0.93	มาก
9. ขาดการประชาสัมพันธ์	3.51	0.96	มาก
10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริการจัดการ	3.42	0.89	ปานกลาง
รวม	3.37	0.61	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าปัญหาที่มีอยู่ในระดับมากได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\overline{X}$ =3.55) รองลงมาคือ ขาดการประชาสัมพันธ์ ($\overline{X}$ =3.51) ปัญหาอื่นที่เหลืออยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย ($\overline{X}$ =3.08) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ดังแสดงในภาพประกอบ 28

ภาพประกอบ 28 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

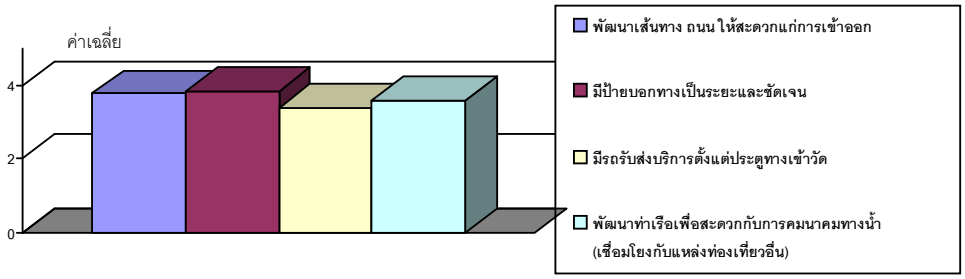
2.4 แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

2.4.1 การเข้าถึง

ตาราง10 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการเข้าถึง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
การเข้าถึง			
1. พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก	3.77	0.83	มาก
2. มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน	3.86	0.78	มาก
3. มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด	3.38	0.93	ปานกลาง
4. พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น)	3.60	0.88	มาก
รวม	3.65	0.67	มาก

จากตาราง 10 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการเข้าถึงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นในเรื่องการเข้าถึงว่า ควรมีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจนด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =3.86) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการเข้าถึงดังแสดงในภาพประกอบ 29

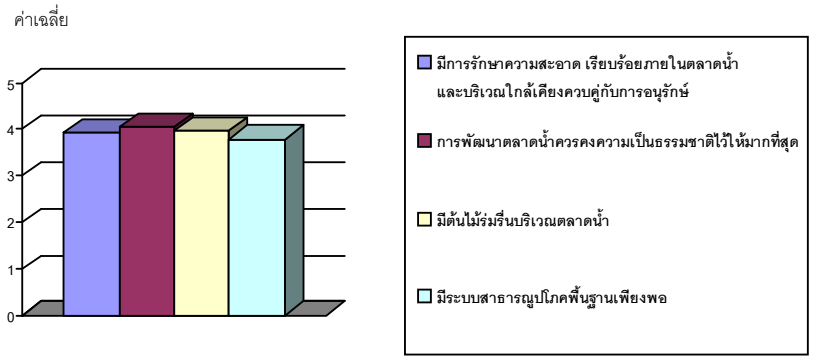
ภาพประกอบ 29 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการเข้าถึง

2.4.2 แหล่งท่องเที่ยว

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องแหล่งท่องเที่ยว

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
แหล่งท่องเที่ยว			
1. มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์	3.93	0.73	มาก
2. การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด	4.04	0.82	มาก
3. มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ	3.97	0.77	มาก
4. มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ	3.78	0.92	มาก
รวม	3.93	0.65	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวว่า การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด ด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =4.04) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องแหล่งท่องเที่ยว ดังแสดงในภาพประกอบ 30

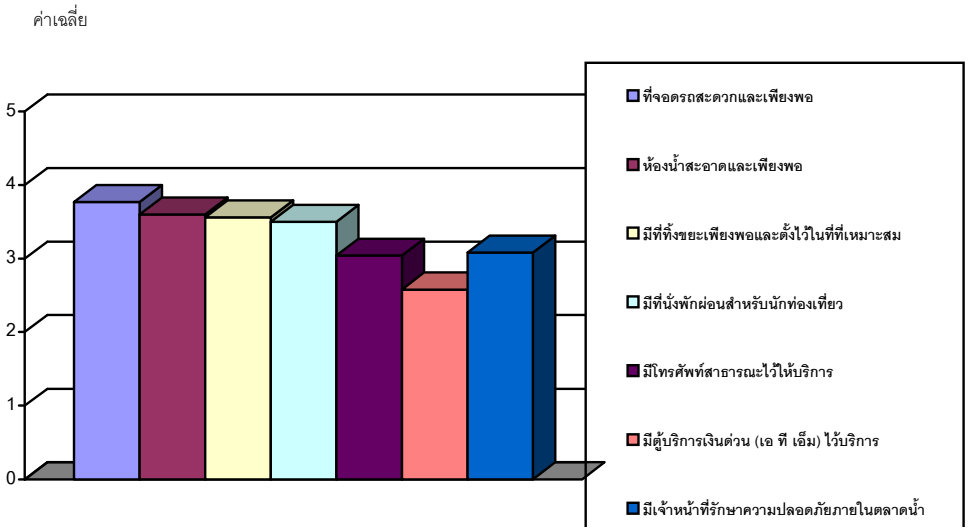
ภาพประกอบ 30 แผนภูมิแสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องแหล่งท่องเที่ยว

2.4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก

ตาราง12 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
สิ่งอำนวยความสะดวก			
1. ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ	3.77	0.85	มาก
2. ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ	3.60	0.89	มาก
3. มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม	3.56	0.81	มาก
4. มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว	3.50	0.87	ปานกลาง
5. มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ	3.04	0.92	ปานกลาง
6. มีตู้บริการเงินด่วน (เอ ที เอ็ม) ไว้บริการ	2.58	1.14	ปานกลาง
7. มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ	3.08	1.07	ปานกลาง
รวม	3.30	0.69	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีที่จอดรถสะดวกและเพียงพอด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =3.77) สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกที่เจ้าอาวาส เจ้าหน้าที่ของวัด พ่อค้าแม่ค้า นักท่องเที่ยว ข้าราชการ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและข้าราชการประจำศูนย์การท่องเที่ยวมีความเห็นว่ายังอยู่ในระดับปานกลางด้วยค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ ($\overline{X}$ =2.58) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก ดังแสดงในภาพประกอบ 31

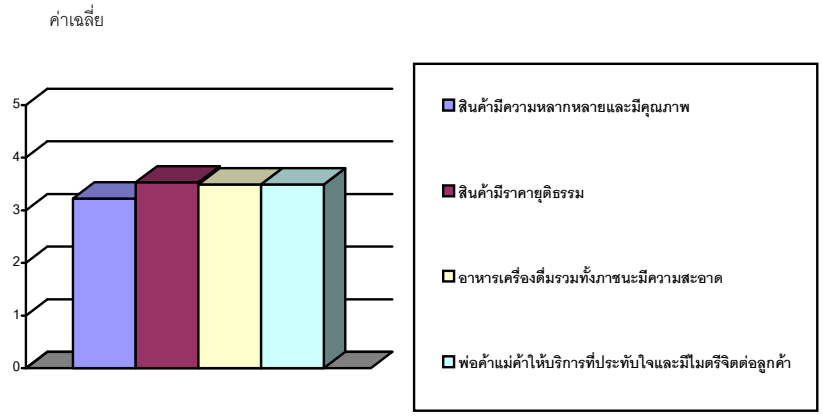
ภาพประกอบ 31 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก

2.4.4 **สินค้าและบริการ**

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสินค้าและบริการ

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
สินค้าและบริการ			
1. สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ	3.22	0.95	ปานกลาง
2. สินค้ามีราคายุติธรรม	3.53	0.79	มาก
3. อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด	3.49	0.81	ปานกลาง
4. พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจ และมีไมตรีจิตต่อลูกค้า	3.49	0.88	ปานกลาง
รวม	3.43	0.67	ปานกลาง

จากตาราง13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสินค้าและบริการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีสินค้าราคายุติธรรมด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =3.53) ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสินค้าและบริการ ดังแสดงในภาพประกอบ 32

ภาพประกอบ 32 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องสินค้าและบริการ

2.4.5 การบริหารจัดการและการตลาด

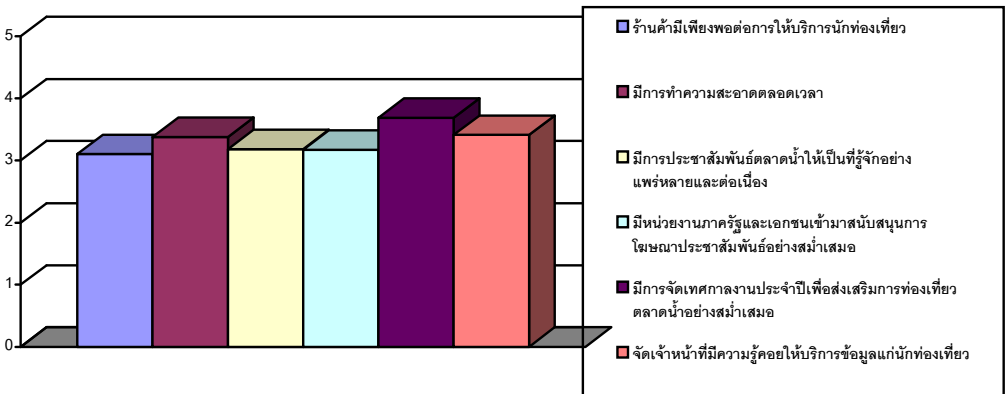
ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการบริหารจัดการและการตลาด

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
การบริหารจัดการและการตลาด			
1. ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว	3.10	0.97	ปานกลาง
2. มีการทำความสะอาดตลอดเวลา	3.38	0.88	ปานกลาง
3. มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง	3.18	1.02	ปานกลาง
4. มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ	3.17	1.00	ปานกลาง

ตาราง 14 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
5. มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ	3.69	0.85	มาก
6. จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูล แก่นักท่องเที่ยว	3.41	0.94	ปานกลาง
รวม	3.32	0.72	ปานกลาง

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการบริหารจัดการและการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.69) รองลงมาคือ จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวด้วยค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =3.41) และมีการทำความสะอาดตลอดเวลา ($\overline{X}$ =3.38) ตามลำดับ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการบริหารจัดการและการตลาด ดังแสดงในภาพประกอบ 33

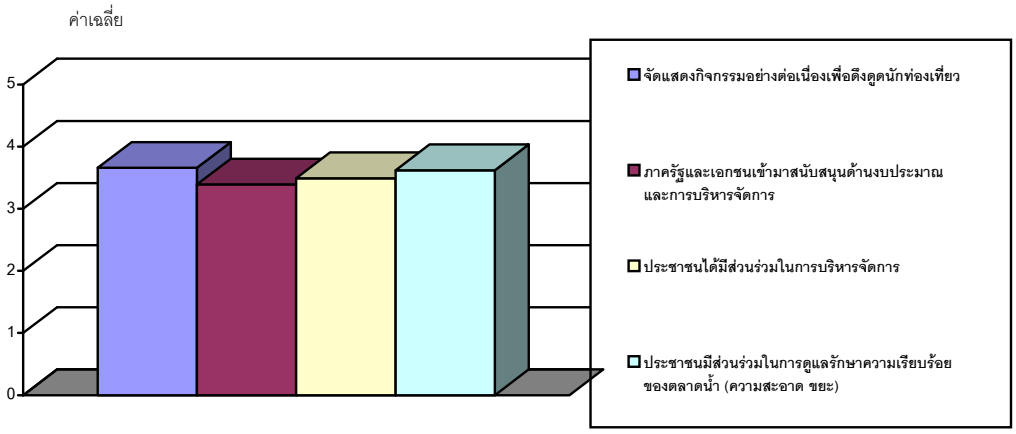
ภาพประกอบ 33 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องการบริหารจัดการและการตลาด

2.4.6 กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน			
1. จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	3.66	0.97	มาก
2. ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ	3.39	1.04	ปานกลาง
3. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	3.49	0.90	ปานกลาง
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ)	3.62	0.85	มาก
รวม	3.54	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ =3.66) รองลงมาคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ) ($\overline{X}$ =3.62) และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ($\overline{X}$ =3.49) ตามลำดับค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังแสดงในภาพประกอบ 34

ภาพประกอบ 34 แผนภูมิแสดง ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.5.1 ปัญหาที่พบที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถามในกลุ่มต่าง ๆ โดยเสนอเป็นความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่เป็นปัญหา ข้อเสนอแนะ บทบาทในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงของแต่ละกลุ่มดังนี้

ตาราง 16 ค่าความถี่ของปัญหาที่พบที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ปัญหาที่พบ	ความถี่ (f)
1. สินค้ามีน้อย	10
2. พ่อค้าแม่ค้าเก็บร้านเร็วเกินไป	9
3. ขาดการประชาสัมพันธ์	5
4. นักท่องเที่ยวน้อย	3
5. ร้านค้าน้อย/สินค้ามีน้อย	3
6. ความหลากหลายของกิจกรรมมีน้อย	2
7. ป้ายบอกทางมีน้อยเกินไป	1
8. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป	1

ตาราง 16 (ต่อ)

ปัญหาที่พบ	ความถี่ (f)
9. ไม่มีสินค้าในท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์	1
10. แหล่งพักผ่อนหย่อนใจมีน้อย	1
11. พ่อค้าแม่ค้าจองที่ไว้แล้วไม่มาขาย	1
12. ห้องน้ำไม่สะอาด	1

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า ปัญหาที่พบที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีหลายประการด้วยกัน ได้แก่ สินค้ามีน้อย (f=10) พ่อค้าแม่ค้าเก็บร้านเร็วเกินไป (f=9) ขาดการประชาสัมพันธ์ (f=5) นักท่องเที่ยวน้อย (f=3) ร้านค้าน้อย/สินค้ามีน้อย (f=3) ความหลากหลายของกิจกรรมมีน้อย (f=2) ป้ายบอกทางมีน้อยเกินไป (f=1) ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป (f=1) ไม่มีสินค้าในท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ (f=1) แหล่งพักผ่อนหย่อนใจมีน้อย (f=1) พ่อค้า แม่ค้าจองที่ไว้แล้วไม่มาขาย (f=1) และห้องน้ำไม่สะอาด (f=1)

2.5.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ผลจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ดังตาราง 17

ตาราง 17 ค่าความถี่ของข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง	ความถี่ (f)
1. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้	9
2. ให้มีผู้รู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นผู้แนะนำ โดยรักษาธรรมชาติ ต้นไม้ แหล่งน้ำไว้ให้มากที่สุด	4
3. ควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ล่องเรือชมแม่น้ำ	4

ตาราง 17 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง	ความถี่ (f)
4. เพิ่มจำนวนร้านค้าและให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการนำสินค้ามาขาย และจัดระบบต่าง ๆ	4
5. วางสินค้าให้เป็นสัดส่วนและหลากหลาย	1
6. ควรมีการแสดงพื้นบ้านหรือการแสดงของนักเรียน	1
7. ควรเพิ่มมาตรการเรื่องความสะดวกและความปลอดภัย	1
8. ควรมีที่นั่งพัก	1

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงไว้หลายแนวทางด้วยกัน ซึ่งได้แก่ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ (f=9) ให้มีผู้รู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาเป็นผู้แนะนำ โดยรักษาธรรมชาติ ต้นไม้ แหล่งน้ำไว้ให้มากที่สุด (f=4) ควรจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ล่องเรือชมแม่น้ำ (f=4) เพิ่มจำนวนร้านค้าและให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการนำสินค้ามาขายและจัดระบบต่าง ๆ (f=4) วางสินค้าให้เป็นสัดส่วนและหลากหลาย (f=1) ควรมีการแสดงพื้นบ้านหรือการแสดงของนักเรียน (f=1) ควรเพิ่มมาตรการเรื่องความสะดวกและความปลอดภัย (f=1) และควรมีที่นั่งพัก (f=1)

2.5.3 บทบาทในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงโดยแบ่งตามกลุ่มตัวอย่างดังนี้

บทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ท่านเจ้าอาวาสถึงบทบาทของท่านในการพัฒนาตลาดน้ำ ฯ พบว่า ท่านอยากขอความร่วมมือจากชาวบ้านให้นำสินค้าจากการเกษตรที่มีความสะอาด สด ใหม่ มาขาย เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ต้องการให้พ่อค้า แม่ค้าในตลาดน้ำแห่งนี้เป็นคนในท้องถิ่นแทนที่จะเป็นคนจากถิ่นอื่นดังเช่นในปัจจุบัน สำหรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นในเรื่องการบริหารจัดการหรือด้านงบประมาณ ท่านเห็นว่าไม่จำเป็น

และไม่ต้องการความช่วยเหลือเพราะมีขั้นตอนค่อนข้างยุ่งยาก ทำให้ไม่สะดวก หากทางวัดบริหารจัดการเองจะสะดวกกว่าและลดขั้นตอนที่ยุ่งยากได้

บทบาทของเจ้าหน้าที่วัดในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของวัดกลางคูเวียง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีบทบาทในการพัฒนาตลาดน้ำ โดยให้ความช่วยเหลือด้านที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และในอนาคตจะมีโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์ โดยให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการ เป็นการสร้างรายได้ให้กับเด็กเพื่อเป็นทุนการศึกษาและช่วยให้การท่องเที่ยวของวัดมีรูปแบบที่ดีและชัดเจนขึ้น

บทบาทของพ่อค้า-แม่ค้า ในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า พ่อค้า-แม่ค้า มีบทบาทในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยจะช่วยกันรักษาความสะอาดของตลาดน้ำ นำสินค้าที่สะอาดและมีคุณภาพมาขายในราคาถูกและมากขึ้น มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า พูดจาไพเราะ และมีน้ำใจต่อลูกค้า พร้อมกันนี้จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำอาหารเพิ่มเติม วิธีเก็บรักษาอาหารและวิธีดูแลสินค้าให้มีคุณภาพดีเป็นที่ถูกใจของลูกค้า

บทบาทของนักท่องเที่ยว ในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า นักท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ทิ้งขยะให้เป็นที่และจะช่วยดูแลความสะอาดของตลาดน้ำและบริเวณวัดพร้อมทั้งปฏิบัติตามกฎของตลาดน้ำ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะช่วยแนะนำคนที่รู้จักรวมถึงคนอื่น ๆ ให้มาเที่ยว และช่วยประชาสัมพันธ์ข้อดีของตลาดน้ำ สนับสนุนการจัดทัวร์ของขนส่งมวลชนกรุงเทพฯร่วมกับวัดกลางคูเวียงให้มีต่อไป

บทบาทของข้าราชการ-เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนไม่มีบทบาทในการบริหารจัดการเนื่องจากทางวัดไม่อนุญาต จึงทำได้แค่ช่วยโฆษณาส่งเสริมและส่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ไปขายในตลาดน้ำเท่านั้น

บทบาทของข้าราชการ-เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการประชาสัมพันธ์ซึ่งปัจจุบันทางศูนย์ ฯ ได้จัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้กับแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สำหรับงบประมาณที่กำลังจะมีมาในอนาคตก็เตรียมที่จะนำไปใช้พัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ทั้งนี้ต้องขอความร่วมมือจากทางวัดและผู้บริหารในการให้ข้อมูล ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งทางศูนย์ ฯ ยินดีให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงต่อไป

3. การวิเคราะห์ SWOT ของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

สำหรับการวิเคราะห์ SWOT ของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากข้อมูลที่เป็นเอกสารของทางวัด ฯ จากการสัมภาษณ์ การสังเกตจากการไปศึกษาข้อมูลจากสถานที่จริง แล้วนำมาประมวลผล ซึ่งผลที่ได้วิเคราะห์เป็น SWOT ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength: S)

1. เป็นตลาดน้ำที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น โดยได้รับรางวัลในปี พ.ศ. 2543
2. มีชื่อเสียงในเรื่องของสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคอัมพฤกษ์อัมพาต โรคหัวใจ โรคริดสีดวงทวาร โรคกระเพาะอาหาร ฯลฯ
3. สินค้าที่นำมาขายเป็นสินค้าการเกษตร ราคาถูกมาก
4. ชาวบ้านมีอัธยาศัยและมิตรไมตรี
5. เป็นชุมชนเข้มแข็ง มีความสามัคคี ร่วมมือช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
6. เป็นตลาดน้ำที่มีการเข้าถึงได้สะดวก

จุดอ่อน (Weakness: W)

1. ทางเข้าวัดอยู่ตรงโค้งถนน สังเกตยาก
2. ผู้บริหารจัดการมีน้อยดูแลไม่ทั่วถึง
3. ขาดบุคลากรด้านการรักษาความปลอดภัย
4. ขาดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

โอกาส (Opportunity: O)

1. มีการร่วมมือกับหน่วยงานของภาครัฐ จัดโครงการเรารักท่าจีนโดยใช้ป้ายรณรงค์ให้ช่วยกันรักษาความสะอาดและไม่สร้างมลพิษให้กับแม่น้ำ

2. อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวอื่น สามารถเดินทางถึงกันได้ง่าย เช่น ตลาดน้ำดอนหวาย วัดไร่ขิง สวนสามพราน พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง

อุปสรรค (Threat: T)

1. ขาดการช่วยเหลือด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน
2. ไม่ได้รับความช่วยเหลือด้านการบริหารจัดการจากภาครัฐและเอกชน

4. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาประมวลผนวกกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2547 ในส่วนที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในรูปของแผนยุทธศาสตร์ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

วิสัยทัศน์: มุ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งใหม่ที่มีคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

เป้าประสงค์การพัฒนา: เพิ่มรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด: จำนวนรายได้เพิ่มขึ้น

กลยุทธ์: ทำตลาดการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

โครงการ

1. โครงการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

- จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว
- จัดการโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานเทศกาล กิจกรรม และสินค้าของตำบลเพื่อเป็นการแนะนำและเชิญชวนให้มาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
- จัดกิจกรรม เทศกาล งานประจำปี เช่น กิจกรรมแข่งขันกีฬามวยไทย กิจกรรมนวดแผนไทยโดยใช้สมุนไพรตำรับวัดกลางคูเวียง กิจกรรมเส้นทางเดินศึกษาพันธุ์ไม้สมุนไพรไทย การ

ประกวดกระทงสวยงามในเทศกาลลอยกระทง มหกรรมแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลสัมปทวน โดยเชิญชวนตำบลอื่น ๆ เข้าร่วม

2. โครงการศูนย์แสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

- การแสดงสินค้าเครื่องปั้นดินเผา ประเภทกาน้ำ เหยือกน้ำ เบญจรงค์

3. โครงการสมุนไพรโบราณ ตำรับวัดกลางคูเวียง

- การแสดงผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคต่าง ๆ

4. โครงการจัดการแข่งขันกีฬาทางน้ำ

- แข่งขันเรือพายระยะสั้น

ประเด็นยุทธศาสตร์

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งน้ำธรรมชาติ

เป้าประสงค์การพัฒนา: นักท่องเที่ยว ประชาชน รู้จักรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางปฏิบัติที่ถูกวิธีต่อทรัพยากร

ตัวชี้วัด: ทรัพยากรท่องเที่ยวมีคุณภาพ

กลยุทธ์: ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน นักท่องเที่ยวเล็งเห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและคุณค่าของทรัพยากร

โครงการ

1. โครงการพัฒนาคุณภาพลุ่มแม่น้ำท่าจีนให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- การให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- การบริการด้านการต้อนรับ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว

- การรักษาความปลอดภัยในเรื่องทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวจากการถูกลักขโมย การจี้ ปล้นชิงทรัพย์และอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในขณะร่วมกิจกรรม

3. โครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

- จัดอบรมมัคคุเทศก์ โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนในท้องถิ่นเข้าร่วมฝึกอบรม

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้สรุปผลตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ความสำคัญของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2. เพื่อศึกษาปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ความสำคัญของการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะตลาดน้ำ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและ ประเทศชาติ รวมทั้งเป็นแนวทางสำหรับนักท่องเที่ยวที่แสวงหาแหล่งท่องเที่ยวและทราบถึงแนวทางปฏิบัติต่อทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี ไม่ก่อให้เกิดการทำลาย อันจะส่งผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยที่ได้จะนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 4 กลุ่มคือ 1) เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 คน 2) พ่อค้า-แม่ค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจำนวน 30 คน 3) นักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 132 คน และ 4) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 5 คน และข้าราชการเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม จำนวน 7 คน รวมกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งสิ้น 181 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยดำเนินการด้วยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยประชากรกลุ่มที่ 1 และ 4 จะศึกษาทั้งกลุ่มประชากร สำหรับประชากรกลุ่มที่ 2 และ 3 จะทำการเลือกให้ครอบคลุมและสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ ได้แก่ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 30 คน ซึ่งจะเป็นตัวแทนของพ่อค้าแม่ค้าในหลายสินค้าที่แตกต่างกันกระจายอยู่ในตลาดน้ำ และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 132 คนซึ่งทำการเลือกโดยวิธีสุ่มแบบบังเอิญ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Cohen, Manion, and Morrison. 2000.: 94) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ระดับความคลาดเคลื่อน 5% จากขนาดประชากร 200 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทั้งสิ้น 181 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด ได้แก่

1. แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Resource audit) และรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เนื้อหาประกอบด้วยแบบตรวจสอบจำนวน 8 รายการ และรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก 20 รายการ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อมูลปลายปิดโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ส่วนแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Contents analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

จากการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 20 รายการ ได้แก่ ป้ายบอกทางเข้าถึง สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านอาหารเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว มีลานจอดรถ มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน การให้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถานนั้น การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ และแหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี พบว่า มีจำนวนครึ่งหนึ่งที่ยังไม่มีความพร้อม ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว ห้องสุขา ร้านขายของที่ระลึก การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก การให้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถานนั้น การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ และแหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี และจากการตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว จำนวน 7 รายการ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรมหกรรมและ Events ทรัพยากรบริการ รายการ Tourism Events ในรอบปี และการประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว ส่วนใหญ่พบว่ามีคุณภาพดี สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

2. ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา

จากการประมวลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

2.1 ปัญหาที่พบในระดับมากได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและขาดการประชาสัมพันธ์ และในระดับปานกลางได้แก่ ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย พ่อค้า แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ

2.2 แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ 2.2.1) การเข้าถึง ควรมีการพัฒนาเส้นทางให้สะดวกแก่การเข้าออก ควรมีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน และควรพัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกแก่การคมนาคมทางน้ำ 2.2.2) แหล่งท่องเที่ยว ควรมีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์ การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด ให้มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ และควรมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เพียงพอ 2.2.3) สิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีที่จอดรถที่สะดวกและเพียงพอ มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอ และมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ นอกจากนี้ควรมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และมีตู้บริการเงินด่วนไว้บริการ 2.2.4) สินค้าและบริการ สินค้าที่จำหน่ายควรมีราคาที่ยุติธรรม นอกจากนี้ ควรมีสินค้าที่หลากหลายและมีคุณภาพ อาหารเครื่องดื่มและภาชนะควรมีความสะอาด และควรมีบริการที่ประทับใจจากพ่อค้าแม่ค้า 2.2.5) การบริหารจัดการและการตลาด ควรมีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จำนวนร้านค้าควรมีให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว ควรมีการทำความสะอาดอยู่ตลอดเวลา ควรมีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำอย่างต่อเนื่องโดยภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุน และควรจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว 2.2.6) กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว และประชาชนควรมีส่วนร่วมดูแลรักษาความสะอาดของตลาดน้ำ นอจากนี้ ภาครัฐและเอกชนควรเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ

3. แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ได้นำเสนอในรูปแผนยุทธศาสตร์ จำนวน 2 แผน ได้แก่

3.1 แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ซึ่งมีเป้าประสงค์ในการเพิ่มรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 โครงการคือ 1) โครงการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว 2) โครงการศูนย์แสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 3) โครงการสมุนไพรโบราณ ตำรับวัดกลางคูเวียง และ 4) โครงการจัดการแข่งขันกีฬาทางน้ำ

3.2 แผนยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งน้ำธรรมชาติ มีเป้าประสงค์ให้นักท่องเที่ยว ประชาชน รู้จักรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและแนวทางปฏิบัติที่ถูกวิธีต่อทรัพยากร ประกอบด้วย 3 โครงการคือ 1) โครงการพัฒนาคุณภาพลุ่มแม่น้ำท่าจีนให้เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) โครงการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 3) โครงการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

อภิปรายผล

1. การตรวจสอบศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

จากผลการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวนั้น พบว่า ส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะสามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะในเรื่องของ 1) รายการทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความโดดเด่นในเรื่องภูมิทัศน์ที่สวยงาม ภูมิอากาศดี มีบรรยากาศเย็นสบาย ทำให้เหมาะสมที่จะเป็นที่พักผ่อนและสัมผัสกับธรรมชาติ 2) รายการทรัพยากรวัฒนธรรม ก็มีให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา และเยี่ยมชม แต่ไม่โดดเด่นนัก อาจจะเป็นจุดเน้นที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปพิจารณา เพื่อเป็นอีกจุดหนึ่งที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ 3) รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Events) มีคุณภาพดี เช่นการจัดประกวดกระทงสวยงามและการชกมวยไทย 4) รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม มีการนวด การอบ การประคบด้วยสมุนไพร เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากเพราะมีคุณภาพดี 5) รายการทรัพยากรด้านบริการ มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ปานกลางในเรื่องของการเข้าถึง ส่วนความมีอัธยาศัยไมตรีของเจ้าบ้านอยู่ในเกณฑ์ดีมากเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว 6) รายการ Tourism Events ในรอบปีมีการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ งานประจำปี งานเทศกาลสงกรานต์และเทศกาลลอยกระทง

จากผลการตรวจสอบศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงดังเสนอ จะช่วยให้เห็นข้อมูลโดยละเอียด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ SWOT ร่วมกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

2. ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ผลจากการวิจัยที่พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และยังขาดการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงนั้น จะเห็นได้ว่าในแหล่งท่องเที่ยวอื่นยังพบปัญหานี้เช่นกัน ดังผลการศึกษาของดวงใจ หล่อธนวณิชย์ และโยชิโร อิวะสะ. 2545 ที่ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และพบว่า ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องรีบพัฒนาแก้ไข และปัญหาประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้เป็นตัวบ่งชี้บอกแนวทางพัฒนาซึ่งจะนำไปอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ต่อไป

ผลที่ได้จากการศึกษาซึ่งกลุ่มตัวอย่างระบุว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาดน้ำ แสดงให้เห็นว่า ประชาชนเห็นด้วยกับ

แนวทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กำหนดไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ การจัดการ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548: 272) ผลที่ได้จากการวิจัยยังสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของรัชฎา คชแสงสันต์ (2543) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

2. แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

จากแผนยุทธศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอจำนวน 2 แผนนั้น จะเห็นได้ว่า ในแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ที่มุ่งเพิ่มรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว และแผนยุทธศาสตร์ที่ 2 การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่มุ่งให้นักท่องเที่ยวและประชาชนรู้จักรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและคุณค่าของทรัพยากร จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของจังหวัด ภาคประชาชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของวัด พ่อค้า แม่ค้า และนักท่องเที่ยว นอกจากความร่วมมือดังกล่าวแล้ว ทรัพยากรที่มีอยู่บริเวณตลาดน้ำ เช่นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ทรัพยากรกิจกรรม ทรัพยากรด้านบริการก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะเชื่อมโยงให้แผนยุทธศาสตร์นี้ประสบความสำเร็จและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด ตะคอนรัมย์. (2544). ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำดอนหวายและพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคือความเป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำ ดังนั้นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจึงควรคำนึงถึงการรักษาธรรมชาติและแหล่งน้ำไว้ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลและศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดควรร่วมมือกันในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการให้ความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชน และการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วัด ชุมชน และประชาชนควรร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่พบในตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เช่น เรื่อง สินค้ามีน้อย พ่อค้าแม่ค้าเก็บร้านเร็วเกินไป การขาดการประชาสัมพันธ์ และเรื่องนักท่องเที่ยวมีน้อย

1.3 วัด ชุมชน และประชาชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาสภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความร่วมมือจากพ่อค้าแม่ค้าในการนำสินค้ามาขาย การพัฒนาในเรื่องการเข้าถึง เช่น มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ ในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแผนยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

1.5 ควรมีการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยที่เป็นการวิจัยต่อยอดจากเรื่องที่ศึกษา ในประเด็นการบริหารจัดการตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วม

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ของจังหวัดนครปฐม หรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ตลาดน้ำคลองจินดา ตลาดน้ำดำเนินสะดวก

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2547). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2551*. กรุงเทพฯ.

กนกพร ชัยวรพร.(2546). *ศักยภาพเชิงการบริหารของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาอำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

กฤติยากร นวลศรี. (2545). *การศึกษาผลจากการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวในทัศนคติของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว กรณีศึกษา: เกาะพีพี อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่.* วิทยานิพนธ์ ศส.ม. (การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดนครปฐม*. นครปฐม: สำนักงานจังหวัดนครปฐม.

คมสัน วาฤทธิ์. (2545). *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*: กรณีศึกษา ชุมชนลำน้ำว้า อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

จริญญา เจริญสุกใส และสุวัฒน์ จุฑากรณ์. (2545). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2542). *การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศิลปาชีพ คณะมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดวงใจ หล่อธนวณิชย์ และโยชิโร อิวะสะ. (2545). *การศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดแม่ฮ่องสอน* . กรุงเทพฯ: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทัศภรณ์ นาคเขียว. (2545). *แนวทางพัฒนาโป่งเดือด อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. วิทยานิพนธ์ มน.ม (การท่องเที่ยว). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

ทวิชา คชรินทร์. (2541). *ศักยภาพในการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในทัศนะของหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ: ศึกษากรณีจังหวัดปัตตานี*. กรุงเทพฯ: ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร. (2542). *สรุปผลการสัมมนาการพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). *การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.

บุญหลิบ พานิชชาติ. (2548). *การท่องเที่ยวโลกและมาตรฐานการท่องเที่ยวสากล. เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. นนทบุรี: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประดับ เรียนประยูร. (2541). *แนวทางพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวและส่งเสริม เศรษฐกิจชุมชนตลาดน้ำตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (เทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท). บัณฑิตวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ประหยัด ตะคอนรัมย์. (2544). *แนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณี ศึกษาตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวางผังเมือง). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ปวีณา โทนแก้ว. (2542). *ปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย*. วิทยานิพนธ์. ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

แผนกประชาสัมพันธ์ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.

ไพฑูรย์ พงศะบุตร. (2548). *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

มธุรส ปราบไพรี. (2543). *ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว : กรณีชุมชนไทย ทรงดำ บ้านเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี*. ศศ.ม. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

รัชฎา คชแสงสันต์. (2543). *การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ.กรณีศึกษา เกาะลิเป๊ะ จังหวัดสตูล*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (เทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

รุ่ง กาญจนวิโรจน์. (2541, ตุลาคม-ธันวาคม). แผนการท่องเที่ยวปี 2542. *จุลสารการท่องเที่ยว*. 2(8) : 13-14.

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ.(2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. นนทุบรี: สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2545). *แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นโยบายแผนงานและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ*. เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรรณา วงษ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

_____. (2546). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรียา เอี่ยมวิบูลย์. (2540). *ศักยภาพในการพัฒนางานของคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล*. ภาคนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

วิมล จิโรจพันธุ์; ประชิด สกุณะพัฒน์; และอุดม เชยกีวงศ์. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงดาว.

ศรัญยา วรากุลวิทย์. (2546). *ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สามลดา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม. (2547). *แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว*. นครปฐม: ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม.

ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2537). *ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

_____. (2540). *องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. อัดสำเนา.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2544). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549).* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สันติ ชุดินธรา. (2530, ตุลาคม). ความสามารถในการรองรับ (Carrying Capacity) เพดานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสำคัญในปัจจุบัน. จุลสารการท่องเที่ยว. 6(4) : 64-65.

สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2547). *ยุทธศาตร์การพัฒนา จังหวัดนครปฐม.* นครปฐม: สำนักงานจังหวัดนครปฐม.

สุภาภรณ์ หาญทอง. (2543). *ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

สุมนฑา หลบภัย.(2543). *จิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกของผู้ประกอบการค้าบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

สุวัฒน์ จุธากรณ์; และรุ่งทิพ ว่องปฏิการ. (2545). *ทรัพยากรการท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมชาย สนั่นเมือง. (2541). *ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว*. จุลสารการท่องเที่ยว. (เมษายน-มิถุนายน).

สมบัติ กาญจนกิจ. (2544). *นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักพิมพ์เมืองโบราณ. (2537). *"ตลาดน้ำ" ย่านชุมชนริมน้ำในสังคมเมืองสยาม*.

อัจฉรา โพธิยานนท์. (2539). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัษฎางค์ โปราณานนท์. (2541). *รายงานขั้นสุดท้ายการศึกษาทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน เชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก. (2546). *รวมผลงาน อบต.บางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. นครปฐม: องค์การบริหารส่วนตำบลบางกระทึก.

Cohen, J.; & N.T. Uphoff. (1980, March). Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarify through Specificity. *World Development*. 8(3) : 19-20.

Cohen, L.; Manion, L.; & K,Morrison. (2000). *Research Methods in Education, 5th ed.* London: Routlede Falmer.

Gee, C.; & J.C. Makens. (1984). *The Travel Industry*. Westport Connecticut: AVI Publishing.

Holloway, J. C. (1983). *The Business of Tourism*. Plymouth: Macdonald and Evans Ltd.

Sproul, Keith W. (1994). *Community – Based Ecotourism Development*. Programs Wildlife Preservation Trust International.

Mc Intosh, R. W.; & C.R. Goeldner. (1986). *Tourism Principles, Practices,Philosophies*. Fifth edition. New York: John Wiley & Sons.

Mill, R. C. (1990). *Tourism The International Business*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.

Patricia, L. (1999, July). Community participation in Jamaican Conservation Projects. *Community Development Jounal*. 2(3) : 45-46.

Pond, K L. (1993). *The Professional Guide: Dynamics of Tour Guiding*. New York: Van Nostrand Reinhold.

Schaller, D.T. (1999). *Indigenous Ecotourism and Sustainable Development*: The case of Rio Blanco, Ecuador.

http://www.mc41.com/special/logo-province.htm

http://www2.tat.or.th/stat/web/static_index.php

http/spytrip.com/showmap.asp?albid=49&imgid=292

http://www.magichealth.net/udomsak

http://www.maeklongtoday.com/menu/images/mapbig 1.gif

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงผลการศึกษาแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 18 จำนวน ร้อยละของเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	เจ้าอาวาส	เจ้าหน้าที่วัด	พ่อค้า-แม่ค้า	นักท่องเที่ยว	ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่	รวม
ชาย	1 (100.00)	5 (83.30)	10 (33.30)	41 (31.10)	5 (41.70)	62 (34.30)
หญิง		1 (16.70)	20 (66.70)	91 (68.90)	7 (58.30)	119 (65.70)
รวม	1	6	30	132	12	181

ตาราง 19 จำนวน ร้อยละของอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	เจ้าอาวาส	เจ้าหน้าที่วัด	พ่อค้า-แม่ค้า	นักท่องเที่ยว	ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่	รวม
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี			1 (3.30)	6 (4.50)		7 (3.90)
21 – 30 ปี			1 (3.30)	33 (25.00)	4 (33.30)	38 (21.00)
31 – 40 ปี			10 (33.30)	40 (30.30)	3 (25.00)	53 (29.30)
41 – 50 ปี		2 (33.30)	12 (40.00)	27 (20.50)	2 (16.70)	43 (23.80)
51 – 60 ปี		1 (16.70)	3 (10.00)	18 (13.00)	3 (25.00)	25 (13.80)
61 ปีขึ้นไป	1 (100.00)	3 (50.00)	3 (10.00)	8 (6.10)		15 (8.30)
รวม	1	6	30	132	12	181

ตาราง 20 จำนวน ร้อยละของระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	เจ้าอาวาส	เจ้าหน้าที่วัด	พ่อค้า-แม่ค้า	นักท่องเที่ยว	ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่	รวม
ประถมศึกษา	1 (100.00)	2 (33.30)	19 (63.30)	12 (9.10)	2 (16.70)	36 (19.90)
มัธยมศึกษา		4 (66.70)	7 (23.30)	36 (27.30)		47 (26.00)
อนุปริญญา			1 (3.30)	19 (14.40)		20 (11.00)
ปริญญาตรี			3 (10.00)	64 (48.50)	8 (66.70)	75 (41.40)
สูงกว่าปริญญาตรี				1 (0.80)	2 (16.70)	3 (1.70)
รวม	1	6	30	132	12	181

ตาราง 21 จำนวน ร้อยละของอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	เจ้าอาวาส	เจ้าหน้าที่วัด	พ่อค้า-แม่ค้า	นักท่องเที่ยว	ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่	รวม
รัชราชการ/รัฐวิสาหกิจ		4 (66.70)	1 (3.30)	22 (16.70)	10 (83.30)	37 (20.40)
พนักงานบริษัทเอกชน			1 (3.30)	59 (44.70)		60 (33.10)
เกษตรกร			5 (16.070)	1 (0.80)		6 (3.30)
รับจ้าง			3 (10.00)	22 (16.70)	1 (8.30)	26 (14.40)
อื่นๆ	1 (100.00)	2 (33.30)	20 (66.70)	28 (21.20)	1 (8.30)	52 (28.70)
รวม	1	6	30	132	12	181

ตาราง 22 จำนวน ร้อยละของรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้	เจ้าอาวาส	เจ้าหน้าที่วัด	พ่อค้า-แม่ค้า	นักท่องเที่ยว	ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่	รวม
น้อยกว่า 5,000 บาท		2 (33.30)	15 (50.00)	9 (6.80)		26 (14.40)
5,000 – 10,000 บาท		2 (33.30)	12 (40.00)	58 (43.90)	5 (41.70)	77 (42.50)
10,001 – 20,000 บาท		2 (33.30)	2 (6.70)	46 (34.80)	4 (33.30)	54 (29.80)
20,001 – 30,000 บาท				8 (6.10)	2 (16.70)	10 (5.50)
30,001 บาทขึ้นไป			1 (3.30)	11 (8.30)	1 (8.30)	13 (7.20)
ไม่มีรายได้	1 (100.00)					
รวม	1	6	30	132	12	181

ตาราง 23 จำนวน ร้อยละ ภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	เจ้าอาวาส	เจ้าหน้าที่วัด	พ่อค้า-แม่ค้า	นักท่องเที่ยว	ข้าราชการ-เจ้าหน้าที่	รวม
นครปฐม	1 (100.00)	6 (100.00)	28 (93.30)	9 (6.80)	8 (66.60)	52 (28.70)
กรุงเทพฯ				74 (56.10)	2 (16.70)	76 (42.00)
อื่น ๆ			2 (6.70)	49 (37.10)	2 (16.70)	53 (29.30)
รวม	1	6	30	132	12	181

สภาพโดยทั่วไปและจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพโดยทั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

สภาพโดยทั่วไป	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน	3.69	0.90	มาก
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี	3.61	0.80	มาก
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์			
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน	3.82	0.86	มาก
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง	3.66	0.89	มาก
	3.98	0.86	มาก
รวม	3.75	0.58	มาก

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

จุดเด่นของตลาดนัดวัดกลางคูเวียง	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม	3.69	0.83	มาก
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย	3.97	0.71	มาก
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด	3.64	0.76	มาก
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม	3.86	0.76	มาก
5. มีความสงบ	3.79	0.83	มาก
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่	3.86	0.75	มาก
รวม	3.80	0.59	มาก

ปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ปัญหาและอุปสรรค	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป	3.48	.93	ปานกลาง
2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น	3.30	0.78	ปานกลาง
3. สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย	3.38	0.97	ปานกลาง
4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย/ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย	3.08	0.88	ปานกลาง
5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว	3.42	0.93	ปานกลาง
6 .ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง	3.10	0.92	ปานกลาง
7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน	3.44	0.97	ปานกลาง
8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.55	0.93	ปานกลาง
9. ขาดการประชาสัมพันธ์	3.51	0.96	ปานกลาง
10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริการจัดการ	3.42	0.89	ปานกลาง
รวม	3.37	0.61	ปานกลาง

แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

1. การเข้าถึง

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องการเข้าถึง

การเข้าถึง	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก	3.77	0.83	มาก
2. มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน	3.86	0.78	มาก
3. มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด	3.38	0.93	ปานกลาง
4. พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น)	3.60	0.88	มาก
รวม	3.65	0.67	มาก

2. แหล่งท่องเที่ยว

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์	3.93	0.73	มาก
2. การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด	4.04	0.82	มาก
3. มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ	3.97	0.77	มาก
4. มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ	3.78	0.92	มาก
รวม	3.93	0.65	มาก

3. สิ่งอำนวยความสะดวก

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ	3.77	0.85	มาก
2. ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ	3.60	0.89	มาก
3. มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม	3.56	0.81	มาก
4. มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว	3.50	0.87	ปานกลาง
5. มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ	3.04	0.92	ปานกลาง
6. มีตู้บริการเงินด่วน (เอ ที เอ็ม) ไว้บริการ	2.58	1.14	ปานกลาง
7. มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ	3.08	1.07	ปานกลาง
รวม	3.30	0.69	ปานกลาง

4. สินค้าและบริการ

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องสินค้าและบริการ

สินค้าและบริการ	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ	3.22	0.95	ปานกลาง
2. สินค้ามีราคา	3.53	0.79	มาก
3. อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด	3.49	0.81	ปานกลาง
4. พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจ และมีไมตรีจิตต่อลูกค้า	3.49	0.88	ปานกลาง
รวม	3.43	0.67	ปานกลาง

5. การบริหารจัดการและการตลาด

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องการบริหารจัดการและการตลาด

การบริหารจัดการและการตลาด	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว	3.10	0.97	ปานกลาง
2. มีการทำความสะอาดตลอดเวลา	3.38	0.88	ปานกลาง
3. มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง			
4. มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ	3.18	1.02	ปานกลาง
5. มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ	3.17	1.00	ปานกลาง
6. จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	3.69	0.85	มาก
	3.41	0.94	ปานกลาง
รวม	3.32	0.72	ปานกลาง

6. กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในเรื่องกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน

การบรหารจัดการและการตลาด	ระดับความเห็นด้วย		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว	3.66	0.97	มาก
2. ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ			
3. ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	3.39	1.04	ปานกลาง
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อย ของ ตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ)	3.49	0.90	ปานกลาง
	3.62	0.85	มาก
รวม	3.32	0.80	ปานกลาง

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

รายชื่อ	ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน
1. อาจารย์ธเนศ ต่วนชะเอม	อดีตนายกสมาคมนักวิจัย (ในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ)
2. อาจารย์ ดร. ปัญญา ธีระวิทยเลิศ	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไอยเรศ ลิบลับ	รองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ภาคผนวก ค

แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและรายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

แบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ

1. ทรัพยากรธรรมชาติ	ลักษณะ และผู้จัดการ	ที่ตั้ง (แผนที่)	การเข้าถึง	ผู้ใช้ประโยชน์	บริการ นักท่องเที่ยว	ข้อมูล นักท่องเที่ยว	ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่โทรศัพท์
1.1 ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ : หาด ถ้ำ ที่ราบ หุบเขา ฤดูกาล เกาะ ฯลฯ							
1.2 พืช : ป่า ไร่ เขา สวนผลไม้ สวน ฟาร์ม ต้นไม้ ป่าไม้ ป่าชายเลน สมุนไพร สวนครัว ความหลากหลายทางชีวภาพ ฯลฯ							
1.3 สัตว์ : นก สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ แมลง สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์ ฯลฯ							
1.4 น้ำ : ลำธาร แม่น้ำ คุ้งน้ำ น้ำตก ทะเลสาบ น้ำพุร้อน ทะเล อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฯลฯ							

2. รายการทรัพยากรวัฒนธรรม

2. ทรัพยากรวัฒนธรรม	**ลักษณะและผู้จัดการ**	**ที่ตั้ง (แผนที่)**	**การเข้าถึง**	**ผู้ใช้ประโยชน์**	**บริการนักท่องเที่ยว**	**ข้อมูลนักท่องเที่ยว**	**ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์**
2.1 มรดกวัฒนธรรม : ปราสาท ป้อม ที่เกิดคนสำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุ หมู่บ้าน/เมืองวัฒนธรรม พื้นบ้าน ศูนย์ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม วัฒนธรรมสถาปัตยกรรม							
2.2 มรดกด้านศาสนา : โบสถ์ วิหาร สุเหร่า โบสถ์คริสต์ วัด สุสาน ศาสนสถาน เจดีย์ ปราสาทขอม พระพุทธรูปปางต่างๆ จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม พระไตรปิฎก ไบเบิล กุระอ่าน							
2.3 ศิลปะชาติพันธ์ ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา ดนตรี อาหาร หัตถกรรม ภาษาถิ่น การแสดงขนบธรรมเนียมประเพณี							

3. **รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ** (Events)

3. **ทรัพยากรมหกรรม และ** Events	**ชื่องานแสดง และผู้จัดการ**	**ที่ตั้ง (แผนที่)**	**วันที่**	**ประเภทของ กิจกรรม**	**จำนวน ผู้เข้าร่วม**	**คุณสมบัติ ผู้เข้าร่วม**	**ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์**
3.1 มหกรรม : เฟสติวัลดนตรีชนิดต่างๆ แจ๊ส ป็อบ การแสดงละคร เต้นรำ ลิเก หนังใหญ่							
3.2 Tournaments การแข่งขันกีฬา : กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล มวย แข่งรถ แข่งม้าโชว์ ประกวดสุนัข							
3.3 งานแสดงสินค้าธุรกิจ : งานแสดงสินค้า เกษตรกรรม เรือ รถยนต์ เรือ อุปกรณ์กีฬา งานประชุม ประชุมสมาคมโลก							
3.4 งานแสดงอื่นๆ : วันชาติ งานฉลอง งานฉลองถนนต่างๆ ขบวนแห่ มหกรรมหัตถกรรม เกษตรกรรม ดอกไม้ แสวงบุญ ประกวด งานแสดงทหาร การถ่ายรูป							

4. รายการด้านทรัพยากรด้านกิจกรรม

3. ทรัพยากรมหกรรม และ Events	ชื่องานแสดงและผู้จัดการ	ที่ตั้ง (แผนที่)	วันที่	ประเภทของกิจกรรม	จำนวนผู้เข้าร่วม	คุณสมบัติผู้เข้าร่วม	ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์

5. รายการทรัพยากรด้านบริการ

3. ทรัพยากรมหกรรม และ Events	ชื่องานแสดงและผู้จัดการ	ที่ตั้ง (แผนที่)	วันที่	ประเภทของกิจกรรม	จำนวนผู้เข้าร่วม	คุณสมบัติผู้เข้าร่วม	ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์

6. **รายการ** Tourism Events **ในรอบปี**

7. การประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว

8. ตารางการจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
รายการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

หัวข้อ	สภาพและปัญหา
1. ป้ายบอกทางเข้าถึง	
2. สิ่งชี้บ่งบอกว่ามาถึงจุดท่องเที่ยว (Gateway)	
3. ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว	
4. ห้องสุขา	
5. ร้านอาหารเครื่องดื่ม	
6. ร้านขายของที่ระลึก	
7. การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยว	
8. การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง	
9. การมีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย	
10. การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น	
11. การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว	
12. มีลานจอดรถ	
13. มีที่ให้นักท่องเที่ยวนั่งพัก	
14. การเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณสถาน	
15. การให้ข้อมูลที่ละเอียดลึกซึ้งขึ้น	
16. สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาชมโบราณสถาน	
17. การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ	
18. การดูแลทำความสะอาดบริเวณท่องเที่ยว	
19. นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่างๆได้มากเท่าที่ต้องการ	
20. แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี	

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

สำหรับเจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากท่าน ผู้วิจัยจะปกปิดไว้เป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ .....
2. อายุ .....ปี
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
   ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา
   ( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี
   ( ) สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....
4. อาชีพ
   ( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) 3. เกษตรกร
   ( ) รับจ้าง ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....
5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน
   ( ) น้อยกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000-10,000 บาท
   ( ) 10,001-20,000 บาท ( ) 20,001-30,000 บาท
   ( ) 30,001 บาทขึ้นไป
6. ภูมิลำเนา
   ( ) นครปฐม ( ) กรุงเทพ ฯ
   ( ) อื่น ๆ (ระบุจังหวัด) .....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สภาพโดยทั่วไป					
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน					
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์					
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน					
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
6. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					
จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม					
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย					
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด					
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม					
5. มีความสงบ					
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่					
7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาและอุปสรรค 1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป 2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น 3 .สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย 4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย / ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย 5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว 6. ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน 8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 9. ขาดการประชาสัมพันธ์ 10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ 11. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
แนวทางในการพัฒนา : ควรดำเนินการและส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้ 1. <u>การเข้าถึง</u> 1.1 พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก 1.2 มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน 1.3 มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด 1.4 พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น) 1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. <u>แหล่งท่องเที่ยว</u> (ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง) 2.1 มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์ 2.2 การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด 2.3 มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ 2.4 มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ 2.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
3. <u>สิ่งอำนวยความสะดวก</u> 3.1 ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ 3.2 ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ 3.3 มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม 3.4 มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว 3.5 มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ 3.6 มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ 3.7 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ 3.8 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. สินค้าและบริการ					
4.1 สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ					
4.2 สินค้ามีราคายุติธรรม					
4.3 อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด					
4.4 พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจและมีไมตรีจิตต่อลูกค้า					
4.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
5. การบริหารจัดการและการตลาด					
5.1 ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว					
5.2 มีการทำความสะอาดตลอดเวลา					
5.3 มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง					
5.4 มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
5.5 มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ					
5.6 จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
5.7 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					
.....					
.					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน 6.1 จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 6.2 ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 6.3 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 6.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ) 6.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

7. ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้างที่ตลาดน้ำแห่งนี้ (กรุณาระบุปัญหาและแนวทางการแก้ไข)

7.1 .....

.....

.....

7.2 .....

.....

.....

7.3.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง (กรุณาระบุสิ่งที่ท่านต้องการให้เป็น และแนวทางในการดำเนินการ)

8.1.....

.....

.....

8.2.....

.....

.....

8.3.....

.....

.....

9. ในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าอาวาส ท่านจะมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบสอบถาม

เรื่อง

แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

สำหรับเจ้าหน้าที่ของวัดกลางคูเวียง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากท่าน ผู้วิจัยจะปกปิดไว้เป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

   ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

   ( ) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ( ) 21-30 ปี

   ( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี

   ( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

   ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา

   ( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี

   ( ) สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

4. อาชีพ

   ( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) 3. เกษตรกร

   ( ) รับจ้าง ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

   ( ) น้อยกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000-10,000 บาท

   ( ) 10,001-20,000 บาท ( ) 20,001-30,000 บาท

   ( ) 30,001 บาทขึ้นไป

6. ภูมิลำเนา

   ( ) นครปฐม ( ) กรุงเทพ ฯ

   ( ) อื่น ๆ (ระบุจังหวัด).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สภาพโดยทั่วไป					
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน					
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์					
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน					
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
6. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม					
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย					
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด					
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม					
5. มีความสงบ					
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่					
7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาและอุปสรรค 1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป 2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น 3 .สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย 4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย / ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย 5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว 6. ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน 8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 9. ขาดการประชาสัมพันธ์ 10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ 11. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม) .....,.....					
แนวทางในการพัฒนา : ควรดำเนินการและส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้ 1. การเข้าถึง 1.1 พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก 1.2 มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน 1.3 มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด 1.4 พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น) 1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. <u>แหล่งท่องเที่ยว</u> (ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง) 2.1 มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์ 2.2 การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด 2.3 มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ 2.4 มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ 2.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
3. <u>สิ่งอำนวยความสะดวก</u> 3.1 ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ 3.2 ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ 3.3 มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม 3.4 มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว 3.5 มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ 3.6 มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ 3.7 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ 3.8 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. สินค้าและบริการ					
4.1 สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ					
4.2 สินค้ามีราคายุติธรรม					
4.3 อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด					
4.4 พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจและมีไมตรีจิตต่อลูกค้า					
4.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
5. การบริหารจัดการและการตลาด					
5.1 ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว					
5.2 มีการทำความสะอาดตลอดเวลา					
5.3 มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง					
5.4 มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
5.5 มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ					
5.6 จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
5.7 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. <u>กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน</u> 6.1 จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 6.2 ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 6.3 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 6.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ) 6.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

7. ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้างที่ตลาดน้ำแห่งนี้ (กรุณาระบุปัญหาและแนวทางการแก้ไข)

7.1 .....

.....

.....

7.2 .....

.....

.....

7.3.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง (กรุณาระบุสิ่งที่ท่านต้องการให้เป็น และแนวทางในการดำเนินการ)

8.1.....

.....

.....

8.2.....

.....

.....

8.3.....

.....

.....

9. ในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าหน้าที่ของวัด ท่านจะมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบสอบถาม
เรื่อง
แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

สำหรับพ่อค้า-แม่ค้า

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากท่าน ผู้วิจัยจะปกปิดไว้เป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

   ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

   ( ) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ( ) 21-30 ปี

   ( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี

   ( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

   ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา

   ( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี

   ( ) สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

4. อาชีพ

   ( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) 3. เกษตรกร

   ( ) รับจ้าง ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

   ( ) น้อยกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000-10,000 บาท

   ( ) 10,001-20,000 บาท ( ) 20,001-30,000 บาท

   ( ) 30,001 บาทขึ้นไป

6. ภูมิลำเนา

   ( ) นครปฐม ( ) กรุงเทพ ฯ

   ( ) อื่น ๆ (ระบุจังหวัด).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สภาพโดยทั่วไป					
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน					
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์					
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน					
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
6. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					
จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม					
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย					
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด					
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม					
5. มีความสงบ					
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่					
7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาและอุปสรรค 1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป 2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น 3 .สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย 4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย / ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย 5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว 6. ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน 8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 9. ขาดการประชาสัมพันธ์ 10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ 11. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
แนวทางในการพัฒนา : ควรดำเนินการและส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้ 1. <u>การเข้าถึง</u> 1.1 พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก 1.2 มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน 1.3 มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด 1.4 พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น) 1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. <u>แหล่งท่องเที่ยว</u> (ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง) 2.1 มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์ 2.2 การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด 2.3 มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ 2.4 มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ 2.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
3. <u>สิ่งอำนวยความสะดวก</u> 3.1 ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ 3.2 ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ 3.3 มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม 3.4 มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว 3.5 มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ 3.6 มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ 3.7 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ 3.8 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. สินค้าและบริการ					
4.1 สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ					
4.2 สินค้ามีราคายุติธรรม					
4.3 อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด					
4.4 พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจและมีไมตรีจิตต่อลูกค้า					
4.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
5. การบริหารจัดการและการตลาด					
5.1 ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว					
5.2 มีการทำความสะอาดตลอดเวลา					
5.3 มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง					
5.4 มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
5.5 มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ					
5.6 จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
5.7 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน 6.1 จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 6.2 ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 6.3 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 6.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ) 6.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

7. ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้างที่ตลาดน้ำแห่งนี้ (กรุณาระบุปัญหาและแนวทางการแก้ไข)

7.1 .....

.....

.....

7.2 .....

.....

.....

7.3.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง (กรุณาระบุสิ่งที่ท่านต้องการให้เป็น และแนวทางในการดำเนินการ)

8.1.....

.....

.....

8.2.....

.....

.....

8.3.....

.....

.....

9. ในฐานะที่ท่านเป็นพ่อค้า แม่ค้า ท่านจะมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบสอบถาม
เรื่อง
แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

สำหรับนักท่องเที่ยว

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากท่าน ผู้วิจัยจะปกปิดไว้เป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

   ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

   ( ) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ( ) 21-30 ปี

   ( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี

   ( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

   ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา

   ( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี

   ( ) สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

4. อาชีพ

   ( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) 3. เกษตรกร

   ( ) รับจ้าง ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

   ( ) น้อยกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000-10,000 บาท

   ( ) 10,001-20,000 บาท ( ) 20,001-30,000 บาท

   ( ) 30,001 บาทขึ้นไป

6. ภูมิลำเนา

   ( ) นครปฐม ( ) กรุงเทพ ฯ

   ( ) อื่น ๆ (ระบุจังหวัด).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สภาพโดยทั่วไป					
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน					
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์					
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน					
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
6. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					
จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม					
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย					
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด					
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม					
5. มีความสงบ					
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่					
7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาและอุปสรรค 1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป 2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น 3 .สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย 4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย / ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย 5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว 6. ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน 8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 9. ขาดการประชาสัมพันธ์ 10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ 11. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
แนวทางในการพัฒนา : ควรดำเนินการและส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้ 1. <u>การเข้าถึง</u> 1.1 พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก 1.2 มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน 1.3 มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด 1.4 พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น) 1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. <u>แหล่งท่องเที่ยว</u> (ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง) 2.1 มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์ 2.2 การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด 2.3 มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ 2.4 มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ 2.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
3. <u>สิ่งอำนวยความสะดวก</u> 3.1 ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ 3.2 ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ 3.3 มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม 3.4 มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว 3.5 มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ 3.6 มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ 3.7 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ 3.8 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. สินค้าและบริการ					
4.1 สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ					
4.2 สินค้ามีราคายุติธรรม					
4.3 อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด					
4.4 พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจและมีไมตรีจิตต่อลูกค้า					
4.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
5. การบริหารจัดการและการตลาด					
5.1 ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว					
5.2 มีการทำความสะอาดตลอดเวลา					
5.3 มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง					
5.4 มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
5.5 มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ					
5.6 จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
5.7 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. <u>กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน</u> 6.1 จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 6.2 ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 6.3 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 6.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ) 6.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ตอนที่ 3. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

7. ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้างที่ตลาดน้ำแห่งนี้ (กรุณาระบุปัญหาและแนวทางการแก้ไข)

7.1 .....

.....

.....

7.2 .....

.....

.....

7.3.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง (กรุณาระบุสิ่งที่ท่านต้องการให้เป็น และแนวทางในการดำเนินการ)

8.1.....

.....

.....

8.2.....

.....

.....

8.3.....

.....

.....

9. ในฐานะที่ท่านเป็นนักท่องเที่ยว ท่านจะมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบสอบถาม
เรื่อง
แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

สำหรับข้าราชการ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากท่าน ผู้วิจัยจะปกปิดไว้เป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

   ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

   ( ) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ( ) 21-30 ปี

   ( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี

   ( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

   ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา

   ( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี

   ( ) สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

4. อาชีพ

   ( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) 3. เกษตรกร

   ( ) รับจ้าง ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

   ( ) น้อยกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000-10,000 บาท

   ( ) 10,001-20,000 บาท ( ) 20,001-30,000 บาท

   ( ) 30,001 บาทขึ้นไป

6. ภูมิลำเนา

   ( ) นครปฐม ( ) กรุงเทพ ฯ

   ( ) อื่น ๆ (ระบุจังหวัด).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สภาพโดยทั่วไป					
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน					
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์					
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน					
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
6. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					
จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม					
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย					
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด					
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม					
5. มีความสงบ					
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่					
7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาและอุปสรรค 1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป 2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น 3 .สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย 4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย / ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย 5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว 6. ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน 8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 9. ขาดการประชาสัมพันธ์ 10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ 11. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
แนวทางในการพัฒนา : ควรดำเนินการและส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้ 1. <u>การเข้าถึง</u> 1.1 พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก 1.2 มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน 1.3 มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด 1.4 พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น) 1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. <u>แหล่งท่องเที่ยว</u> (ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง) 2.1 มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์ 2.2 การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด 2.3 มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ 2.4 มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ 2.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
3. <u>สิ่งอำนวยความสะดวก</u> 3.1 ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ 3.2 ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ 3.3 มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม 3.4 มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว 3.5 มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ 3.6 มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ 3.7 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ 3.8 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. สินค้าและบริการ					
4.1 สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ					
4.2 สินค้ามีราคายุติธรรม					
4.3 อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด					
4.4 พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจและมีไมตรีจิตต่อลูกค้า					
4.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
5. การบริหารจัดการและการตลาด					
5.1 ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว					
5.2 มีการทำความสะอาดตลอดเวลา					
5.3 มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง					
5.4 มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
5.5 มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ					
5.6 จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
5.7 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน 6.1 จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 6.2 ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 6.3 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 6.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ) 6.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ตอนที่ 3. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

7. ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้างที่ตลาดน้ำแห่งนี้ (กรุณาระบุปัญหาและแนวทางการแก้ไข)

7.1 .....

.....

.....

7.2 .....

.....

.....

7.3.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง (กรุณาระบุสิ่งที่ท่านต้องการให้เป็น และแนวทางในการดำเนินการ)

8.1.....

.....

.....

8.2.....

.....

.....

8.3.....

.....

.....

9. ในฐานะที่ท่านเป็นเจ้าหน้าที่ของ อบต. สัมปทวน ท่านจะมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

แบบสอบถาม
เรื่อง
แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จังหวัดนครปฐม

สำหรับข้าราชการ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากท่าน ผู้วิจัยจะปกปิดไว้เป็นความลับ แต่จะนำมาวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ

( ) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ( ) 21-30 ปี

( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี

( ) 51-60 ปี ( ) 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา

( ) อนุปริญญา ( ) ปริญญาตรี

( ) สูงกว่าปริญญาตรี (ระบุ).....

4. อาชีพ

( ) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) 3. เกษตรกร

( ) รับจ้าง ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน

( ) น้อยกว่า 5,000 บาท ( ) 5,000-10,000 บาท

( ) 10,001-20,000 บาท ( ) 20,001-30,000 บาท

( ) 30,001 บาทขึ้นไป

6. ภูมิลำเนา

( ) นครปฐม ( ) กรุงเทพ ฯ

( ) อื่น ๆ (ระบุจังหวัด).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพโดยทั่วไป ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สภาพโดยทั่วไป					
1. เป็นแหล่งสร้างงานและรายได้ของชุมชน					
2. เป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี					
3. จำนวนวันที่เปิดให้บริการคือ เสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์					
4. การเปิดให้บริการควรเป็น 3 วัน					
5. ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
6. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
.....					
จุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง					
1. ความเป็นธรรมชาติงดงาม					
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย					
3. น้ำในแม่น้ำใสสะอาด					
4. มีสัตว์น้ำชุกชุม					
5. มีความสงบ					
6. มีบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรีจากคนในพื้นที่					
7. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ปัญหาและอุปสรรค 1. ตลาดน้ำมีขนาดเล็กเกินไป 2. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากขึ้น 3 .สินค้ามีจำนวนน้อยและไม่หลากหลาย 4. พ่อค้า-แม่ค้าไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรในการนำสินค้ามาขาย / ไม่สนใจนำสินค้ามาขาย 5. ยังไม่เป็นที่รู้จักทั่วไปของนักท่องเที่ยว 6. ประชาชนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7. ขาดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน 8. ประชาชนขาดความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 9. ขาดการประชาสัมพันธ์ 10. ขาดผู้มีความรู้ในเชิงบริหารจัดการ 11. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
แนวทางในการพัฒนา : ควรดำเนินการและส่งเสริมในประเด็นต่อไปนี้ 1. <u>การเข้าถึง</u> 1.1 พัฒนาเส้นทาง ถนน ให้สะดวกแก่การเข้าออก 1.2 มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน 1.3 มีรถรับส่งบริการตั้งแต่ประตูทางเข้าวัด 1.4 พัฒนาท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ (เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น) 1.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. <u>แหล่งท่องเที่ยว</u> (ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง) 2.1 มีการรักษาความสะอาด เรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์ 2.2 การพัฒนาตลาดน้ำควรคงความเป็นธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด 2.3 มีต้นไม้ร่มรื่นบริเวณตลาดน้ำ 2.4 มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานเพียงพอ 2.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
3. <u>สิ่งอำนวยความสะดวก</u> 3.1 ที่จอดรถสะดวกและเพียงพอ 3.2 ห้องน้ำสะอาดและเพียงพอ 3.3 มีที่ทิ้งขยะเพียงพอและตั้งไว้ในที่ที่เหมาะสม 3.4 มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว 3.5 มีโทรศัพท์สาธารณะไว้บริการ 3.6 มีตู้บริการเงินด่วน (เอทีเอ็ม) ไว้บริการ 3.7 มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ 3.8 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. สินค้าและบริการ					
4.1 สินค้ามีความหลากหลายและมีคุณภาพ					
4.2 สินค้ามีราคายุติธรรม					
4.3 อาหารเครื่องดื่มรวมทั้งภาชนะมีความสะอาด					
4.4 พ่อค้าแม่ค้าให้บริการที่ประทับใจและมีไมตรีจิตต่อลูกค้า					
4.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					
5. การบริหารจัดการและการตลาด					
5.1 ร้านค้ามีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว					
5.2 มีการทำความสะอาดตลอดเวลา					
5.3 มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง					
5.4 มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ					
5.5 มีการจัดเทศกาลงานประจำปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำอย่างสม่ำเสมอ					
5.6 จัดเจ้าหน้าที่มีความรู้คอยให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
5.7 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					
.....					
.....					
.....					

ข้อความ	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. <u>กิจกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน</u> 6.1 จัดแสดงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 6.2 ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณและการบริหารจัดการ 6.3 ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ 6.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของตลาดน้ำ (ความสะอาด ขยะ) 6.5 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ (เพิ่มเติม)					

ตอนที่ 3. ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

7. ท่านประสบกับปัญหาอะไรบ้างที่ตลาดน้ำแห่งนี้ (กรุณาระบุปัญหาและแนวทางการแก้ไข)

7.1 .....

.....

.....

7.2 .....

.....

.....

7.3.....

.....

.....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะที่จะพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไรบ้าง (กรุณาระบุสิ่งที่ท่านต้องการให้เป็น และแนวทางในการดำเนินการ)

8.1.....

.....

.....

8.2.....

.....

.....

8.3.....

.....

.....

9. ในฐานะที่ท่านเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของจังหวัดนครปฐม ท่านจะมีบทบาทอย่างไรบ้างในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวพจนา บุญคุ้ม
วัน เดือน ปีเกิด	7 ธันวาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	30/33 หมู่ 5 ซอยสุขสบาย 1 ถนนบางบอน 3 แขวงหลักสอง เขตบางแค กรุงเทพฯ 10160

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
พ.ศ. 2531	อนุปริญญา (ธุรกิจการท่องเที่ยว) จาก วิทยาลัยครูจันทรเกษม
พ.ศ. 2535	ปริญญาตรี (นิเทศศาสตร์) จาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2545	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (การจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2550	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ